

ŞEWÇILA

kovara edebî hunerî zimistan 2012

- **Akman GEDİK** : Çi Taw Şiliye Bivaro
- **Ardil MORDEM** : Poşmanîya Xase
- **Osman TETİK** : Waştîya Koyan
- **Bedriye TOPAÇ** : Dejê Xerîbiye
- **Gursel BÎNGOL** : Ziwanê Xizirî
- **Umer Farûq ERSOZ**: Dejo Hîrê Lengez
- **Wisiv PÎRBAB** : Gula Verê Vare
- **Erkan TEKÎN** : Kalmem û Haskare
- **Nûrî KELEŞ** : Ma
- **Alî Aydın ÇÎÇEK** : Derman
- **Cemal KUHAK** : Merdene
- **Hesen QIZILCÎ** : Nuştayê Amîna Xane
- **Huseyîn ÇAKAN** : Xem Nêbo To rê
- **Ahmet SAY** : Ma Serê Koyan de Goş Bidî Qerîye
- **Roşan LEZGÎN** : Nêweşîya Maseyan
- **Celadet BEDIRXAN**: Lehçeya Dimilkî û Mewlûdê Usman Efendî
- **Murad CANŞAD** : Tercumekerdox
- **Hesen BEKTAŞ** : Welatê Ma
- **Sinan SUTPAK** : Estetik

“Ma bi Kirdkî TV Wazenê”

Dîktatîya medyakarênê Kurdistanê Bakurî û yê Başurî ke 200 ra vêşîrê rûpnameyanî beşdar bîy, rojanê 25-26 Teşrîna 2011 de parîstane Duhokî yê Kurdistanê Başurî de wazîya Medyakarênê Kurdistanê waşt enbe.

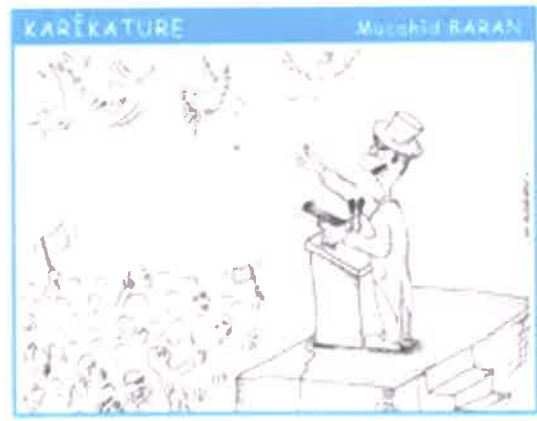
Hîma diyaxestane kurdî wazîya beşdarîyê û beşdarîyê zî serî ke kirdkî tehlûka de ya, lînkas beşdarîyê ke redîyê û karîkêkê tehlûkayî roje 24 saetî bi kirdkî weşan bî kerê.

Waxtê Qiramaxî

Nadîre G. ALDATMAZ

30 ra dîma, waxtê vîsantîya de di çone û lazêde ke ortê hêştê de pîsoro merdîbî. Porê çonunê xo Hede û Taze çira kerdîbî, dardênê wo. Her ka bîya nêwos, porê he kerdo ortê lazîte dardo wo, ardênê vatanê “Êz ke marduna, na por sarê çonê mi kerê, mi de we-darê.”

Meymanê Çîmanê Mî

Bedrîye TOPAÇ

Wîşaran ra dîrî de sîneyê mi de ego vîşîno ro. Wa emîyo parîştan herin de bî-veyyo, mîlîgêrê keçê merdîman xo vîr ra bîkerê. Wîşîyêkê nê-weyî porê xo bîşîyîno. Çîndê beno. Ez na şewê vîşîyîya waşî de tena yem dîlape ya. Kamîle gîl ke mi berê retîneê behranê kowîyan ez îlahî par-wena îwarê waşî de.

Çayê Mezela Mî

Mutlu CAN

Yew dîya kamîlê erd û welat de maye xo ra bîyo. Kamîlê ca de game verîne esta, çendîka xo kî wêde bî ca û erdê xo. Ya, merdîmê keçê de ameyî dînya ganî uca wayîro mezela bo. Bî-şabîyayîşê mezela parê ma mî nê jan o. Ez nêwêşê mîngî nîya herma mî çayê mezela ke çareê serî naye ra verî bîyî kerdo. Herberê sîncra dewa ma de di hêgayê ma estê. Serê sîncra ne neçayya de yew tum-esta. Dûştê hêgayê çêrênî de sîneyê nê tumî de yew dara tîyna esta. Işî ez wazena kî mezela mî binê şîya a dare de bo.

“ÎKK Xizmetê Kirmanckî Keno”

Lerzan Jandî: İnstitütê Zwan û Kulturê Kirmanckî (Zaza) -İKK- e. V. Berlin komîteê a xe angêrê ganî, hanê Almanya ama aya kerdene. Yanî komîteê fîrmî ya û hetê meşaxîna ra ama beşê kerdene.

Destavêrê şî awa kerdene İnstitütê fîrmî serî 1998 çîno. Serî naye çîrê komîteyayî amê kerdene. Çîrê İnançanê ke êle Çîdarê çîrê û kîncêrê ma yê, ma derheq de xer û gîneyê xo estê. Wayîrê emîgî xê amê tîşîvayîne, İnan de amê çîrê kerdene. Tebe dergeyêrê nîyanê fîrmî û bawerê İnan ameyî gîşîwîne.

18 bîşîyê roje 15.11.2009 de nêzîve 20 kîm amê pêşîr, çîrê mî nê xer kîrê û 18.12.2009 de wîya avakîrîyê İnstitütê Zwan û Kulturê Kirmanckî (Zaza) e. V. meşaxîrê meşaxîna kîrê û İnstitüt 20.11.2009 de hetê meşaxîna ra dîşîyayî komîteê de amê çîrê kerdene û nîya kî şî fîrmî.

Şewçila
Kovara Edebî Hunerî

Şewçila

Kovara Edebî Hunerî
Hûmare: 4, Zimistan 2012

Wayîr û Berpîrsîyar/Sahibi ve Sorumlu Müdür: Sidqî Zîlan
Edîtor & Redaktor & Mîzanpaj: Roşan Lezgîn
Resmê Qapaxe: Kenan Nîhat Elçî
Vaya/Fiyat: 5 TL

Çap/Baskı: Berdan Matbaacılık,
Güven Sanai Sitesi, C Blok No: 239, Topkapı – İstanbul
Tel: 0 212 613 12 11

Adrese: Lise Cad. 2. Sokak,
Adalet Ap. No: 3, Yenişehir – Diyarbakır
Tel: + 90 (412) 223 03 69

E-mail: sewcila@hotmail.com, rlezgin@hotmail.com

Berpîrsîyarîya her nuşteyî ya noştoxî/nuştoxe bi xo ya!

TEDEYÎ

Akman GEDÎK, Çi Taw Şilîye Bivaro.....	7
Ardil MORDEM, Poşmanîya Xase.....	9
Rohelat AKTULUM, Lal.....	13
Osman TETÎK, Waştîya Koyan.....	14
Bedrîye TOPAÇ, Dejê Xerîbîye.....	16
Adem KARAKOÇ, Dej.....	22
Gursel BÎNGOL, Ziwanê Xizirî.....	23
Umer Farûq ERSOZ, Dejo Hirê Lengez.....	24
Wisiv PÎRBAB, Gula Verê Vare.....	27
Erkan TEKÎN, Kalmem û Haskare.....	28
Nûrî KELEŞ, Ma.....	34
Alî Aydin ÇÎÇEK, Derman.....	36
Rohelat AKTULUM, Resayîş.....	39
Cemal KUHAQ, Merdene.....	40
Hesen QIZILCÎ, Nuştayê Amîna Xane.....	41
Huseyîn ÇAKAN, Xem Nêbo To rê.....	46
Ahmet SAY, Ma Serê Koyan de Goş Bidî Qerîye.....	47
Akman GEDÎK, Yadîgarî.....	55
Roşan LEZGÎN, Nêweşîya Maseyan.....	56
Wisiv PÎRBAB, Lanet Şêro Rêça Şima.....	62
Celadet BEDIRXAN, Lehçeya Dimilkî û Mewlûdê Usman Efendî.....	64
Umer Farûq ERSOZ, Zeraj Ti Qey Qaqibnena.....	73
Murad CANŞAD, Tercumekerdox.....	74
Wisif PÎRBAB, Roja Bimbarekî.....	76
Bedrîye TOPAÇ, Ziyare.....	77
Hesen BEKTAŞ, Welatê Ma.....	79
Sînan SUTPAK, Estefîk!.....	80

Wendoxê erjayeyî,

Ma hûmara çarine ya Şewçila zî vete û serrêk xo dima verda. Bi rastî serra parî hetê ma ra serrêka zehmetine bî la hende zî bibereket û tecrubeyêko muhîm dekerda bî. Hewce nêkeno ma behsê zehmetîye, tengane, hesûdîye û behsê qîl û keleman bikîn, çîyo muhîm netîce yo. Rayîrê ma rasto, ma xo rê karê xo ra ewnênê. Wa xirabî xirabîya xo de bimanî. Çîyo weş, hikayeya serkewtişî ya, sewbîna qirş û qalê fekê çeman o.

Nê çar hûmaranê Şewçila de eserê 56 edîb û nuştoxan ca girewto. Nînan ra qismêko zaf muhîm reya verêne Şewçila de eserê xo dayê weşanayîş. Eke ma hetê eseran ra biewnîn, didiyê înan tercume 49 şîrî, şeşê înan tercume 26 hikayeyî, 10 analîzê hunerî, yewê înan tercume 9 nuştayê estetîkî, 4 nuştayê daşinasnayîşê kitabana, 1 sanike, 1 roportaj û 1 zî xebera hunerî nê çar hûmaran de weşanîyayê. Nê heme eserî vijnaye yê; hetê şuxulnayîşê ziwani ra wina pak redaktekerde û wayîrê kalîteyêkê muhîmî yê. Qet nêbo, mîyan de tu eserêk ke merdim vajo, ma ney vejîn bierzîn, çin o.

No kereste, sermayeyê huner û edebîyatê ma yo, sermayeyêko sabîto. Heta dinya weş û awan bo, no sermaye sey xizînayêka zern û sêm, yaqût û elmas ra cayê xo de vinderte yo.

Helbet ma zanê ke nîsbet bi şaranê bînan yan zî goreyê prosesê tarîxî ra no serkewtiş û averşîyayîş belkî tu çîyêk zî nîyo, belkî derya ra yew dilope zî nîya. La goreyê rewşa ma kirdan ra, goreyê par û pêrarê ma ra, meydan de yo ke no serkewtişêko zaf muhîm o. No serkewtişêko muhîm bo zî esas hema ma çîyêk nêkerdo, ma hema newe dest bi kar kenê!....

Ma xo vîr ra nêkîn, miletbîyayîşê komelêk de rolê huner û edebîyatî rolêko bingehîn o. Û helbet edebîyat kankilê ziwani yo, edebîyat ruhê netewe yo.

Seba ke merdim qîymetê çîyêk fehm bikero, peymêko muhîm no yo ke merdim ê çîyê çine bihesibno. Yanî seke bin ra çin bîyo. Eke to xeyalê xo de çine hesibna, herinda ê çîyê de çiqas venganeyo pozîtîf virazîya, cayê ê çîyê yan zî qîymetê xo o yo.

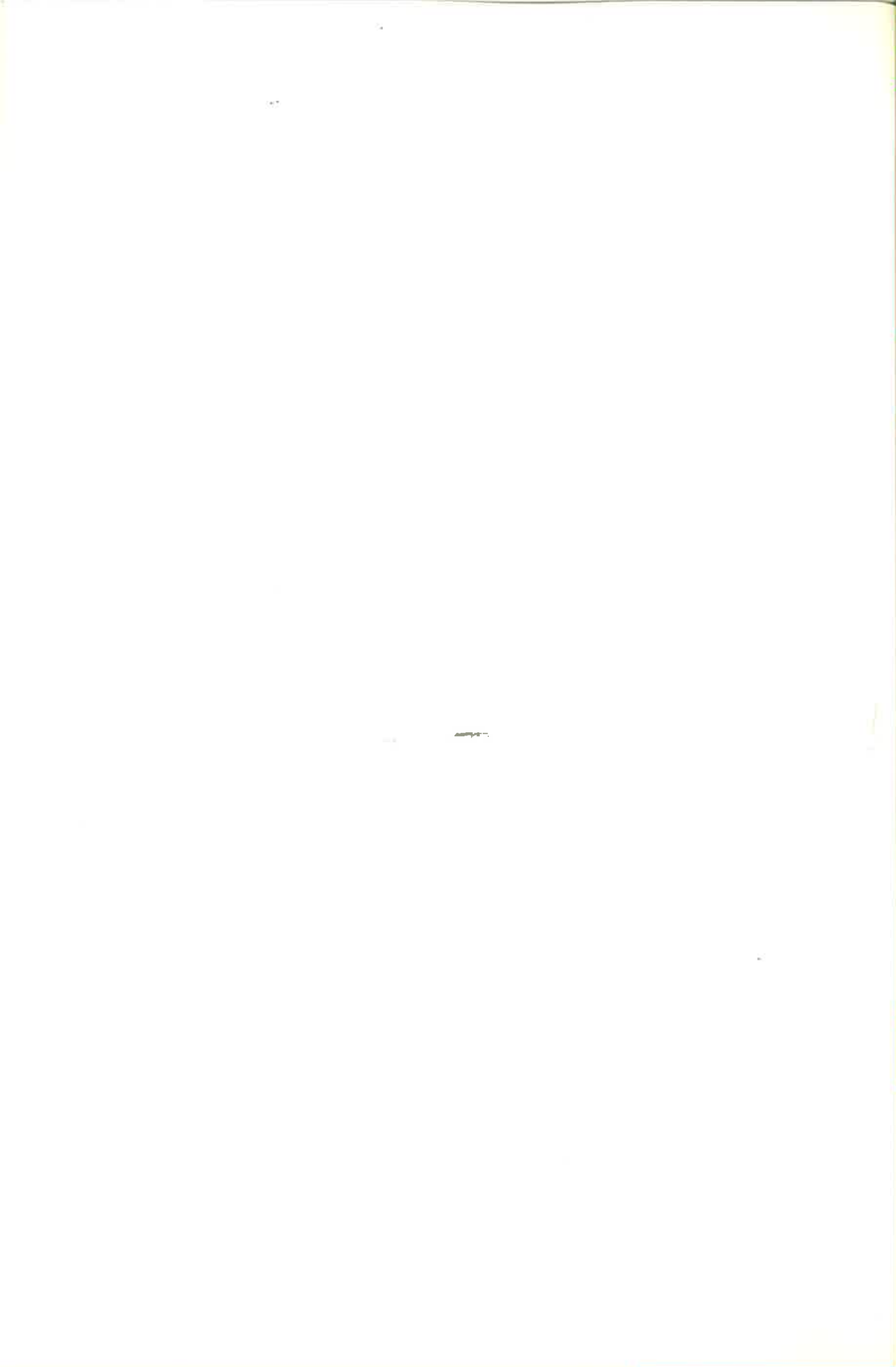
Êdî bê Şewçila nêbeno. Şewçila çilaya şewa ma ya.

Ma heme, kamî dest ra çi ame, bi her hawayî çilaya xo rê wayîr vejîn.

Hetanî hûmara pancine weşî û selamtîye de bimanîn.

Dîyarbekir, 15.01.2012

Roşan LEZGÎN

ÇI TAW ŞILÎYE BIVARO

| Akman GEDÎK |

çi taw şilîye bivaro
merdene êna mi vîrî
emrê mi beno emrê ju perperikî
teynabîyene êna mi vîrî
maya mi êna mi vîrî
bena meymanê hewnanê mi

porê mi de di destî cêrenê
serê dejanê mi de vindeno
çimê mi serê ju îni de
ju kalê sipîyî vînenê
ez nêwazen destê maya mi
vîndî bê xeyalanê mi de
bêkes manen
teyna manen
bêçare manen
serran ra nat

roj vejîno, roj şono xo ra
ez û teynabîyena xo manenîme pîya
ne destê maya mi mîyanê porê mi de
ne kî mîyanê lapa mi de araq maneno

ez zê çuçikêde bêperr a
nêşkîn firr bidî
çîmanê mi de mijê şewan
zereyê mi de domanî kay kenê
kayê domanan hêsîr maneno hertim
serê koyan de lete beno huyayîşê înan

hêya hêya kulî benê zûrî
seke linga ma qet nêginenê
hardê dewrêşî ra
zuzaqî kulî şahîdê ma bî
hona ke çequerê êlule nêdabî ma ra

şiliye bîvaro
destê maya mi çareyê mi de bo
demê verî
xij benê çimanê mi ver de
Xiziro kal vecîno mîyanê ju şewe de

şiliye vindena ma benîme lal
laltîna ma sirota şewe de manena
rûyê ma beno qutîyêde şikîyayîye

çimê şewe de
der û dormeyê ma cehenem
adir vareno
ma berbenîme
çimê ma zê peskovîya ke birîndar a
nêşkîna vazdo nêçîrvanan dest ra
bêçare menda
çimê ma çimê aye

ez qayîtê ê resmanê sîya û sipîyan nêbena reyna
wa zeman wextê varayîşê şiliye de bimano
wa dizdî bibê, vazdê tarîyê şewe de
astereyî bitirê asmên de

dermanê mi destê maya mi bo
çarê mi de, sereyê mi de bo
lazim nîyo
wa şodirê na şewe qet çin bo
ma û asmên heval bîme
astereyî kî roştîya çimanê ma bî

POŞMANÎYA XASE

| Ardil MORDEM |

Ferfe hêdîka keyberê odaya aye kerd ya, mabênê keyberî ra aye de nî-yada. Zereyê cayêkê rîpêş sipî de dergkerdî bîye. Rîyê xo têpîştî bî. Bi paçanê sipîyan piştîbî têra. Seke sereyê aye terdîbî. Qet por nêasênê. Tenê çim, lew û firnê pîrnîka xo asênê. Destê xo binê rîpêşî de bî, ayê nêdî. Ma destê xo kî vêşaybî? Ferfe duştê na dîmene de nêşkiye xo bicêro. Ca de keyberê oda da ca. Uca ra tayê dûrî kewte, nêwaştênê vengê berbâyîşê xo şoro aye.

“Ya heq no çî xişm o, no çî hal o, na senê xişmet a amê ma ser de” va xo bi xo.

Nika nêzanitêne ke se bikero. Waya xo ra çî vajo. Senî teseliye bido aye. Teselî dayene caverde nêzanitêne senî şoro lewê aye, ganî xurt bîyênê. Duştê waya xo de gereke xurt bivindêro, xurt bivindêro ke hêz bido waya xo. Waya xo ya qicê. Waya xo ya bê talihe! Waya xo ya bêkes û bêkuye, bêomîde. Ma waya aye bicuyênê? Ya aye ê caverdênê bişîyênê. A nika verê xatir waştene de bîye. Ya a bê xatir bişîyênê? Ma kamê aye bî ke ci ra xatir biwazo? Aye ra teber kesê aye çîn bî.

Tayê insanî teyna ênê na dinya û teyna şonê na dinya ra. Ê tim û tim teyna yê. Tayê dayanmişê na teynatîye benê la tayê kî nêşkinê dayanmiş bibê.

Goreyê doktoran waya aye nêxelesîyênê ra, la înan sey her timî vatbî “Heqî ra omîd nêbirîno, beno ke weş bibo.” Nika xo suçdar dîyênê. Çira heta a roje qet nêkewtîbî pey waya xo, çira derdê aye qet pers nêkerdîbî. Nêvatbî “Wayê ti se kena, senên a, derdêkê to esto, çin o?” Ma rewşa aye zaf cîya bîye? Wa bo. Reyna kî gereke a bi aye ra eleqedar bibîyênê. Rewşa ke a têde bîyê aye zanitênê, hayrê ci estbî, la a bilîya xo kewtîbî. Rojêk keyberê waya xo nêkerdîbî ya, aye ser de nêşîbî. Ayê ra kî nika xo suçdar dîyênê. Xo suçdar dîyayîş nika sey barode zaf giran amaybî serê zerrîya aye de nîştîbî ro. Serê hermanê aye de nîştîbî ro, se kerdênê nêkerdênê nêşkiyênê bine de wurzo ra. Tayê wuştênê ra reyna ginênê war, bostêk hard ra bîyênê ra reyna ginênê war. Nika her çî xo suçdar dîyayîş bî. Koyî bibî webal serê sereyê aye de amênê, çemî bibî webal waştênê aye bixeneqnê, pêroyê neweşxane, doktorî, neweşî, her çî serê sereyê aye de amênê. Her çî qîr dênê, vatênê ti bi webal a! Ti bi webal a! To rojêk waya xo pers nêkerde, to nêva, “Ka wayê ti esta çin a, ti rind a xirab a, ti weş a merdî ya?” To nêva, nayê ra kî ti bi webal a?

“Heqo eke a bîmîro ez binê nê webalî ra se wurzî ra, ez nê webalî se rakerî” va. Sereyê xo kerd mabênê destanê xo, piştî xo aznê desî ra nîşte ro. Bêhêz mendîbî. Bedbînîyade xedare amaybî pêroyê bedenê aye hesir gure-tîbî. Sey ê paçanê sipîyanê ke waya aye piştîbî têra, bedbînîyêkî a hînî piştîbî têra. Tewr xerabtir bîye, nêşkiyêne cîf bicêro. Xorîn ra kesretêk onte, waşt xo kom bikero, hêzê xo kom bikero, xo biqudum bikero, la nafiye nêşkiye, pêroyê cahdê xo tal bî. Kifş bî, a bi nê derdî bîmerdênê. Bi tesîl nê derdî a bikiştênê.

Nê derdî çare çine bî a biwerdênê, a biwerdênê biqedênênê, no derd pêsîrê aye ra meginu war. Heta aye mekişo pêsîrê aye ra meginu war o.

Xafil de amê xo û va, "Ez se ken?" Cayo ke nika lewê aye de bî, îta nêçar nişta ro, reyna kewta bîliya xo. Wuşte ra, porê xo kerd raşt, çimê xo kerdî pak, bi gamanê dudilan verê xo da odaya waya xo. Dîmenê waya xo ame vîrî, reyna cayê xo de vînete. Peyê xo de nîyada, nîya fikirîye: "Eke nika meşorî, ez reyna çî rey meşikî şorî lewê aye."

Bi gamanê tayê bîn bibiryar ver bi odaya waya xo şîye. Na rey nişka ra keyber kerd ya û kewte zere. Keyber peyê xo ra kîpa da ca ke, lingê aye, aye reyna pey de meberê. Janode xedar kewt zerrîya xo, tersê, va qey zerrîya xo vindêro. A vîste de Xase çimê xo kerdî ya, a dîye. Fam kerd ke îndî nêşkîna biremo. Îndî cayo ke biremo çin bî. Îndî lona ke xo bikero ci çine bîye. Taldo ke xo wedaro çin bî. A îndî bi na rastîye ra biyamênê rî bi rî. Rastîye biqîrênê rîyê aye, bivatênê, ma ti senê waye bîya, to rojêk keyberê mi nêkerd ya. Ti rojêk verva mi nêama. To rojêk nêva, ka na waya mi esta çin a, rind a xirab a, çî wena, çî wele kena xo ra. To nêva. To nêva ka ez kemerêk bidî sereyê na waya xo ra. Sereyê na waya xo bişiknî. To nêva, ma pîya bîbîme pîl. Ma pîya nan werdîbî yew tase de. Yew ca de kewtîbîme ra. Ma pîya kay kerdîbî. Ma pîya tawo ke kayî ra amaybîme visnayîş, berbaybîme. Ma pîya, ma pîya...

Tawo ke çimê Xase ginay aye ra, çimanê xo ra roştîyêk vîyarê. Roştîyade omîdê pêniyê, roştîyade ci ra vatênê ti şikîna sirê xo ci ra vajê. Vateyanê xo yê pêyênan ci ra vajê. Vateyanê xo yê pêyênan bi xo ra meberê mezele, meberê binê herre.

Xase xo tayê kerd berz cayê xo de, bi vengode xeylê nizm va:

- Bê. Bê nêzdîyê mi.

Ferfe cad kerd ke meberbo. Xo nêzdîyê aye kerd. Kîşt aye de nişte ro. Destê xo na destê aye ser. Destê xo tepîştîbî. Tenê becikê xo teber ra bî. Destê na bêcikanê aye ser waşt aye hîs bikero.

Xase reyna vate guret:

- Goş bide mi. Tenê goştar bike. Çiyê mevaje.

Ferfe hîn zêde nêşkîye xo bicêro. Hîsîrî sey laser sirotanê Ferfe ra amay war.

Xase bi vengode xîz va:

- Goş bide mi. Çiyê ke ez to ra vajî estê. Ez nêwazen nê derdî, nê sîrrî bi xo ra berî mezele, berî binê herre.

Ferfe cêrê ver, va:

- To ra lava ken, qîsey meke, xo meqefelne, tawo ke ti bîya weş ma derg û dila qîsey bikerîme.

- Waxtê mi çin o. Ez zanen ez îndî weş nêben. Ez bimirî. Aye ra kî ge-reke ti goş bidêrê mi. Bi baldarî goş bide mi.

Ferfe nêçar vile kerd çewt. Va:

- Tamam ez to goşdar ken, la xo zaf meqefelne.

- Ti zana mi ê ra hes nêkerdênê. Înan bi zor ez daya ey. Ey cuye mi rê kerd cenem. Her roj dênê mi ra. Roja ke medênê mi ra, hewnê xo nêamênê. Xo bi xo mane vetênê û dênê mi ra. Dênê mi ra la se dênê mi ra. Bi pîna kewtênê serê bedena mi, cayêde mi nêverdênê. Ez êştênê girmika ver. Domananê min ê rebenan tersa ra binê xo de kerdênê. Tersa ra mîzî xo de kerdênê. Rehet nê-bîyênê, dênê înan ra kî. Pancês serrê min ê ke bi ey ra vîyaray, sey zuqumî bî,

xenîm bî, xezebe bî, zulm bî, zulmat bî. Ne mi ne domananê mi, ma rojêk rehetîyê nêdiye, ma rojêk aram nêvîyarnê. Her roja ma pêrodayîş, ceng û axir şer bî. Pancês serrê mi parîyê fekê xo bi hîsiranê xo kerd hît. Vîstêk parîyêk nan gula mi ra bê hîsîr nêşî. Tim û tim loqmê mi fekê mi de, hîsîrê mi çîmanê mi de dardekerdî, hama ginay war o. Werekna teyna ez bîyênê. Teyna ez nêbîya domanê mi kî bi mi ra bî. Inan kî nan û pîrodayene pîya werdênê. Pîranêk nan gula inan ra kî bê pîn û girmika nêşî war. Peyê hendê zulmo ke bi ma kerd, merd. Sey kutika merd şî. Ma rê, min û domananê mi rê çîyê nêverda merd şî. Kêyeyo ke piyê mi ra mendîbî ra teber çîyê destê mi de nêmend. Ez û domanê xo ma vêşan û têşan binê ê kêyeyî de mendî me. Ma zulmê ey ra xelesîyay bîme la na rey kî vêşanîyê, xizanîye ma nêverdayme ra. Na rey kî domanê mi vêşanîye ra merdî. Neweş kewtî. Pêro hona qic bî. Ez kewta karêk, mi dest bi gurîyayîş kerd. Her şî halê ma bîyênê rind. Ez îndî şîkîyênê pîzeyê domananê xo mird kerî. Her şîyênê hal û hewalê ma bîyênê rind. Heta a roje. Heta a roja ke mi o dî. Werekna mi qet a roje mecuyênê, mi qet o medîyênê. Mi o dî mi talihê xo yo sîya tayê bîn kerd sîya. Mi kêyeyê xo vêşna. Mi adirê kêyeyê xo dard we. Mi xişmode bîn ard xo û domananê xo ser. Ez newe xişmekî ra xelesîyaybî ra, mi xişmode newe ard xo ser. Mi çi zanitênê. Zerrîya min a kore ez verva ey berda. Zerrîya min a kerr û lale, a ke qet nêamabî hes kerdene, a wa ke qet eşq nas nêkerdîbî bi vateyanê ey ê weşan xapîye. Xapîyê û kêyeyê xo vêşna. Mî hende zulm dîbî kî ez bîaqil nêbîbî. Mî hona na dînya zalime nas nêkerdîbî. Mi va qey o cîya yo. Zerrîya min a kore va qey o cîya yo. Mî va qey o wayîrê min û domananê mi vecîyo. Ê komelî de cuya bi tena sereyê xo zaf zor bî. Mi va qey ma rê bibo star. Mî va qey min û domananê mi bicêro binê perranê xo, bisevekno.

Virindîye her çî rind şî. Mi reya verêne o pencera ra dî. Mi dî ke ha wo hetê penceraya ma de nîyadano. Peyê cû mi serê raya karî de o dî. Ma yewbîn nas kerd. Ez otobuse de bîya, şîyênê kar, mi nîyada keyberê otobuse ra kewt zere, dormê xo de nîyada, ez dîya, kursiyê kaleka mi tal bî, verê xo da kursî ame nîşt ro. Va:

- Ma bi xeyr.

“Xeyr bi silamet” mi va û mi verê xo da hetê teberî. Mabênî ra panc deqayî nêvîyara, pers kerd, va:

- Tî kotî de gurîyena.

Mî cayê karê xo ci ra va. Pey ra persode bîn ame:

- Tî ne ê kêyeyê duştê kêyeyê ma de nîşena ro?

Mî nêwaşt bizano ke mi kî o dîyo, nayê ra kî mi va:

- Nêzanen kêyeyê şîma kotî yo, mi cayê kêyeyê xo ci rê tarîf kerd. Va:

- Heya temam kêyeyê mi kî tam duştê kêyeye şîma de ro. Tayê vinet pey cû, bi peşmirîyene va:

- Nê mabênî de nameyê mi Bedrî yo.

Mî kî ci ra nameyê xo va. Peşmirîyena xo donma:

- Çi nameyode weş o.

“Weş û war be” mi va û mi dî ke dingo ke ez gereke pîya bî de me, mi ecele destur waşt, ez bîya pîya. Peşmirîyena rîye ey vîyarabî rîyê mi kî. Mî dî ke ez ha wo xo bi xo peşmirîn. A roje ra têpîya ma her şodir yewbîn dîyênê. Tayê zeman şî pey de o ge-gane amênê çê ma.

Reya yewinê bî, yewî hende alaqa musnênê mi, hende zemanê xo bi mi

ra vîyarnênê. Çi zûr bikerî, na xeylê weşa mi şîyêne. Zerrîya mi kewtîbî vayê ey ver şîyêne. Ge-gane mi waşt ez aye biçarnî, aye ra vajî “Bê xo, ti se kena? Domanê to estê, peyê nê emrî no çî halê to yo?” La ez bi aye nêşkîya. Aye goş nêda mi, aye ez goşdar nêkerda, aye sere kerd tîk va, “Ez raya xo ra şon, ne ti ne kesode bîn nêşkîno mi raya mi ra biçarno.” Ma demêk nîya domna badê derdor pêhesîya. Cîranî pêhesîyay. Mi ra vatêne ez to ra bizewecî. Mi kî bawer kerd. Heta a roje mi her tim bawerîyê dênê ey. Heta a roja ke ame lewê mi, mi ra va ke, kêyeyê pîyê xo mi ser o qeyd bike. A roje mi fam kerd ke xeya ey ne ez a, xeya ey kêyeye pîyê min o. Mi ci ra bi ziwanode bi tesîl va:

- No kêye mi rê pîyê mi ra mendo, yew yadîgarê pîyê min o. Ez nêdan kesî. Sereyê mi kî şoro ez nêdan kesî.

Dî ke ez qerarê xo ra nêna war, da çeverî ra vecîya şî. Vateyan sereyê xo guretîbî şîyêne. Her kesî tekîlîya ma ser qîsey kerdêne. Bi ê halî ez îndî nêşkîyêne bidomnî. Gereke mi ci rê çarêkî bîdîyêne. La çî çare? Tu çare çin bî.

Vinete. Kesretêka xorîye onte. Ferfe reya yewîn dî çimê aye bî pir. Heta uca zaf gonîserdin û tayê kî aram serebuta xo qîsey kerdîbî. Cuya xo ya jahr û pirjan ardîbî ziwan, derd û kulê xo ardîbî ziwan. Dejê xo yê xemrî ardîbî ziwan. Çira nika çimê xo bîbî pir? Çira nika tam na vîste de kelêgirî bîbî? Aye rastî kî ey ra hes kerdîbî? Aye rastî kî zerrî kerdîbî ey? No dejê eşqî bî? Heya ma çî dej qasê dejê eşqî mordemî dejneno ke? Aye hes kerdîbî la ê duştî heskerdîşê aye hîs nêkerdîbî. A fam nêkerdîbî. Ma qey camerdêk şîkîno hes bikero ke? Şîkîno fam bikero ke? Beno ke şaşîya aya bingehînê na bîye.

Ferfe zemanêk damanê vîyarte bîye. Zemanêk uca ra dûrî kewte. Reyna bi vengê aye amê xo. Reyna bi baldarî goş na aye ser. Goş na serebuta aye ser. Cuya aya bi derd û kulan ser. Cuya aya dirbetine ser. Zanitêne ke a îndî bêro serê a serebuta. A serebuta kambaxe ser. A serebuta ke a nika nîya mîyanê rîpeşanê sipîyan de pîştîbî tera. A ardîbî nê neweşxaneyî. Ewro roja diyîne bîye, a îta, nê neweşxaneyî de kewtênê ra. Ma dirbetê aye nêdejêne? Dirbetê vêşayene senên bî aye zanitêne. Reyek letêkî canê xo vêşabî. Dejî ra ruhê xo amaybî ontene. Nika pêroyê bedena aye vêşaybî. A se dayanmîşê nê dejî bîyêne? Kifş bî ke serebuta aye no dej vîrê aye ra berdîbî. Ferfe fekê xo nêkerdênê ra, ma şîkîyêne ke fekê xo rakero? Şîkîyênê çekuyêk vajo?

Xase sereyê xo tayê kerd rast. Domna:

- Mi îndî xeya ey rind fam kerde. Mi îndî zanitênê ke ey mi ra qet hes nêkerdîbî. O wayîrê domananê mi nêvecîyênê. O kî sey ey bînî bî. Tewr xirabtir bî. Seba mal û milkî, seba ê kêyeyî bi mi ra kewtîbî têkîlîye, ez xapnaybî. Bi hîsanê mi kay kerdîbî. Mi îndî teberê hêrsî çîyê hîs nêkerdênê. Ez îndî sere ra heta lingan teyna hêrs bîya. Hêrsê nêçarîye. Îndî mezgê mi de teyna yew fikir estbî. Çimê mi bîbî kor mi îndî çîyê nêvînitênê. Mi her çî xo vîr ra kerdîbî. Bin ra domanê mi kî nêamênê vîrê mi. Eke ê bîyamênê vîra mi, mi çiyode nîyanên kerdênê? Mi qet ê caverdênê ez şîyênê. La îndî zaf herey o. Îndî xelasîya mi çin a.

“Hînî mevaje wayê, ti weş bê, reyna şîrî mîyanê domananê xo” va Ferfe.

Xase bi zor va:

- Qisa mi mebirme. Goş bide mi. Ez zanen zemanê mi zaf şenik mendo. Gereke ez to rê vajî.

Serê şodirî bî. Ez perîşan bîya. Vecîya ame. Mi va qey poşman bîyo. Amo ke teselîye bido mi. Omîd bido mi. Reyna zerrîya mi de perperikan bi-

perno. La hînî nêbî. Virindîye bi vengode nerm va, “Bê kêyeyî bivîyarnîme mi ser. Ê tawî ma şikîme bizewicîme.”

Ez reyna sere ra heta linga bîya hêrs, çimê mi reyna bî tarî. Mi vengê xo kerd berz:

- Dêrdê to kêye yo, ez nîya. Ti senî însan a? Mi ti se nas nêkerda? Mi no rîyê to se hînî rew nêdî?

Ame mi ser, waşt ke bido mi ra. A vîste de ez bîya xêx, mi xo êşt teber. Kupê benzînî verê keyberî de bî. Mi guret ard zere. Mi xo ser de kerd, adirge guret destê xo mi ci ra va ez xo bivêşnî. Rîyê mi de nîyada, keyber da ca vecîya teber. Mi adirge fişt ta. Adirge tafiştêna min û kile guretîşê bedena mi bî yew. A vîste de domanê mi amay vîrê mi. Mi ê caverdênê ez şîyêne kotî. Ma mi se kerdîbî? Mi çi wele kerdîbî xo ra? Mi domanê xo verê dêsan de caverdênê ez şîyêne kotî? Domanê mi hona qicî bî. Kamî qaytê înan kerdênê, kam wayîrê înan vecîyêne? Kamî ê stêrnênê? Mi bi nê hîsan, mi bi hîsê poşmanîye xo êşt keyberî, ez qîren, çiken, keyber yanêbî. Kile her cayê mi guret, heta ke mi keyber kerd ya, vengê xo resna cîranan îndî herey bî. Kila adirî her cayê mi guretîbî. Goştê mi vêşênê. Ronê goştê mi qijilnênê. Boya ronê goştê mi hard û asmên kerd pir. Vengê mi reşt hard û asmênî la ey vengê mi nêheşna. Ey peyê xo çarna mi şî...

Xase rîyê Ferfe de nîyada. Çimê xo hona hît bî. La nêberbênê. Qaime bîye. Tewr seke erka xo ya pêniye arda ca aram bîye. Vateyê xo yê pêyênî nîya bî:

- Domanê mi emanetê to. Rind qaytê înan bike. Înan rê bibê maye. Ma-yîtiya ke ez nêşkîya bidî înan ti bide înan...

Çimê xo guretî. Seke hewn ra şoro. Teyna xizîniyêk amê ci ra...

16.10.2011

LAL

Şaristan vengê xo nêkeno

Çimî qalî kenê

Aşme qalî kena

Tayê ziwani kilit benê

Şaristan vengê xo nêkeno

Heyan nêmeyê şewe

Şaristan vengê xo nêkeno

Yew bi yew hewn a şonê

Lambayê kuçeyan

Şaristan vengê xo nêkeno

Ez qalî keno

Mi ra vanê gêj o

Şaristan qey vengê xo birneno?

Rohelat AKTULUM

WAŞTÎYA KOYAN

| Osman TETİK |

Zerrîya mi de kamî adir wekerd,
Hêvîya mi çimê kam yew porsîyaye de mende,
Kam yew ayîn de zewt gina mi ro?
Zere ra
Teber ra
Dûrî ra
Nêzdî ra
Her ca ra
Kul û keder...

Ruhê mi de çend erdlerzî bîy?
To nêzanayêne
Mi çimê to de estarayê hêvîye dîy
Roşt dayêne wareyê mi
Hîkmet zerrîya to de nimite bi
Û ti bimbarek bîya,
Sey dara zeytûne...
Çewî nêdî
Mi dî
A şewe Araratî cuye dayêne hawarîyanê Nuhî...

Ti hewnê şewanê dergan de xo mojnena mi
Û huyena
Huyayîşê to cemedê zimistanê mi helineno
Û milçîkê mi fir danê şinê
Hetê hamnanî ra.
Çewî nêdî
Mi dî
Ti Mêrdîn de yew kilîse de vengê zengilî bîya...

Roj şî awan,
Sêneyê mi de yew eşq beno pîl
Qersi kewena dirbeta zerrîya mi

Yew Nîl bermeno welatê Fîrawunî de
Şewşewokî şewa mi de nêgêrenî
Ez lajê Rojhelatî ya...
Çewî nêdî
Mi dî
Heqîqet zereyê kona muyêni de bi...

Yew cayo xerîb ra boya tersî yena mi
Ez sey gilêkê şikiteyî kewena binê linganê to
Ti çin a,
Êdî yew welatê mi zî çin o ke vewre ser o bivaro.
Çewî nêdî
Mi hesrê çimanê xo her kesî ra nimitî...

Ax, ti kotî ya?
Çimê to, çend asmênî kerdî kan,
Çend tenî na dinya ra bar kerd şîyî,
To peyê xo de çend mezeli kendî,
Çend xezalî bîyî werdê cinawiran?
Mevinde bê!
Waştîya koyan...

DEJÊ XERÎBÎYE

| Bedrîye TOPAÇ |

Sereyê xo dusnaybî penceraya otobuse, qayîte rayîrî kerdêne. Mîyanê xeyalan de vîndî bîbî. Vengê muawînî ra xilê serê xo bîye. Muawînî hetê ju ra koltuxo ke leyê aye der o, misnayêne aye, heto ju ra kî va:

- Xanim, qusur de memane. Mi ti narehet kerda. Nika ma rê telefon kerda ra, yew raywan esto û camêrd o. Karê ey ecele yo. Otobuse de cayo tal çin o. Teyna leyê to tal o. Eke ti musade dana ma ê raywanî bigêrîme.

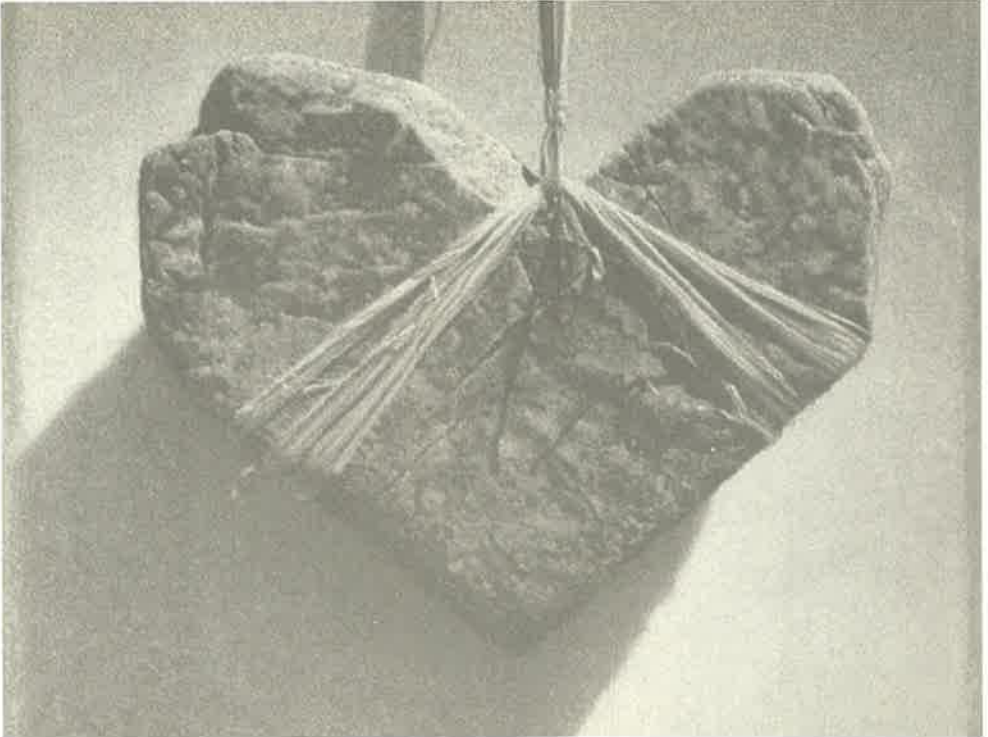
Emîna xo çarna, qayîte zereyê otobuse kerd. Pirr bîye. Tayê koltuxan de di-hîrê domonî virarîya mayanê xo de bî. Xo peyser çarna muawînî ser û va:

- Muhîm nîyo. Xora sewbîna çare çin o. Ez narehet nêbena şima raywanê xo bigêrê. Rayîrê ma şenik mend.

Muawîn zaf şa bî. Va:

- Ez to rê zaf sipas kena. Mi dîqet kerda ti qet hewn ra nêşîya. Eke wazena ez to rê yew qewe bîyarî.

- Nê, sipas.

- Temam, ez tî rê reyna zaf sipas kena.

Emîna sereyê xo peyser dusna pencereya otobuse. Çimê xo caday pêser, kewte mîyanê xeyalan. Lerzayîşê otobuse ra çimê xo kerdî ra û xo çarna hetê bînî ser. Koltuxê leyê aye de yew merdim ronîşte bî, xo bi xo va “Ecêb mi çitur ferq nêkerd?”

Merdimî xo çarna û peşmerîya. Va:

- Ez hêvî kena ke mi ti narehet nêkerda. Ez cayê mola de ništa otobuse. Sewbîna otobusan de ca çine bî. Karê mi kî ecele bî.

- Nê, muhîm nîyo.

Merdimî ge-ge xo çarnayêne û binê çimî ra qayîtê Emîna kerdêne.

Emîna hîris û panc serrîye bîye. Rindekîya cinîyanê dêrsîmijan aye ser o bîye. Peyê xo de tef û dûmanê caverdaybî. Aye domonîya xo Dêrsim de mektebo sey xepisxaneyî de caverdaybî. Domonîya aye her wext ameyêne verê çimê aye û a xemgîn kerdêne. A tesîrê koçî ra nêxelesîyaybî. Koçî xeyalê aye visnaybî. Azebîya Emîna şaristan de ge rind ge xirab vîyartbî ra. Sey her çi zewaje aye kî rind nêşîbî. Emîna mêrdeyê xo ra cîya bîbî. Aye newe ferq kerdbî ke der û dormeyê aye de kes nêmendo. Endî çimê aye de manaya çiyê çine bîye. Serran ra tepîya şiyêne wela xo. Yew hîs kewtbî zereyê aye û Dêrsimî a bi dirbetanê xorînan antêne xo. Zaf qefelîyayî û xemgîn asayêne.

Merdimê kîştê aye, va:

- Ti şona Dêrsim?

- Ya.

- Rind. Ez kî şona Dêrsim.

Emîna zaf qiseykerdîş ra hes nêkerdêne. No semed ra rîyê xo kerd tîrş. Hişê xo de va “No nika ra hende qisey keno, badê cû se keno?”

Mêrdek pancas serre asayêne. Demo ke qisey kerdêne rîyê ey de huya-yîş kêmi nêbiyêne. Ey qayît kerd ke Emîna ra vengê nêvejîno, çanteyê xo verê linganê xo ra girewt, zereyê çanteyî ra yew kitab vet. Çanteyê xo peyser verê linganê xo de na ro. Emîna vengê xişe-xişî ra qayîtê merdimî kerd. Merdim oncî eynî rîhuyayîşî ra va:

- Gelo mi ti eciz kerda?

- Nê, ez eciz nêbîya.

- Rayîr bê kitabên nêbeno. Ez se bîkerî, embaza mi kî zaf bêveng a. Qisey kerdene ra kî remena. Ez tersena ke mi rayîr de otobus ra bierzo.

- Ez rica kena. Ti qisey bike. Ez goş dayene ra hes kena.

Mêrdekî kitabê xo ca da û bi zerrweşîye peşmerîya.

- Ez îtiraz nêwazon. To qebul kerd û ez kî qisey keno. Nameyê mi Muzir o. Nameyê to çik o?

- Nameyê mi Emîna ya.

- Emîna, mi ti nas kerda, ez zaf şa bîya. Ti çi kar kena?

- Ez kebanî ya.

- Kebanî? Himm. Kebanî ez xeylê serrî yo ke nêşîya Dêrsim. Gelo Dêrsim zaf vurîyo ra?

Rîyê Emîna da yew dej geyra.

- Vîst serrî yê ke mi Dêrsim nêdîyo.

- O wext qederê ma ju yo.

Emîna bêwaştîş peşmerîya. Muzir firîqetîya aye ra zaf mutesîr bî la qet xo ra vengê nêvet û kitabê xo kerd ra. Her diyînê kî xo çarna bi dinyaya xo.

Emîna şewlê roştîye ra ke çimê xo kerd ra otobuse kewtbî Dêrsim. Muzirî oncî rîhuyayîş ra qayîtê aye kerd û va:

- Roja to xeyr bo. Ma ameyî wela xo.

- Roja to kî xeyr bo. Ya ma ameyî wela xo.

Otobuse ke vinete sey her kesî ê kî kewtî ra girewtîşê çanteyanê xo. Emîna çanteyê xo girewt û bi meraq çimê aye Muzirî gêrayî. Mîyanê raywanan de o dî. O kî vinetbî qayîtê aye kerdêne. Eke nêzdîye ey bîye, Muzirî va:

- Kebanî ez her şan de Meydanê Palavra der o. Eke ti bêrî, ca esto, kerem bike.

Emîna peşmerîye û va:

- Ez zaf sipas kena. Eke cayê to çin o ti kerem bike.

Muzirî destê xo hetê şaristanî ser kerd derg û va:

- Berê Dêrsimî pêro mi rê rakerdî yê kebanî. Oxur bo.

Muzir ke şî Emîna tayê wext ey dima qayît kerd. Dima îşaret da yew taksî. Taksî kuçeyê garajî ra ame û vinet. Şofor ame war û Emîna ra va:

- Roja to xeyr bo.

- Roja to kî xeyr bo.

Destê Emîna ra çanteyê aye girewt û kerd bagaja taksî. Şofor ke cayê xo girewt ayne de qayîtê Emîna kerd û persa:

- Ti şona kotî?

- Mi bibere yew otelê pak û erjanî.

Şofor huya.

- Temam. Xora na yo na dot o.

Şoforî giran-giran taksî ramit û verê yew otelî de vinet. Emîna pereyê taksî dayî bi şoforî û çanteye xo girewt kewte zereyê otelî. Xedemeyê otelî ame, destê Emîna ra çante girewt. Emîna va:

- Ez yew odaya pake wazena.

Xedemeyê otelî va:

- Meraq meke odayê ma pêro pak ê.

Emîna xedemeyî dima-giran giran şîye. Verê berê oda de xedemeyî ber kerd ra û Emîna ra va:

- Kerem bike. Gelo sewbîna waştîşê to esto?

Emîna sereyê xo şana ra û sipas kerd. Demo ke kewte oda çante eş hard û xo hin be kincanê xo eş cile ser.

Emîna vengê biluskî ra hay ro xo bîye. Orxan ont bi rîyê xo ser û goşê xo destanê xo ra cadayî. Emîna domanîya xo ra nat biluskî ra tersayêne. Key ke şiliye bivaro xo eştêne teber. Cayo girewte de tersê aye zaf zêdiyayêne. Xeylê wext hin vinete. Bade cû qayîr kerd ke vengê hewran qet nêqedîno. Cile ra wuşte ra pet-pet solê xo girewtî pay û xo eşt teber. Gama ke oda ra vejîya hin mat mende. Duşte aye de Muzir vinete bî. Muzirî bi rîhuyayîş va:

- Kebanî xeyr o? Ti îta se kena? Berê toyê rakerdî se bî?

Emîna sey domanan vileyê xo kerd çewt. Muzirî bi vengode nermek va:

- Temam. Kebanî hîna wextê ma esto. Hîna lokantayî rakerdî yê. Bê ma pîya şîme werd biwerîme. Beno?

- Beno. Ez kî bîya veşane.

Emîna vernî de, Muzir aye dima nêrdiwanan ro şî war. Wexto ke ameyî verê berê otelî, Emîna lingê xo kerdî sist. Muzir xo dima nîyada ke Emîna verê berî de vineta. Peyser ageyra.

- Gelo ti şiliye ra tersena? Meterse ez leyê to der o.

- Ez harmeye to pê bigerî?

Muzir huya:

- Eke wazena harmeyê mi emrê to rê amade yê. Beno kebanî beno.

Emîna bi şermokîye destê xo ra harmeyê Muzirî pêgirewt.

Muzirî va:

- Kebanî, de lez. Nika lokanta cadanê û ma veşan manemê.

Emîna hem şiyêne rey-rey kî qayîte asmenî kerdêne. Bi waştîş kewte zereyê lokanta. Muzirî mîyanê berî de rayîr da Emîna. Her di kî bibî hît. Garson ver bi înan ame û ca misna înan. Emîna sandalî ont û nişte ro. Destanê xo ra porê xo kerd pak. Muzirî Emina ra va:

- Ez şorba şîmen. Ti?

- Ez kî şorba wazena.

Muzirî garsonî ra va:

- Ma rê şorba bîya bira.

Garson ke înan ra kewt dûrî Muzirî qayîte zereyê çîmanê Emîna kerd.

- Kebanî, ti îta çend rojî manena? Ez di rojan ra dima şona. Ez ke şîya kam to şiliye ra sevekneno? Nika mewsimê şiliye yo.

Emîna qayîte verê xo kerd. Wexto ke çiyê vazo garson ame û şorbayê înan serê masa de nayî ro. Muzirî garsonî rê sipas kerd û va:

- Gelo ti silayîye wazena? De haydî.

Helmê şorba ginayêne rîyê Emîna ro. Koçike girewte destê xo, hêdî-hêdî şorba şimite. Gama ke nan bigêro destê xo, va:

- Qusur de nîyamede. Ez biluskî ra û reqayîşê hewran ra zaf tersena. Nê-

zanan çayê, seke zereyê mi de mezelxaneyî zêdînê.

- Qusur çin o kebanî. To xo vîr ra kerd? Ez to rê deyndar o. To ez otobuse de qeblu kerdo. To ez rayîr de mendîş ra xelesnayo. Ti hîna cênc a. Mezel û mezelxaneyî to ra dûrî bê.

Emîna qet veng nêkerd. Eke şorbaya xo qedêna Muzirî pereyê şorba dayî û lokanta ra vejîyayî. Reqayîşê hewran birîyabî. Şilîye werdî-werdî varayêne. Hetanî otel jubîn de qet qisey nêkerd. Tilsimê Dêrsimî zereyê her diyîne kerdbî pîrr. Eke amey verê odayanê xo, aqityay.

Emîna verê penceraya odaya xo de çimê xo çarnaybî tarîyê Dêrsimî û qayîtê ey kerdêne. Fikrê têmeyanekî mezgê aye de herb kerdênê. Fekê aye ra çekuyî bêveng-bêveng vejîyayî: “Ez dirbetin a Dêrsim, ez dirbetin a. Çîyêde mi çin o. Kesê mi nêmend. Ez serran ra tepîya ameya harmanê to. Ti kî sey mi dirbetin a. Dejê ma sey jubînî yê. Ez to ra dûrî de bîya meyîte. Sêneyê mi de ju kerra mende...”

Emîna seke Dêrsim leşa aye de, ruhê aye de fetelîno hin çimê xo cadayî.

- Aax Dêrsim! Gelo to ez xo vîr ra kerda? Gelo boya domanîya mî hîna vayê to de boye dana?

Şilîya Dêrsimî hukmê xo kerdbî şenik û vengê Emîna goş dayêne. Dêrsimî a goş dayêne, boya domanîya aye ardêne vîrê xo. Emîna boya Dêrsimî ontêne zereyê xo yo dejin.

Hewnê Muzirî kî remabî. Lawayîşê kutikan ke ame goşanê ey, peşmerîya. Zerrîya ey zîz bîye: “Ma bi xeyr Dêrsim. Ma bi xeyr birayê tengîye. Ti zaf kewtî vîrê mi. Mi her wext dûrî ra qayîtê to kerd. Sîya to ra dûrî de cu zaf giran a. Surgun qedîya Dêrsim la ez kî qedîyo. Ez amo û to ra xatir wazen. Nêweşîya mi giran a Dêrsim zaf giran a. Gelo gonîya dirbetanê mi hîna kemeranê to de şewl dana? Gelo to ez arda vîrê xo? Lajê xo yê sîyayî ard bi vîrê xo?...”

Dilapeyê şilîye pencera ra herekîyayêne û ginayêne zerrîya Muzirî ro. Dêrsimî vengê lajê xo yê sîyayî ardêne vîrê xo. Muzirî vengê Dêrsimî ra dirbetê xo pîştêne.

Şewdir Emîna ke odaya xo ra vejîya Muzirî kî odaya xo ra vejîyayêne. Qayîtê jubînî kerd la qet jubîn de qisey nêkerd. Her diyîne şewe bê hewn peyê xo de verdaybî. Seke embazê xeylê serran ê, hîn pîya otel ra vejîyayî. Seke Çemê Muzirî vengê inan dayêne. Lingê inan xo bi xo ver bi Ruhê Dêrsimî şiyêne. Şiyêne Çemê Muzirî...

Kuçeyê Çemê Muzirî de nîştî ro. Awa Muzirî zaf bîbî kemî la sey vîyarteyî zelale bîye. Rîyê merdimî ro peşmerîyayênê. Emîna û Muzirî xeylê wext bêveng vînetî û qayîtê awa Muzirî kerd. Zerrîya her diyîne awa Muzirî de herekîya. Muzirî bi vengêde nermekî va:

- Ala goş bide. To hesna? Muzirî ma ra vano “Şima xeyr ameyî. Ez nika xebera ameyîşê şima beno koyan û kuçan...”

Emîna verê qayîtê awe kerd badê qayîtê asmênî kerd.

- Gelo rojê tîje sewbîna tîjan ano rîyê dinya?

Muzirî sereyê xo çarna, xo ser de qayîte asmênî kerd. Peşmerîyayîşê ey o ke her wext rîyê ey der o, vînî bî, bêçîka xo ra hewrî îşaret kerdî û va:

- Ti mi ra vaze. Nê hewrê ke şonê gelo peyser yenê nê asmênî?

- No cewabê persê mi nîyo.

- Yanî ti vana ez cewab wazena?

-Ya. Ez cewab wazena.

Muzirî rîyê xo girewt mîyanê destanê xo û va:

- Kebanî, ti zana? Zirçayîşê mi vengê bêvengîye dirnayo. Maya mi qefelîyayîşê cuye ra virar fîsta mi ra. Mi memikanê aye ra cuya qefelîyayîye lita. Çewres rojî huyayîşê mi pawito. Çunke maya mi veyşana huyayîşî bîya. Huyayîşê mi ra xo kerdo mird. Qisaweta qiseykerdena mi zerrîya aye werda. Çunke a bê ziwan bîya. Maya mi, mi de bîya pile. Çunke a her wext doman menda.

- Ti her wext nîya qisey kenî?

- Ez çitur qisey kena?

- Ti sey şîre qisey kenî.

- Şîre. Şîre wela ma ya kebanî.

Emîna reyna rîyê xo çarna asmênî.

- To cewabê persê mi nêda.

Muzirî xo çarna Emîna. Rîyê ey de endî xetanê xorînan cayê xo girewtbî. Porê ey dormeyê goşanê ey de ca-ca bîbî sipî. Gama ke qisey kerdene rîyê ey de xemgînîye û huyayîş têmîyan de asayênê. Kuxayîşê ey kêmi nêbîyêne.

- Emîna, tîje ti be xo ya. Çunke ti kêneya Dêrsimî ya. Tîje teyna ju ya. La to ke cuye ra hes kerd, to ke qebl kerd ke ez qet cuye ra cîya nêbena, o wext zereyê to de tîjê binî zêdîyenê. Zerrîya xo qet teng meke. Çi yeno sereyê merdimî wa bêro. Eke tîje zereyê xo de zêdîya, qet çîyê tesîr nekêno. Merg bîle.

Qeseyê Muzirî ke qedîyayî Emîna xemgîn-xemgîn qayîte awa Muzirî kerd. Muzirî nîyada ke Emîna ra veng nêvejîno, va:

- Ez to ra çîyê vajî? Gelo ti mi ra bawer kena?

Emîna çimê xo qet awe ra nêçarnayî.

- Vaze.

Muzirî onçî kuxa. Destê xo sêneyê xo ser de ardî pêser û va:

- Mi peşewe Dêrsimî de qisey kerd.

Emîna bi meraq û şaşîye xo çarna bi ey.

Muzirî va:

- Şaş mebe kebanî. Mi wela xo de qisey kerd. Mi va “Ez seba xo qet çîyê nêwazon. Ez endî ameya to ra û cuye ra xatir wazon. Çunke ez endî peynîya rayîrî der o. La odaya bîne de yew kêneya to ya dirbetine esta. Biluskî ra ter-

senâ. Seba aye şilfya xo bivindarne.”

Lewê Emîna lertzayî, nêşkîya ke çiyê vajo. Çimê aye bî pirrê hesiran.
Muzirî destê xo kerdî derg û destê aye girewt mîyanê destanê xo.

- Dêrsimî mi ra se va? Ti zana?

Emîna sereyê xo şana ra. Muzirî va:

- Dêrsimî va “Mi vengê kênaya xo hesna û a nas kerde. Mi şilfya xo vindarna.”

Qayîte jubînî kerd, peşmerîyay. Muzirî va:

- Çemê Muzirî nika se vano? Ti zana?

Emîna va:

- Vano dejê xerîbîye sey jubînî yê. Paştî bidîme jubînî...

DEJ

Adem KARAKOÇ

Mi towreyê tenyayîye eşt xo çengile
Û kewta rayîranê bêhetan ser.
Şîya, şîya û ez hewna şîya...

Cay ti zana, nê şîyayîşanê mi de
Zerriya mi ra çend felqeyî kewtî?
Nika, jehro ke to mi rê dîyarî kerdbi
Ez sawena herinda nê felqeyan ra...

ZIWANÊ XIZIRÎ

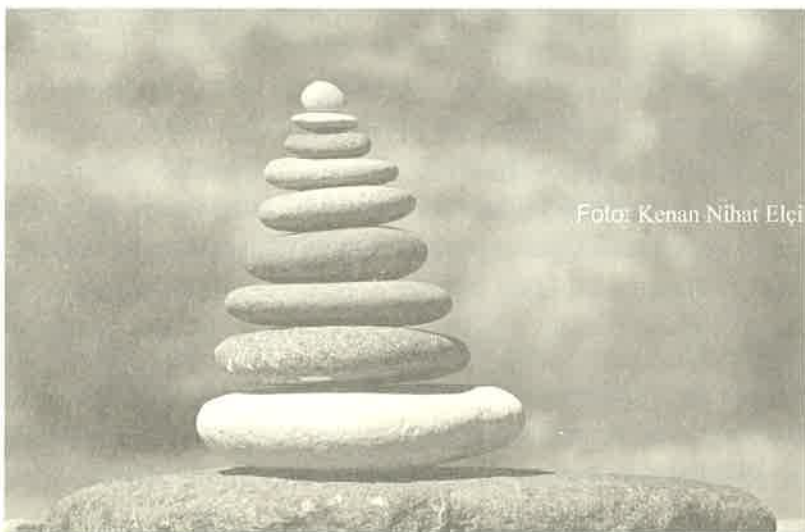
| Gursel BÎNGOL |

Çend dolimî
Çend rey
Û çend des-serrî
Her kes binê a tarîfîya girane de nalayêne

Ê rojê ke kokiman waştêne endî ecel rew bêro
Ê rojê ke mayan waştêne xo dar de kerê
Ê rojê ke veyvikanê neweyan waştêne xo kaşanê tujan ra bierzê
Ê rojê ke xortî binê giranîya şermî de xeniqîyayêne

Bîy çend jenerasyonî ke no şar bi nê hîkayeyanê zerrîlerzan beno pîl?
No şar bi çend aqîl-ewelan sey pitê çendaşmî ame bêveng kerdene?

Merg esto
Belengazîye, bêkesîye û feqîrîye esta
Nê pêro çîyan ra ma bi tewekul vanîme, tamam!
Lê hûmara înan çend bena wa bibo
Ne ma ra
Ne zî dorûverê ma ra
Kes nêşkeno vaco
Nê ziwane Xizirî caverdê!

DEJO HÎRÊLENGEZ

| Umer Farûq ERSOZ |

Xebera mergî lez gêrena. Sey vewrêsi lêr bena, lez resena keyeyê merdimî.

Xebere amebî; lajanê Hecî Celîlî ra yewî Almaya de qeza vîyarnayo, şîyo rehmet. Ino piç-wiç vay dîyabî; goş ra goş, fek ra fek sey yew qelaya qî-rine niştîbî gilanê gandara Hecî Celîlî ra.

Hecî Celîl wayîrê hewt lajan û di kênyan bi. Hîrê heb lajê ey ê pîlî şîbî xerîbî. O mehal rayîrê Almanya newe bibi a, paliyijan û çewligijan hinî boça golikan û mangayan, cite û hêga veradayênê, xo dayênê kuçeyanê xerîbî ro.

Xerîbî caverdayîşê dadî û babî bi. Teriknayîşê qewm û wareyê xo, teriknayîşê welatê xo bi. Kengulaya tek-tenaye de xo şanayîş... Rindî ra dûrî, qicanê xo ra dûrî... Mîyanê bajarane şarî de ganterdiş bi. Emr hesret, cuyayîş xurbetî û koçerî bi. Nanê xo dima game-eştîş bi. Ref bi ref hetê hêvî ya rayîr-kewtiş o.

Lajanê Hecî Celîlî zî firr dabî, şîbî xerîbî. Hêverê lajo pîl Hesên şîbi. Dima zî Talib û Huseyîn kewtibî ino ~~ref~~-Hesênî ca dabi xo, Talib û Huseyîn zî xo dima berdîbî. Qayîl bi ê zî canê xo û qicanê xo bixelisnê. Feqîrî, belengazî wa wedariyo. Vila yew cuyayîşê neweyî, yew şîrinîya şenike abikero wa mîyanê qicanê Hecî Celîlî de. Ino nîyet a kewtibî pêdima hetê kuçeyanê xerîbî ra şîbî.

Qeder dama xo nano ro. Bezreyê xo rameno qeder. Ti ke bivajî ez îna û îna kena; qeder vano ney, ez sey xo kena! Hûncî (ancî) sey xo kerdîbî qederî. Felekî gandara Hecî Celîlî ra gil şikitîbî. Terq ginabî estuna keyeyê ey ro.

Xebere amebî, xebra hîrêlengeze, xebra tarî û zulmete. Hema telefon nêvejîyabî. Qal lêr bîbî, bîbî gilarze, nîyabî înan ver.

Zimistan bi. Puk bi, welike vay dîyayênê bîyênê berz, mij û duman re-sayênê asmên. Cemedî sey vilikan her ca bestîbî. Binê vewre de banî nêasenê. Tena lojînan ra dun (dû) dîyayênê teber. Aşman ra aşma sibate... Sibate de qala mergî de hîrêlengez bî. Qale jehrîne... Kef-kef çilkayênê, fekê berê Hecî Celîlî de rişîyayênê. Yew rey vejîyabî... Qala mergî zûr nêvejîyena. Çew qala mergî ser o yarî nêkeno. Xebere kewtibî dewan, xebere kewtibî lewan.

Cinîya Hecî Celîlî Xeme dest ra teştê mîrî gina erd. Çingîya teştî goşan ra çingaye. Xeme xo ra şîbî. Senî xo ra nêşiro Xeme? Sey her dadî pîzeyê aye qicanê xo rê veşayênê. Tarum (tirafe) kewtibî dilê Xeme. Xem-xem antênê xo rî.

Roja ke a bibî barixan daybî pêro. Birayê aye, apê aye kişîyaybî. Merdimê aye roja bîyayîşê aye de dîyayênê binê erdî. Xeme çim akerdîbî, dayîka aye ine ra name “Xeme” nabî pira. Mîyanê sêqurî, feqîrî û dejan de çim dinya ra kerdîbî a. Xeme îna bîbî pîl. La ino dej zaf giran bi. Sey inê dejî dej çin bi.

Barixê Hecî Celîl û Xeme amebî pêser. Melşe vizzî bikerdênê to vatênê def cenîyeno. Îna qal birîyabî, îna piro ginabî. Însanî ameyênê şîyênê. Bêxeyra “şîma weş bimanê” û “Homa xeyrê şîma qebl bikero, Homa qîcanê şîma muhefeze bikero” tebayêna nêperrayênê lewan ra. Bêxeyra vengê tutan û qîcan, çewî fek ra qal nêvejîyayênê. Qal girê dîyabî. Qal mix bîbî serê zîwanî, fekî derzîyabî pê goçine. To vatênê qelaqut a!

Ëyê ke newe amebî, mîyanê xo de hurdî-hurdî piçpiçayênê. “Kam laj merdo hema bellî nêbîyo, Homa sebir û deyax ci rê war bikero...” Her kes zano yew lajî dinyaya xo bedilnaya la kam? Hecî Celîl nêzano, dayîka Xeme nêzana. “Xem” bîlasebeb aye rê nêbîbî name. Xeme xeman a pîrr bîye. La dejê lajan yewna dej bi. Îna muye nêleqayênê. Pawitiş zaf giran ameyênê. Nêzananê kam merdo. Hesen? Huseyîn? Yan Talib? Hîrê felqeyê cîgere... Dejo hîrêlengez.

Xeme û Hecî Celîlî çîman ver ra çi ameyênê çi şîyênê, Homa zano. Kam laj bimiro zaf nêdejenê? Hesen şeş, Huseyîn di, Talib çar qicê xo estê. Zamayo newe bi Huseyîn. Ëyê bîni; maxa qîcan ha dima. Fekê Xeme û Hecî Celîlî ra “ya sebir, ya Homa!” vil-vil kerdênê a.

Hîrê heme veyvî pa tornan a amebî keyeyê vistewreyê xo. Hîrê heme zî bîbî ziwa. Sey yew pelê huşkî rî çiqirîyabi, reng şîbi. Berme û zurîya veyvan erd û asmên girewtîbî. Berme û nalî ra qirrike kerdîbî ziwa.

Qicî feqîr-kesîr, vêşan-têşan ê zereyan ra gêrenê. Cîranan û merdimanê înan qicî pawitênê, ewnîyayênê ci. To vatênê çepal-çepal herra meyîtan şanabî serê banê Hecî Celîlî ro. Çepalêk Hecî Celîlî ro çepalêk Xeme ro... Yê veyvan çeng bi çeng bî.

Çewî nêzanayênê merde kam o. Mergê Homayî qebl kerdênê la kam merdo; inê derdî sey yew luwap gandara înan koçitênê. Ino nêzanayîş sey yew kardîya sawita kuwîyayênê serê zerrîya înan. Hîrê heme veyvî merg ra xirabêr bîbî. Her yewe çala xeyalan de cinîyênê piro, vejîyayênê. Bîbî nêmxeneq, mendîbî. Hesret û xurbetî zaf çî înan ra qerîfnabî berdîbî, la ino pawitiş zî çin bîyênê! Bizanayênê kam mêrde kam vistewre merdo, dejê înan bineyna niş-tênê. Her yew yewî ra serêr, her yew yewî ra verêr bî.

Hîrê heme veyvî ewnîyenê zereyê çîmanê yewbînan ra. Her yewe vatênê willayî mêrdeyê mi, baykê qîcanê mi merdo; şîma henî mi rê nêvanê. Binêk zeman dima hîrê heme veyvan zana ke înan ra yewe zî pê xeberdar nîya. Tanî û germîya xo dayênê yewbînan, dej bare kerdênê. Hem qehirîyayênê hem zî her kes ganê xo rê dua kerdênê: “Ya Rebî, wa mêrdayê mi, baykê qîcanê mi nêbo! Wa o nêbo!” vatênê, adir kaş kerdênê binê tewqa xo. Îna bîy hîrê heme

zî. Newaştênê telîyê mergî ganê înan bikewo. La o teli kewtibi yew gan ra. Nême henî dejen, nême henî hêvî keno pey duayan a.

Dayîka Xeme îna malaq a mendîbî; to vatênê gan dayo, çimakerde merda. Îna ewnîyayênê hîrê heme veyvan ra.

Roja bîne xebere ameye. Yew şî, goşê Hecî Celîlî de name vat. Hecî Celîl, hesîrî palxîyayî çiman. Pey veng a berma vat "Homa dano, Homa geno!" Badê zî şî odaya cinîyan. Xeme pa hîrê veyvan û di kênanayê xo wa pawitênê. Îna mendî, ewnîyayî zereyê fekê Hecî Celîlî ra. Dayîka Xeme û kênanay çim a heme zî eynî bîy, ferq nêkerdênê. Pêro zî laj û birayî... Ha Hesên ha Huseyîn ha Talib... La veyvî îna nêbîy. Yê înan laj û birayî nêbîy. Mêrde bi.

Hecî Celîl ewnîya veyvanê xo ra. Hîrê hemeyan zî nefesê xo tepişto veranêdanê. Vindertîbî malaq a. Vistewreyê înan Hecî Celîl nameyê kamî dano? Mêrdeyê kam veyve merdo? Kam vistewre merdo? Yan mêrdeyê xo, bawê qicanê xo?

Hecî Celîl ewnîya çimanê veyvanê xo ra. Çimê hîrê heme veyvan zî henî rica û dexlet a. Hinî vaje, hinî vaje... Çimanê înan ra xof û qurf pirozîyayênê. Pa atisîyabî. Hecî Celîlî sereyê xo kerd çewt vat: "Huseyîn... Huseyîn şîyo rehmet..." Da piro kewt teber. Kengirî bibi.

Her di veyvanê bînan, bêhemd û halê xo fek ra kewt: "Şukîr ya Rebî!" Badê, şermayî, qal hûncî nêkerd. A hele to resimê înan biantênê, yew huyayîşo qijkek aliqîyabi alişkan ra. To vatênê rew ra henî qefes ra, qefes bîyo a, henî firenê... Ino hal a bîy. Tarî û zulmet dima şefeq perrabî înan gan. Îna binêk vîyart, qarî û hewar çingîya înan goşan ra.

Wayê rehmetî Huseyîn û dayîka Xeme, qîjîya înan recif da oda. Name çin bi hêverê. "Heywax lawo, heywax birawo!" serê zîwanê înan ra bi. Nika zî "Huseyînê mi lajê mi, Huseyînê mi kekê mi!" fek ra vejîyayênê. Name nîyabî dej ra. Dej Huseyîn bi. Cinîya Huseyînî, hema fekê Hecî Celîlî ra "Hus.." vejîyabi "Huseyîn" temam nêkerdibi, xo ra şîbî. Çîyêk zerrîya aye ra qerifîyabi.

Cinîya Huseyînî çim kerd a, ameye xo binêk. Her di veyvan vat: "Çi ferq keno wayê! Dej yew dej o. Ha Hesên ha Huseyîn ha Talib..." Cinîya Huseyîn çimanê veng a ewnîyaye dês ra. Ewnîyaye înan rî ra. Aye fek ra yew qale vejîyaye: "Ferq keno wayê ferq keno! Yê şîma, mêrdeyê şîma henî ganî yê. Ez bê mêrde, qicê mi bê babî mendî. Huseyînê mi merdo! Gangerî gandara mi birnaya. Kaşka Huseyîn weş bibîyênê..."

Dayîka Xeme verarde kerde cinîya Huseyînî ra: "Biberme kênanaya mi biberme! Ewro roja bermayîşê to ya. Kaşka Huseyîn nêmerdênê, ver ra ez biberdênê. Biberme kênanaya mi biberme... Ez qey nêbermî, ti qey nêbermî?" Înan çiman ra hesirî sey varanî varayênê. Dejo hîrêlengêz mîyanê hîrê veyvan ra perrabi cinîya Huseyînî rî, bibi bar.

GULA VERÊ VARE

| Wisiv PÎRBAB |

Gula min a, gula verê var a
Ti rewîyena ko bi ko ra
Ez gonîya xo kena to ra
Kamî ti visna welat ra ebi zor a?

Gula min a, gula Gimgimî
Ez to rê berbena, bîya çarçimî
To rê ana bişime awa Zimzimî
Gulê, mi ti kerda xo çimî

Gula min a, gula fekê dereyî
To rê kena qurban ez nê sereyî
Erê ti yê min a, rew bo hereyî
Mi ti xo rê kerda estuna nê zereyî

Gula min a, gula Koyê Bimbarekî
Seba to vejîyena koyan girê dana çekî
Oyo ke to de nîya dano, şiknena ey fekî
To rê kena qurban tek bi tekî

Wisiv to ra zaf hes keno
To xo rê remneno beno
Çimanê to yê rindekan xo rê weno
Seba to can û ruhê xo dano

KALMEM Û HASKARE

| Erkan TEKÎN |

Wisar ke ame vewre cêr ra vilêşîyena ro, game bi game devacor şona. Erd beno sîya, kewe binê vewre ra sere darenê we, der û dorme giran-giran beno kewe û şên. Hêgayî zîl danê, darî yenê ra velg; mal û dewar beno teber, bi eşq û keyf wa fek erzeno bi vaşê tezeyî, kok ra qilayneno ro.

Gukî dim darenê we, kewenê kay!

Keyfê domanan o! Şonê bizêkan ver, bi kemeran wa xo rê koz virazenê. Bara bizêkan benê kozan de vila kenê. Goneyan veşnenê, dorme de arê benê, çîyo ke vila kerdo pêro-pîya nişenê ro wenê.

Wisar ke ame keyf keyfê kokiman o kî! Binê sivingan de kursîyê xo ancenê bi tîje ver, têdima cixarayan kenê de. Dûrî ra dûrî hêgayanê kewayan ro nîya danê, zerrîya xo bena şên.

Wextê gencan o! Gonîya xo girîyena, qefsing de zerrî sey mîlçikan pir-pir kena. Ti vana nika perrena şona! Tebat bi ci birîyeno! Zimbêlan tadanê, gil kenê pîz, zereyê dewe de yenê nat şonê dot. Kewenê ra waştîye dima! Waştîye ke kewte vîr, tîja wisarî ver de serd de çin ê. Hetê ra zere de girîyayîşê gonî hetê ra serd... Ya, waştîye ke dûrî bîye merdim serd de çin o.

Ma çayê kênanan nêvana! Wisar ke ame kênayê azebî xo xemilnenê, şelweranê çîçekinan pay kenê yan zî fistananê renginan genê pira, çîta newîye erzenê xo ser, beno ke rojê de des reyî şonê hênî ra awe anê! Raye ra henî dormeyê xo hîra-hîra saye kenê ke hela cayê de çimê xo nêgineno xortan! Zerrîya înan kî adirê aşqî de pêşena. Ê kî kewtê waştîyan dima. Hewteyê de di-hîrê reyî dere de robar nanê ra ser, cilan û kincan şuwenê... Cil-cor erzenê teber, zere siwax kenê, kêranan-mêranan rinda-rind pak kenê. Sindoqa çeyîzî kenê ra, çeyîz pêro erzenê tîje ver. Çeyîzo sipîyo ke bi destan ameyo viraştene... Paka-pak şuwenê, tîje ver de fişnenê ra, dorme ro yenê nat şonê dot.

Aşma wisarî ya peyêne ke ameye, dewijî tîdarekê xo vînenê, giran-giran şonê ware. Şarê dewe her serre aşma hamnanî ya verêne de bar keno şono, heta hîrê aşman uca maneno. Yê her dewe, cayê wareyê xo bellî yo; şonê eynî ca. Wexto ke bar kerd şîyî, di-hîrê rojanê verênan, to vana veyve yo!

Her keyeyî ke ware de cayê xo şana pê; qurbanan sere birnenê, şan de adir kenê we, goşt erzenê tiramî ser, temur cenenê, lawikan vanê. Gencî yenê ra aşq, govende genê heta nêmeyê şewe. Di-hîrê rojî nîya şono, uca ra dima her kes kar û gureyê xo ro nîya dano.

Ancî wextê wâreyî amebî. Dewijan da-vîst rojan ra tepîya bar kerdênê şî-yênê ware.

Kalmem zereyê dewe ro ameyênê nat şîyênê dot. Waştîya xo kewtîbî vîr. Çi wext o ke nêdîya. Waştênê hîna ke nêşîyê ware, şoro reyê waştîye bivîno. Zanitênê ke naye ra tepîya firsend nêkeweno dest. Êdî dest-tal nêmendênê. Wextê vaşan dest pêkeno. Kinkor û mircorê koyan... Dima dore yena têlî. Hêga esto, velg esto, cuwen esto, kolîyê zimistanî estê... Welhesil heta zimistan kar û gureyê dewe nêqedîyeno. Xora Haskara xo kî nê rojan bar kena şona ware.

No hal-hewal ke nîya ame ra vîr, “Ney ney! Hîna ke bar nêkerdo nêşîyê, ez şorî reyê bivînî. Bellî nêbeno; nêdanê, ez remnena xo de ana” vat xo bi xo.

Naye ser qerar da ke şoro pîyê xo rê bivajo. Terkit şî; pî tije ver de ništo ro cixara anceno. Rind bî nêzdî, “Bawo!” vat. “Çik o biko?” vat pîyî. “Teba çin o” vat, qisaya xo, xo zere de girewte. Bese nêkerd qerarê xo eşkera bikero. Di-hîrê reyî dormeyê pîyî ro ame şî. Pîyî veng fişt ra xo, va: “O çîwa yo biko? Derdê to çik o? Ti wazena çîyê bivaje, ancî texelîyena.” Pîyî ke henî vat, Kalmam matê rîyî mend, xorîn-xorîn kesrete ante. “Teba çin o bawo, ez reyê şorî leyê maya xo” vat.

Terkit şî, zere de kuçelanî ver de leyê maye de nişt ro. Cixara fişte ra ci, di-hîrê gipê xorînî antî. “Biko xeyr o?” vat maye. “Dayê, ez wazena hîna ke bar nêgirewto nêşîya ware, suke de tenê karê mi esto; mi bese nêkerd ez pîyê xo rê bivajî, ti ci rê bivaje. Ez şona, mîyanê di-hîrê rojan de peyser yena.” Maya xo vat “Ti çayê şerm kena? Ez pîyê to rê vana. Wa di-hîrê qurişan xerc-lix kî bido to, binişe qantire, şo karê xo bivîne bê.” Na qisa ser şîye leyê pîyî, ci rê vat, tenê kî xerc-lix girewt ard da Kalmemî. Kalmemî pereyî kerdî cêba xo, kincî vurnayî, taf de nişt qantire, kewt bi raya suke.

Eke kewt zereyê suke qantire ra ame war, hevsar de girewt, ante berde verê dikanê nalbendî de girê daye. Peyser agêra şî lokanta, nan werd û pîzeyê xo mird kerd, tenê nata-bota fetilîya, şî hemam de xo şut. Eke hemam ra vejîya, êdî sîya şanî amebî suke ser de. Linga xo fişnaye çend cayan, nas û dostî pers kerdî, dima şî otel de kewt ra. Heta şodir hewn çiman nêkewt. Hesreta waştîye mecal ci nêdayênê ke deqayê çimanê xo têra bino. Bi nê hal-hewalî şodir çik ra wuşt ra xo ser, kincî girewtî pira, vejîya teber. Şî lokanta de çorba şimite. Nîya da berber ha yo abîyo; şî zere, nişt ro. Erdîşa xo, porê xo da terdene. Boya weşe kerde xo ra, tenê kî krem kerd zimbêlanê kejan ra ke rind biberîqîyê. Eyne de rind nat-dotê xo ro nîya da, reyêna zimbêlî tadayî; heqê berberî da û vejîya teber. Dormeyê xo de nîya da ke dikano ke basme-masme roşeno, abîyo. Kewt bi zere, yew çîte û di citayî şelwarê cenîyan herinayî. Rind ke pîştî têra, şî leyê qantire, kewt bi raya dewa waştîye.

Dewa Kalmemî corê Mamekîye de pêşê koyî ra bîye. Cayê xo keylê berz o.

Dewa waştîye, cêr, boverê Çemê Mizurî de ya. Suke ra zaf dûrî nîya. Seke hem dewe nêzdî kewena hem kî wazeno waştîya xo rê tenê çî-mî bigero û dest-tal meşoro, raver amebî suke. Xeylê wexto ke waştîya xo nêdîya, nê-beno ke dest-tal şoro.

Eke suke ra xeylê kewt dûrî, cixara fişte ci, kewt xeyal-xecalan dima. Waştîye ameyênê vîr, to vatênê zere de çîyê qerifiyeno. Zerrîya xo perpitîya-yênê. Qiseyê waştîye ê parênî ameyî vîr. Xo bi xo huyayîş gina piro, rîyê asmênî ro nîya da. “Ti çîçekka min a, vilika verê vare! Heqî ti mi rê rusna!” “Memê mi, ti nika bi xeyr şo, wisar ke firsend kewt destê to bê. Ez belkî heta o wext pîyê xo razî kena; maya to û pîyê to wa hamnan bêrê mi biwazê. Eke razî nêbî, ez to de remena, to rê bena veyveke.” Nê qiseyî ameyî vîr, xo bi xo vat: “Înşala vilika mi qisey kerdo, xebera xeyre dana mi!” Bi nê eşq û keyfî cixarayêna kerde de, bi fekê yewaşekî lawikî vatî. Eke tenêna bî nêzdîyê keyeyê kerwayê xo; ti vana adir nayo zerrî ra veşnenê! Dest eşt bi turik, nîya da ke pakete herinda xo de vindena.

Duştê dewa waştîye de, noverê çemî ra dewa kerwayê xo esta. Lazim o ke sifte şoro keyeyê kerwayî, xebere birusno bover, waştîya xo. Şî verê keyberî, keyber kutkutna; kerwaye keyber akerd. Seke çimê xo gina Kalmemî zaf şad bîye. Kalmem şî, keleyê xo dest ra birna. Aye kî lew na çiman ra; sifte qantire berde axur de girê daye. Destê Kalmemî de girewt, pîya şîyî zere. Kewra zere de ronîşte bî. Şî lew na dest ra, ey kî lew na çiman ra; hal-hewalê yewbînan pers kerd.

Sifre kerd ra, nan ard. Kalmemî nêwaştênê ke teba biwero. Kewraye çim şikna ci, berd teber. Zanayênê ke leyê kerwayî de şerm keno. Wexto ke şîyî teber, kerwaye gêraye ci vat: “Lajê mi, Haskare vizêr ney perey xebere rusnabî, seba to pers kerdênê. Çend reyî yo ke êlçî yeno. Mi kî wesêna ke hîna nêamo, eke ame, ma to xeberdar kenîme. Hîna ke şan nêbîyo, ez domananê dewe ra juyî rusnena, xebere dana ci. A nika merexî ver ra merda! Ti ke teba vana, vaje, wa ci rê bivajê.” Kerwaye ke henî vat, gonî ameye rîyê Kalmemî. “Ney, ez teba nêvana. Ci rê bivajê wa meşte şodir ra bêro cêrê dewe, leyê qewaxan. Ju kî selamê mi ci rê bivajê.” Qisaya xo ke vate, bi keyf wa tepîya agêra bi zere. Lewî restênê peyê goşan! Kerwayî binê çiman ra hal-hewalê ey de nîya da, binê zimbêlan ra hurdí-hurdî huya. Ey kî zanayênê Kalmem seba Haskare ameyo, feqet xo nabî nêzanîye.

Tenê nat ra dot ra qisey kerd; bî şan. Kerwaye cilî rast kerdî, Kalmem şî kewt binê orxanî. Ne hewn kewt çiman ne waştîye verê çiman ra şîye... Merex kerd ke qey êlçî rusnayo; eceba çîyo xirabin bîyo? Çike aye heta nika êlçî-mêlçî nêrusnabî. Kalmemî ra xebere pawitênê. Nika se bîbî ke çend reyî êlçî rusnabî? Eceba pîyê xo razî nêbîbî, ci rê xirabine vatîbî? “Eke çîyo henên esto, ez vilika xo gena tede bena. Se beno wa bibo!” vat xo bi xo. Tenê ke henî

xeyal kerd, çimî ziqê kêranan kerdî: “Ez bese nêkena serrêna bê Haskare bivîyarnî. Ganî no mesele esmer hel bibo. Bê Haskare dinya mi ser o ting-tarî ya. A, no tarî û zulmet de roştîya min a.”

Bi nê xeyal û xecalan kewt hewn. Şodir bi vengê kerwaye wuş ra, kincê xo girewtî pira, dest û rîyê xo şutî. Kerwaye ci rê arayî kerdîbî hazir; ame sifreyî ser; kerwayê xo pers kerd. “Şîyo dewarî ver” vat kerwaye. Arayîya xo ke kerde, kerwaye ameye ley, “Haskare vato wa veraperoj bêro cêrê dewe, ez uca de pawena. Ma lajê mi ti çitur uca ro vişîyena bover?” vat. “Cemê wisarî yo, dere-derxule bîyo şên amo ra coş, Cemê Mizurî ser o resto pê. Çem har bîyo! Nêbo nêbo ti bikewê awe! Heq mekero, to keno ra xo ver, beno keno pirtile! Qedayê to bicerî, ti çiyê henênî mekerê!” Naye ser Kalmemî vat: “Ti meterse! Qey ez doman a!”

Eke henî vat, şelwarê ke kerwaya xo rê girewtê, ameyî vîr. Şî, pakete ra citaya şelwaran girewte arde. Lew na destê kerwaya xo ra vat: “Kewraya min a delale, qusir de nîya mede, layiqê to nîyê feqet...” Eke henî vat, kerwaye huyaye, lew na her di çiman ra. “Heq qusirî dûrî biberu! A senên qisa ya ti vana!”

Kalmem şî verê eyneyî, rinda-rind xo ro nîya da, ancî zimbêlî tadayî, por şane kerd, pakete kerde binê çengê xo, kerwaye ra xatir waşt, kewt bi raye.

Hêgayan ro vîyart ra, şî ververê çemî. Nîya da ke çem çamure şono. Dereyan çiqas herre û lîma koyan esta, şanaya xo ver arda. Çem lîmin, çem xofin... Ters keweno zerrîya merdimî. Kalmem henî giran-giran verver ro devacêr şiyênê. Palê xo hîra-hîra eştênê ke panceyî çamure mebê. Şono dîyarê waştîya xo, ganî kincî pak bibê!

Çendayê reyî dest kerd zimbêlanê kejan ra, bi eşq û keyf wa cayo ke vato şî uca, noverê çemî de duştê qewaxan de vindert. Cixara kerde de. Tenê ke wext vîyart, nîya da ke Haskara xo haya bover ra sey perperike xo şanena ra, orteyê hêgayan ro, hetê qewaxan ser yena. Kalmemî heyran-heyran dûrî ra rindeka xo ro nîya da. Çiqas rindek û delal asena! “Yê mi çi herîye ya! Ez heta na roje çitur bê to menda! Zerrîya mi çitur dest dayo? Vilika mi, omedya mi! Verba Cemê Mizurî to rê sond bibo ke esmer bê to nêvîyareno! Ez na herîye êdî nêkena. Aya ke mi kerda wa harîya peyêne bo!”

Haskare ameye, rinda-rind bîye nêzdî. Binê qewaxan ra, duştê Kalmemî de dest şanena ra. Veng dana feqet xuşşayîşê awe ra fehm nêbeno ke se vana. Nover ra tebat bi Kalmemî birîyayo!

Haskare raye ra çîta sereyî nabî ro, poro kej verdabî harmeyan ser. Pulik viraştu, ardo çiman ser. Çimî dûrî ra henî beriqiyênê ke ti vana estarayê serê şodirî yo! Sirota sipîye sey aşme şewle dana. Leşa derga bariye henî şanîyena ke ti vana qewaxa verê vayî! Kîbar-kîbar yena nat, şona dot. Nê hal-hawalî adir û kile naye zerrîya Kalmemî ra. “Erê çiçek mi, rindeka mi, xeylê wext o mi ti nêdîya! Xeylê wext o ke na zerrîya mi seba to nalena! Çizz-çizza xo ya!

Veng dana to vana ‘Êdî bê to ez bese nêkena!’ Ti se kena, çitur a? Hal-hewalê to rind o? No Çemê Mizurî şahîdê min o ke ti zaf kewta mi vîrî!”

Kalmemî ke henî vat, çimê Haskare bîyî pirê îstiran. Veng kerd xo vat: “Memê mi, çi wexto ke çimê mi raya to ra perrayê. Mi di-hîrê reyî êlçî rusna, to ra xebere nêameye. Ti çayê mi bê xebere verdana? Ti nêvana ke ez gune ya, bê to pepûka koyan a! Ez bê to bese nêkena nefes bicerî! Çend şewî heta şodir binê orxanî de dizdî-dizdî berbaya ez. Mi gulbange antênê vatênê, ‘Ya Heq, Ya Mizur Baba, o yo ke şima mi bê Memê mi verdanê, na game ruhê mi bicerê!’”

Haskare hetê ra qisey kerdênê hetê ra kî îstirî kerdênê war. Naye ser o çik nişt zerrîya Kalmemî ra. “Vilika mi ti qey berbena? Çiyê ke esto, mi rê bivaje. To se kerd, pîyê xo de qisey kerd? Piyê to razî yo yan razî nîyo?”

Kalmemî ke henî vat, Haskare bi veng wa bermaye. “Ya Mamê mi, mi tede qisey kerd. Ez cêraya ver ro, mi vat, na xirabîye ma rê meke. Mi se kerd çitur kerd, razî nêbî. Vano, ti ke bimirê kî ez to dana birazayê xo! Ez to ra teber kesî rê nêbena veyveke Memê mi! Mi biremne bibere, ti kotî vana ez to de yena uca! Qatê cilî, loqmeyê nan ma rê bes o! Vêşanîye bena wa leyê to de bo! Merdene bena wa leyê to de bo! Se beno wa leyê to de bo, ez her çiyî rê razî ya!”

Haskare ke henî vat adir û kile ginaye serê zerrîya Kalmemî ro, kizir-naye. Bese nêkerd herinda xo de bivindo. Paketa binê çengî û çakêt wa gilê dare ra darde kerdî, panceyê pantolan semernayî we, rind bî nêzdîyê awe. Gama xo eşte bi zere, xorîn-xorîn çem ro nîya da. “Ya mi beno sey vatena kewraye keno pirtile ya kî raye dano mi ez şona leyê waştîya xo” vat xo bi xo. “Ti çemo henên a ke orteyê kemeranê Mizur Babayî ra vejîyena. Her serre wayîrê miradan yenê zîyara to ser o qurbanan kenê, çila nanê pira to ra miradê xo wazenê! Tiya ke miradan ana ca, ya Mizur Baba, çayê de mi rê olaxe abike, ez şorî miradê xo ser...”

Kalmemî hetê ra xo zere de gulbange antênê hetê ra kî game bi game aver şiyênê. Naye ser çikayîş gina Haskare ro: “Memê mi nêbo ti aver bêrê! Çemê Mizurî zaf gencî werdê! Goş ra mi ne, peyser acêre! Awe lîm û çamur a, ti nêşkena bivîşîyê nover! Teba ke bêro to sere de ez xo kişena! Ti nika peyser şo, heta hamnan sebir kenîme. Hela heta o wext se beno... Heqî ra bi keyre...”

Kalmemî goş ra waştîya xo nêna; hetê ra aver şiyênê hetê ra tede qisey kerdênê. “O yo ke ez bê to manena wa raya to ra bimirî! Ti meterse, Mizur Baba destê ma de ceno! Xeyrî ser ez vişîyena bover, ma pîya tîya ra şonîme. Îtîqadê xo kîp bice, Mizur Baba miradê ma keno!”

Her ke şî çem bîyênê xorîn, awe bîyênê şîp. Kalmem şanabî xover, devacêr berdênê. Çimê xo waştîye ra mendîbî, hayîdarê hal-hewalê xo nêbî. “Destê Heqî, tenê hetê cêrî de vişîyena bover ez!” Tenêna ke aver şî, awe êdî

leşe ser ra şîyênê. Kêrd ke peyser abigêro; xeylê şîbî, bese nêkerd. Hema-hema çem kerdîbi lete ra. Bover ra çik-çika Haskare bîye. Reyê-di reyî kerd ke çîyê bivajo, awe kewte fek, bese nêkerd. Her ke şî awe ey qilotnena ro. Zere û pişke bîbî pirê çamûre.

Haskare bover ra nata-bota vazena, çikena, bermena, rîyê xo pencurik kena. Dest ra teba nêyêno, nêzanena ke se bikero. Aqil sere ra şîyo. Ma rehet o! Verê çiman de çemî waştî şanayo xover, geno beno. Dar û kemer Haskare rê bivaro! Sey boman ge kewena zereyê awe ge vejîyena. Kalmem ge binê awe de ge serê awe de... Di-hîrê reyî ke wina bî, zereyê lîm û çamûre de vîndî bî şî. Çikayîşê Haskare ser erd û asmên resa pê! Çokê xo şikîyayî, êdî bese nêkerd ke gamanê xo aver bierzo.

Vengê pîyî goşan de ame. Nîya da ke pîyê xo, xo bi aye girewto, pekî-yeno yeno. Haskare wuşte ra xo ser, hetê pîyî ser çikaye. “Ti bîya sebebê ma! Heqî ra arzuyê mi o yo ke na dinya û a dinya de yaxeyê to mêro têser! Ti na dinya de roja rinde mevînê! Salê, çimanê to ra îstirî kêmi mebê!”

Nîya ke vat, çimê xo girewtî, kewte bi zereyê çemî. Tenê ke şîye, xo verda ra vat: “Mi to rê vat ez bê to bese nêkena nefes bicerî! Na dinya de nêbî, ez a dinya de to rê bena veyveke!”

Dewijê dormeyî ameyî pêser, devacêr saye kerd. Nîya da ke zereyê awe de vîyala huşke esta. Kok ra kincî asenê. Tenêna bîyî nêzdî ke meytê Haskare û Kalmemî pilosîyayê yewbînan ro, kincî kewtê ra dare, henî vindertê.

Rast a ke na dinya de bese nêkerd-bêrê têley; merdene dima meytî pilosîyabî yewbînan ra, cêra nêbîyênê. Restîbî miradê xo a dinya de. Çemê Mizurî weşîye de mirad nêkerdîbî, merdene de kî cêra nêkerdênê.

MA

| Nûrî KELEŞ |

Mi zerrîya xo sehnê, ez qey ewro bîya lal
 Mîyanê dêsan de menda ez bêwar û bêhal
 Welatî ser o binusî yew-di heb hal û hewal
 Ma rê nêbo se wa tornanê ma rê bibo mal

Ma verê cû wayîrê îmanî bîy wayîrê fen'
 Ma wayîrê qewetî bîy sultanen rê kefen
 Şar ma ra bander bîy îlm û îrfan
 Serê ma ra pêro bîy Fîrawun, Nuhî rê tufan

Ma medenîyet, cemat berd dîyar
 Êyê ke ma ra pey ameyî ino çî arewar
 Aşîk kêlmîya def dirîya mend bêwar
 Şar aver şî ma peynî de mendî ey hewar

Erdê ma ziwanê ma edetê ma ma ra girewt
 Ser û binê erdê ma arê kerd berd ruet
 Ê bîy axa ma bîy sêqurê çimvet'
 Dem û dewran ma dest ra vet herimna

Aşîk bi paşa ewil baykê xo aliqna
 Qewm, welat raşa her çî bin ra çelqna
 Rûnê înan bi zêde kam kewt dest xeniqna
 Dem û dewran ma dest ra vet xeripna

Loqmatikan nanê ma ra ziwan kenê derg
 Ma ziwan çin bîy kerdî payê rehmê delverg'
 Her çiyê xo ma ra girewt ma mendî destveng
 Dinya bi dor a la qey îndêk bî derg

Zerdeşt kalik û pêxamberê ma bî
Mîyanê welatanê orteyî de sey estareyan akerdîbî
Sîyaqulî cêr ra ameyî zugirdî ca bî
Hezar serran de ma viraşt înan raşabî

Sîyaqulî ameyî pê zor û kalmê
Ma kerdî umetê xo û ca verdê
Kamî ke ziwane înan zana vat qey camêrd ê
Zerrîya pak a Homayî rê lekavayî bike bi ziwane xo û holî

Asyaya Mîyanêne ra aşikî ameyî tîya de ronîşt'
Barbarî bîy hukimdar pê zulmî qederê ma nuşt
Ferheng û ziwane ma ma ra girewt welat lîşt
Ma verdayî mîyanê cehaletî de çewî ney ma xo kîşt

DERMAN

| Alî Aydın ÇÎÇEK |

Veyve qedîya û dewijî pêro hêdî-hêdî bî vila û şî keyeyanê xo. Hamnanî dewan de dewijan zafêrî veyveyê xo zereyê goman de viraştêne. Ewro zî dewe de zereyê gomî de reyna veyveyêde pîl virazîyaybî. Gome, gomeyêde hîra bî labelê boya rixe û boya zibilî dewijî kerdîbî perîşan.

Veyve qedîyaybî labelê aqil û fikrê Dermanî dawil û gipikê dawilî de mendîbî. Aye ra qet goştarîya pî û maya xo nêkerdêne winî cayê xo de mat bîbî û fikirîyayêne.

Wexto ke veyve qedîya pî û maya Dermanî zî serê kurne ra uştî ra. Labelê Derman... Dermanî rike kerdîbî û cayê xo ra nêuştêne ra. Êdî maye cêrê ver a, cêrê ser a, se kerd-nêkerd Derman cayê xo ra nêlewîya. Maye xuya Dermanî rind zanitêne û coka zî ey ra qet çiyê nêvat xo rê mecbur giran-giran verva bi çêverî şîye û vejîye teber.

Dewe de rika Dermanî çiqas kotî ya, dewijan pêrone rind zanitêne coka zî kesî ey ra çiyê nêvatêne, çiqas ke ~~dest~~ ra ame ey ra dûrî şîyêne. Kesî bi nameyê Dermanî veng a ci nêdêne. Derman, yewêde hurdî û sîya bî. No semed ra dewijan pêrone cira vatenê Dendik.

Pî û maye ke şî birayê ê yo pîl Fermanî ame leyê qerra ey ser û va:
- Ero Dendik, lo de urze qa mêrikan xo rê gomeyê xo kena pak.

~ ...

- Ero herê wenca to çi yo wîna bîya ziq menda tîya de? De urze!!!

~ ...

- Nê-nê ez to ra nêvano.La-lawooo!!!

~ ...

Dendikî reyna çiyê nêvet hende ke sivik cayê xo ra uşt ra û verva bi çêverê gomî şî. Wexto ke ame verê çêverê gomî xo bi xo vat

- Ez xo rê meşte yew dawil û gipikê dawilî virazena. Virazena û êdî xo rê dewe de weş-weş dawilê xo cinena.

Roja bîne, hîna dikê şodirî nêwendo Dendik cila xo ra vejîya û xo eşt bi teber. Çiqas ke silondê dewe estê-çin ê, şî pêrunan ser a fetelîya. Peynîye de yew silondî ser a dewoyêde ronî dî. Dewoyê ronî zaf girs nêbî; gilorik û fekakerdî bî. Dendikî dewoyê xo girewt û ard keyeyê xo. Lakêde sûr û zixm girewt rindek dawilê xo ra da girê. Dawil tamam bî la gipikê dawilî mendîbî. Dendik şî mitbaxe, qirima xo girewtê xo dest vejîya verê çêverî. Şî maxa ko-

lîyan ra zî darêde qalind girewt û şî lewê pîyê xo û ey ra vat:

- Bawo bowo, mi rê gipikê dawilî virazê.

Destê pî de goçîne pala herî deştêne. Dendikî ke winî va ey zî sereyê xo kerd berz û ey ra va:

- Ero qida qida, karê mi esto, karê mi to nêvîna?

- Bawo, de hayde!

- Ero ez to ra vano şo karê mi esto rayîrê Xizirî de.

- Mi rê çi, mi rê gipikê dawilî viraze.

- Ero ez to ra vano çi? Karê mi esto, karê mi! Meşte bê ez to rê vira-zena.

Dendikî rike kerde û serê pîyê xo ra winî pawa vinet. Deqa-di deqayî mîyan ra derbaz bî-nêbî Dendikî reyna pîyê xo ra va:

- Bawooo, mi rê gipikê dawilî viraze.

Dendikî senî ke winî va, pî hêrs bî û va:

- Yaw Heq hewzê însanî mekero, Heq hewzê însanî mekero! Ero la-lawo ez to ra vano karê mi esto, kare mi.

- Bawooo, gipikê dawilî...

- Ero to ewro mi de dewa çinayî kena? Ero vinde ez karê xo bikerî. Bes o, qayîte ez meurzîra!

Ê ke pî winî vat, êdî Dendikî pîyê xo ra omidê xo birna. Vileçewt leyê pîyê xo ra dûrî kewt û şî keyeyê kerwayê xo Şa Heyderî.

Mîyan ra nême saete derbaz bîbî-nêbî ke teber ra bî reqî û teqîye, bî zelemele... Dendikî bi lak dewoyê ronî vileyê xo ra kerdbî dardî û destê xo de zî yew gipik, dewoyêde ronî sey dawilî cinayêne. Dendikî ke dawilê xo cinayêne embazê ey zî giran-giran dima ey govende kay kerdêne.

Dendik û embazanê xo mîyanê saetê de dewe kerde têsêr û têbine ra. Bi dawilî şîyêne leyê kêye kamî de dawil cinitêne uca ra wayîrê ê kêyeyî, ê leyê keyeyê xo ra kerdêne dûrî. Xeylê wext reqî û teqîya dawilî dewe de bîye vila û goş û kerîkê dewijan berdî... Axirî peynîye de Dendik qefelîya û bî vêşan, vêşanîye ver dest û payî gunay war a. Êdî mucbur Dendikî goşî verday ra û verva keyeyê xo kewt bi rayîr.

Wexto ke ame çê, maya Dendikî yew nana tenike û hebê zî mast kerd te-baxe ard verê Dendikî de na ro û va:

- Wîy ez kor bî, lajê mi ewro gestê şî.

Dendikî qet çîyê nêvat, bi lertz bî none ra qelebîya tebaxa mastî. Koçike-di koçikî mast tebaxa ra girewtîbî-nêgirewtîbî ke teber ra da çêverê banî ra. Maye bi lertz şîye çêverê banî kerd ya. Çêverê banî de cîranê înan Xeyrî asa. Xeyrî ame zereyê banî û şî lewê pîyê Dendikî de nîşt ro. Yewbînî ra persay. Tayê xoşebere ra dima Xeyrî qayîte rîyê Dendikî kerd û pî ra vat:

- Bira Mehemed qusurê mi de nîyamede ez ganî to ra çîyê vajî. Lo nê lajê to dewoyêde ronî eşto vileyê xo, zaf û zeçê dewe zî dormeyê xo de kerdo kom

û çêver bi çêver gêreno û nêverdano ke xo rê dewijî çê xo de rehet ronîşîrê. Bira wilahî-bîlahî ewro ney goş û kerîke ma berdî. No çî yo nê ewro wina dewo girewto xo dest fetelîno!

Mehemedî çiyê nêvat hende ke binê çiman ra qayîtê Dendikî kerd û se-reyê xo hejna. Dime ra Xeyrî ra va:

- Bira Xeyrî, to qayîtê karê xo ke, qusurê ma de zî nîya mede nika ke to şîya ez Dendikê xo vîna.

Dendikî qet goşdarîya înan nêkerd, sivik cayê xo ra uşt ra, dawilê xo girewt û xo eşt bi teber.

Dendikî sivik xo eşt bi teber labelê gipikê dawilê xo oda de verdaybî.

Xeylê wext tersê pîyê xo ra der-dormeyê banî de ame û şî; heyana ke pî û cîranê înan Xeyrî çê înan ra vejîyay û kewtî dûrî. Xeyrî û teba pî çê ra vejîyay û kewtî dûrî labelê Dendikî nêzanitêne ke gipikê dawilê zî cêbê êlega Xeyrî de...

Ê ke tayê kewtî dûrî Dendikî xo eşt bi zereyê banî û gipikê dawilê xo ra gêra. Zereyê çeyî de fetelîya, fetelîya, fetelîya... Ne peyê banîşnayan verda, ne binê mînderan û ne zî binê xalîyan verda reyna zî qet cayêde gipikê dawilê xo nêdî.

Peynî de acîz bî ame verê lojine, leyê maya xo û aye ra va:

- Lê daye, lê gipikê dawilê mi kotî yo, to nêdîyo?

Maya ey di-hîrê kolîyê huşkî şikîti û eştî mîyan adirê lojine û ey ra va:

- Ero ma ez çî zaneno gipikê dawilê to kotî yo!

- Lê, lê dayê no gipikê dawilê mi şî kotî, kotî yooo?

- Ero çilmin û zuxin, kezaxin, ez to ra vano ez nêzanena kotî yo! Mi nêdîyo.

Maye verê lojine ra uşte ra şîye salone, o zî dima şî salone; maye şîye mitbaxe o zî dima şî. Maya mitbaxe de şit na ro ke parzun ra kero Dendikî reyna bi vengêde berz va:

- Lê dayê, lê no gipikê dawilê mi kotî yo? Lê...

Seke winî va xo kerd şaş û verê xo de satilê şitî dêma da. Zereyê satilê de şito ke esto-çin o kulî verdîya de. Maye ke şit winî erde de dî êdî damîş nêbîye, cayê xo ra uşte ra û bîye tîra nanî ra verva bi Dendikî şîye. Seke bîye tîra nanî ra û verva bi Dendikî şîye, Dendik bi lertz çêver kerd ya û xo eşt bi teber.

Maya ame bertengê çêverî û bi hêrs ey ra va:

- Ero Deno to ciyê xo lapa mi de bikere, to mi rê şan de nêna çê! Err, ma nê rapokîyaye ewro goş û kerîkê ma berdî!

Dendik rema û çê ra tayê kewtî dûrî û vinet. Vinet û qayîtê maya xo kerd. Bi hêrs lastikê linga xo vet û duştê maya xo de dewoyê destê xo sey dawilê cenit û va:

- Hiii! Ti gipikê dawilê mi dana we û nêdana mi hênî yo, ha to rê ez kî

nîya kena. Off...

Maye bertengê banî de vinete û qayîte Dendikî kerd û ey ra va:

- Ero Deno, to mi rê vinde. Mi ke no to rê verda, cîyê to de fekê pîyê mi bo! Mi rê rey şand bo...

Dendikî rike kerde û duşê maya xo de xeyle wext bi hêrs dawilê xo cenit û kerd reqî û teqîye.

Reqî û teqîya dawilê Dendikî mîyanê dewe de gulbag dayêne.

RESAYÎŞ

Rojêk, vanê nêresa
Nêşaya Bîreso
Sey sînoranê welatan
Ciyabîyayîşan reyde mayînî bîy
Tim zerrîya xo de bîy
Sînayîşanê gulboyîyan ra
Tik û tena mend.

Rohelat **AKTULUM**

MERDENE

Cemal KUHAK |

Roje yena ma kî mirenîme
Kamî ke na dinya de se kerd
Nameyê xo ser keno
Kes kesî rê nêveşeno

Merdena her kesî xo rê ya
Berbîşê to huyayîşê to
Rindî û xirabinîya to
Nameyê to ser vanê

Meterse merdena xo ra
Na dinya ne to rê ne kesê rê manena
Oyo ke vêşan o, nanê ey bide ci
Kamî ke waşte, koçikê awe bide ci
Û bizane ke tîja şodirî
Rojê ma rê bena tarî
Û bizane ke roştîya dinya
Rojê ma rê kî nêvejîyena

Merdene ma rê xelasîye
Merdene ma rê emrê Heq Tealayî
Ewro ti, meşte oyo bîn
Merdene ma rê vewra sipîye

Xirabinîye cînsê ma de çin a
Loqmeyê xo, nîyazê xo tim vila bike
To ke qulê Heq Tealayî nêvîna
Raya des û dî îmaman de bide teyr û turî

Vanê oyo ke rind bî merdena xo zaf giran yena
Vanê oyo ke xirabin bî meyîtê xo erd de maneno
Merdim ke weş bî rindîya xo, nameyê xo nêmireno
Merdim ke xirabin bî meyîtê xo kî sey nameyê xo yo

NUŞTEYÊ AMÎNA XANE

Hesen QIZILCÎ* |

Qacir û Kanîpanke, mintiqaya Bokanî de di dew ê. Hêgayê înan têmîyan de, sînor û bendê înan yewbînan ra beste yê. Citê înan pîya yenê kerdene.

Rehma Homayî ro ci bo, Şêx Ehmedê Kanîpanke gama ke wextê xo de keyeyê ey Kanîpanke de bi, mijûlê weşkerdişê har û gêjan bi. Seba heme derd û dej û janê înan nuşteyî kerdêne. Hewarê her kesî de şîyêne. Qet nêzanayêne betilîyayîş û bêzarî çî ya. Çîyê sey “ez nêzana”, “ez nêşkena” û “mi ra nêno” fekê ey ra nêvejîyayêne. Homa ci ra razî bo, seba kar û barê şarî zaf jêhatî, jîrek û xêrxwaz bi. Dua û selewatan ra, nuşte û efsûnan ra, fekgirêdayîş û ewnîyayîşê falî ra, kel û pel ra, şîfa û derman ra, musulmanî bêpar nêverdayêne.

Aseyêne ke musulmanan zî fehm kerdbi ke no camêrd şew û roje bi nimac û taetê Homayî û bi kar û îşê înan wa mijul o, nêşkeno sewbîna kar û îş bikero. Rayîrê Homayî de heme hewar û vengdayîşanê înan de şîno û xo resneno înan. Ê zî ganî bineyke şerm bikerê û destveng nêşê xizmetê ey. Dua û selawatê bê xizmetî, nuşteyê bê pere, derman û tîmarkerdişê bê keyawanîye fayde nêkenê. Xeyrêk nêkeweno destê înan zî û bêtaqet benê. Sey trêna sîya û sipî şew û roje têdima şîyêne. Fekê nê camêrdî bi selamgirewtîş, hal û hewal perskerdiş û wendişê duayan mijul bi, destê ey zî bi nuştîşê nuşteyan û kuwayîşê vaş û dermanan mijul bîy. Fekê şarî zî bi selam û selawatan, destê înan bi dîyarîyan û piştîya înan zî barkerde, şîyayîş û ameyîş de bîy.

Her di hetî zî memnun bîy û xo rê pêkerdbi. No het, rojaneyêka başe kewtêne dest û keyfê xo zî kerdêne, pere û sermîyanêko baş zî xo rê arê dabi,

(*) Hesen QIZILCÎ Kurdîstanê Rohelatî de dewêka mîyanê Bokan û Mehabadî de yeno dinya û keyeyêko zanaye de pîl beno. Verê destê datanê xo de museno fariskî û erebkî la melatî nêkeno. Badê ke PDK ronîyena, beno endamê partî. Demeyê ronîyayîşê Komara Kurdî ya Mehabadî de gelek rojname û kovarê kurdkî dest bi weşane kenê. Hesen QIZILCÎ zî sernuştoxê kovara *Helale* bîyo ke no dem de bitaybetî seba ciwanan vejîyayêne. Ancî kovara *Kurdîstanî* ke organê resmî yê komare bi de zî nuşteyê ey vejîyayêne. Badê rijîyayîşê Komara Kurdî ya Mehabadî Hesen QIZILCÎ şîno Îraq, uca ra zî şîno Ewropa. Demeyê rijîyayîşê rejîmê Şah Riza Pehlevî de, serra 1979 de agêreno Îran. No dem de endamê TUDEHî yo û berpirsiyarê rojnameyê *Nameyê Mordemî* yo. Serra 1984 de yeno girewtene. A roje ra nat tu xeberêk ey ra çin a, hema zî tu kes nêzano ke çî ameyo ey sereyî ser de û kamca yo.

Şikrîya Salih û Firat Kelehkî kitabê ey ê hikayan *Pêkenîni Geda* dîyalekta sorankî ra tadayo dîyalekta kurmanckî ser û bi nameyê *Kenê Parsek* Weşanxaneyê Avesta ra weşanîyayo. Kitab de çarês tene hikayeyê ke yew yewe weşêr a estê.

etrê tu çîyêk de zî nêbi. Heto bîn zî, kar û barê înan rayîr ra şîyêne, emrê înan derg, malê înan zêde bîyêne, derd û bela zî înan ra dûrî kewtêne.

Belê, wina yo! Emr û fermanê padîşahî meşrû yo, gama ke bi şewe min-tiqaya xo de ferman keno! Sere û çiman ser! Înan ra xîyal ke wina yo. Na rey ti bi xo tim vaje: “Wina bi... Wina şî.. Bi çi şîno?!” Eynî seke ey bi xo vatêne: “Dinya fanî ya û hetanî peynî kesî rê nêmanena. A ke manena, tim hewl a!” Badê hende hewle û o xizmeto ke şarî rê kerd, ver bi qîyametî bar kerd û dinya ra şî. La no sey tayê merdimanê hewlanê bînan nêbi. Hewla xo ra teber tena bineyke sermîyano baş zî seba domananê xo verda. Êdî pira nêresa ke înan rê ban û dewe û çîyanê bînan biherîno.

Gama ke çimê domananê ey abî, demêko mird û weşîye de bîy. Delalî, rindek û bi nazdarî amebîy perwerdekerdiş. Înan destpêkê cuya pîyê xo nêzanayêne. Nêzanayêne no mal û sermîyan ça ra peyda beno, bingehe nê mal û sermîyanî kamca ra yeno. Cuya weşe, pereyê zafî, peynîya şîyayîş û ameyîşê şarî zî nêameyêne, êdî çi? Ê xafil bîy û bi menfîetê xo nêzanayêne. Erê, çira pîyê înan ê nêmusnaybî û guneyê ey bi musulman nêamebi?

Ez zî sey to tarîtiye de ya. Ti do vajî tersêk ra wina bi, newe resaybî, ciwanî bîy, tersayêne ke bieşkê wegêrê û tede şaş bibê. Yan zî nêwaştêna sîrrê kar û hunerê xo vajo ke sîrrê kar û hunerî hetanî nika zî verê her kesî de şîrin o. Yan zî tersê ey pere û sermîyanê înan ra çin bi. La wa xebere mîyanê ma de bimano, înan ra se vajo û înan bîmusno çi? O bi xo çi musabi ke heta înan ra binimno! Kar û serwerî destê Homayî de yê. O se bikero û se vajo? Para înan tede çin bî!

Renca domananê ey tey çin bî û merra înan tede nêşikîyabî. Badê pîyê xo, şeş û bêş da piro, texşan-peşan kerd. Homa zêde bikero, hende zêde bî ke bi nê hawayî zî qîmê çend serran kerd. Lajanê ey her yewî xo rê banêk viraşt. Sey leyrekan vila bîy. Desttengîye û kêmiyayîşê debare û sermîyanê mîratmendeyî, înan Amîna Xane, birayê xo yê qijî û maya xo war o verday, verê xo da hetê keyeyê xalan û murîdanê pîyê xo. A ke uca de bêqewet û perîşan mende Amîna Xanima bextsîyaye bî.

Ancî zî hetanî ke maya înan weşe bî, halê aye baş bi. Herçiqas maya înan pîr û kokim û nêweşe bo zî şarî bawerîya xo pê ardêne, a pîroz zanayêne û sey tebarekî ewnîyayêne aye ra. Bitaybetî mîyanê cinîyan de qîseykerdişê aye bi xeyr û berket bi. La “Nêbîyayîş baş o, bêoxirî xirab a.” Badê vilabîyayîşê birayanê aye zaf wext mîyan ra nêşi maya aye zî koç kerd û kewte peyê pîyê aye û şîye şarîstanê bêvengan.

Êdî Amîna Xane bîye pîla keyeyî, bîye canişîna ma û pîyê xo û wayîra birayanê xo. Ganî a îş û karê keyeyî zî bikero, xeyrameyîş û wendişê dua û selawatan zî a bikero û dermanan zî a virazo. Coka karê aye baş bi. Wextê xo de kêneya pîyê xo ya yeweke bî. (Kênayî zî xo şîrin kenê.) Keyfê pîyî aye rê ameyêne, karê verê destan pê dayêne kerdiş. No semed ra şarezaya rayîrê îş û karî

bîye, tayê zî derman û vaşê ke wextê xo de seba pîyê xo viraştêne, şinasnayêne û zanayêne senî yenê şuxulnayene. Dewa înan ra û dewanê derûdorî ra laj û kênayî seba duayanê girdan, şîranî û zewacî, cinî û camêrdî zî seba domanardiş û fekgirêdayîşî, seba darû û dermanan verê xo dabi aye û sereyê aye germ kerdbi. Amîna Xane weşike nêbî la hende zî neşîrine nêbî ke kes aye nêwazo. Ciwanîya xo de derge, pehn û qelewe, beşn û balêka pêkewtîye, sere û laş, dar û berêko baş ser o bi. La malûm o, xortê feqîrî û lajê citêran hemtayê aye nêbî û yewêkê bînî zî a nêwaşte. Coka keye de mendbî. Wextê maya aye de tu qiseykerdişê aye kênananê pîlan û cinîyanê ciwanan reyde nêbibi û tu têkilîyê aye bi laj û camêrdan de zî nêvirazîyabîy. Wina neçar kerra eştbî verê zerrîya xo û hayîya aye eşq û sînayîş ra nêbibî.

Nêbibî la gama ke reyke de bi heme rengan rî bi rîyê muşkileyanê zer-rîdevistişî, waştîş û nîyazanê laj û kênanan bîye, gelek tecrubeyê aye virazîyay. Herçiqaş serr û dewranê ke ser de vîyartbîy, tesîr ro şabeyê aye kerdbi; alişkê aye balisîyaye, memikê aye pilusîyaye, çeneyê aye qermiçîyaye, muyê sipî dekewtbîy sereyê aye û didanê aye zî kurisyaybî la sey engura Nerabî senî ke xo bi xo taltir bena, na zî zereyê aye vêşêr germ bibi û adir dekewtbi zer-rîya aye. Êdî neçar mendbî ke demeyê viraştişê darû û dermanan û kerdişê nuşteyan de laj û camêrdan rê çim bişikno û bineyke yarî û henekan bikero, çend fiqrayanê şabîyayîşî înan rê vajo. Kêna û cinîyanê mulahîman reyde zî qalê heskerdişî kerdêne û akertişê zerrîya xo bi weşik û neweşikîya xort û lajan, camêrd û pîranê dewe kerdêne û ci ra keyf girewtêne.

Bazarê Amîna Xane germin bi. Her kes bi xeyalêk û her yew seba karêk şîyêne het, tim û daîm keyeyê aye qelebalix û awan bi.

Birayê aye naye ver razî nêbîy ke şarî verê xo dayo Amîna Xane û ci rê dîyarîyan benê, xêr û bêr heme aye rê şîno û tu kes verê xo nêdano înan.

Herçiqaş wendişê înan çin bo, la cinîyêk cayê pîyê înan de ronîşo, bazarê aye wina germin bo, ê zî bi şaşika rîşikina sereyê xo wina bi çimanê beloqan xo rê temaşeyê aye bikerê!

Birayî seba ke aye sivik bikerê, dest pêkerd hezaran meselikî ci rê viraştîy û ci rê çale kende.

Amîna Xane zî vera înan de wina bêveng nêmende û heme pîsî û xirabîyê înan mîyanê şarî de vila kerdîy, înan ser de şewa tarî arde û va: “Kam ke mi ra vano, ê bi xo mi ra xirabêr kenê. Eke vanê wendişê aye çin o, nêzana dua bikero û nuşteyan bikero, ê zî sey min ê. Wendişê înan zî çin o û qet bi çîyêk zî nêzanê. Eke vanê dîyarî mi rê yenê, ê zî bi nanê şarî weye benê. Eke vanê ez ardimê xort û kalanê xerîban de şîna, ê zî hema wextê pîyê mi ra kewtêne peyê kêna û cinîyanê xerîban. Bi sayê Homayî çimê mi qet çîyêk de nîyo. Ez rayîrê Homayî de seba Homayî xizmetê şarî kena. Ez vana wa ocaxê ma kor nêbo. Mi bi na cinîyîya xo, hurmet nîşanê cayê xo da la înan seba keyfê xo her çî vila kerd û her yewî verê xo da hetêk.”

Şar zî nêeşkayêne murşîdzadeyanê xo zûran biqelibno. Mecbur mendî ke her di hetan ra zî bawer bikerê û hêdî-hêdî fehm kerd ke no esasêko puç o. (Mesela çermê gayî ser o ya!) No hende gêle, û muşkile, hende şer û pêroda-yîş seba şelênayîşê înan o. Êdî înan ra dûr kewtîy û fek her di hetan ra zî vera da.

Gama ke şîyayîş û ameyîş qedîya û dîyarî û xelatî birîyay, Amîna Xane neçar mende ke keyeyan ra û wextê kuwayîşê xeleyî de cuwînan ser a bigeyro, nuşteyan bikero, dua bikero û xo rê çî arê bido. Seba şîyayîşê cuwînan ser, xo rê herêk peyda kerdbi, nat ra a espar bîyêne wet ra xele bar kerdêne.

Cuwîne Kanîpanke qedênaybî, nanê serrêk arê dabi. Na rey, waştêne seba ihtîyacanê bînan yê keyeyî û kinc û kolan tayêne arê bido û biroşo. Êdî hetanî serrêna do bi kinc û kolanê rindekan, bi mirdî û weşîye cuya xo bivî-yarno.

Cila herî da pira û espar bîye. Verê xo da hetê cuwînanê dewa Qacirî. Gama ke qîyameyê Kanîpanke ra şîyêne, deşte de -Çemê Tetehû rê zaf nê-mendbî- cuwîneko gird dî. Bi zerrîyêka weşe û bi hêvîyêka girde herê xo ver bi ê cuwînî ramit.

Zaf tey nêşî resa nêzdî, bala xo da ke Reşîdê Mam Ebasî ke pîyê ey tewr dewlemendê Qacirî yo, bi tena sereyê xo û wina boyhera cuwînan vay dano, çend taramîyê xeleyî sûr kenê.

Amîna Xane selamêk da, wina binê lewan ra tayê duayî kerdîy û hetê cuwînî ser pif kerd. Va: "Bereket tede bo û nezer ra dûrî bo!"

Reşîdê xort û ciwanî fek hewadayîş ra vera da, ver bi Amîna Xane ame. Epey xêrameyîş da aye û meşke ra doyo cemidnaye dekerd da aye hetanî ke teşna aye şikîya. Binê versîya holike de ronîştîy. Reşîdî dest bi girênayîşê çay kerd. Ver de zî îş û kar û halê yewbînan persayêne.

Amîna Xane halê Xeca waya Reşîdî persa. Reşîdî va: "Vizêr amey a waşte, ma a da mêrde." Gama ke qalê zewacî nêbi, birînê zerrîya Amîna Xane abîy, axînêk ante û va: "Erê Reşîdcan, xeyrî ser o ti do key cinî bikerî?"

Reşîd: "Qeder destê Homayî de yo. Ka ma biewnîn, hela do senî bo!"

Amîna Xan: "Belê, qeder destê Homayî de yo. La xortêko sey to ciwan û semt, senî hetanî ewro xo rê yewe nêdîya û kesî ra hes nêkerdo? Xortêko sey to ciwan, ma beno ke cinî ey rê peyda nêbo? Homa virazeno, ciwanîya to ra teber, şima ra çîyêk kêmi zî nîyo!"

Reşîd: "Ma ez çî vajî! Kam cewab dano mi?"

Amîna Xane bi naz û nazdarî: "Lawo ma ti vanî se? Heyfê to nîyo? Nê çimê to yê hende weşikî, bi Homa waya to zî bena aşîqê to!"

Reşîd: "Ez to ra çîyê nênimnena. Ez kênayêk ra hes kena la ez kena-nê-kena cewab nêdana mi. Eke ti mi rê nuştayêk bikerê û aye mi rê bîyarê rayîr, ti çî biwazî ez do bidî to."

Amîna Xane: "Reşîdcan, ganî ti seba qeleme xelatêk bidî. Yan ney, te-

sîrê nuşteyî nêbeno.”

Reşîd: “Baş o, ti çi biwazî ez do bidî la ez tersena ke tesîrê nuşteyî nêbo.”

Amîna Xan: “Ti tewreyêk xele bide mi, ez do to rê nuşteyêko bi şert bikerî. Eke tesîrê ey nêbî, ti mi nas kenî.”

Reşîdî tewre piştîya herî ser ra ard war, dekerd, fekê ey deşt û rona. Ame binê holike û va: “Ha na yo xele, na rey ti zî mi rê nuşte bike.”

Amîna Xane parçeyêk qaxita pîse û qeleme tûnika xo ra vetîy, çend xêzê sîya û sipî ser o antîy û têro pişte. Dima bî min-mina aye, pif kerd nuşte û va: “Serebê pîyê mi, mi to rê wina nuşteyêk kerd ke hetanî nika mi tu kesî rê nuşteyêko winasî nêkerdo.”

Reşîdî nuşte ci ra girewt û va: “Ez nê nuşteyî pê se kena?”

Amîna Xane: “Bike pêşê aye û vengê xo meke, êdî a bi xo do ro to bigêro.”

Reşîd: “Ez tersena ti destê mi bidê birnayîş û sereyê mi bikerê belayî mîyan, Amîna Xan, ti bi xatirê Homayî kena, ez do senî bi xo bikerî pêşê cinîyêk?”

Amîna Xane: “Reşîd! Wina aseno ke ti zaf bêbawer î, bawerîya to bi hewl û pîran nêna, yan zî ti zaf şermok î. No nuşteyo ke mi to rê kerdo, serebê pîyê mi, ti bikerî pêşê cinîyêka dîndare ya sey mi zî, Homa esto, çimê mi çiyêko winasî de nîyo, mecbur bêveng bena.”

Reşîdî senî ke wina eşnawit hema namerdî nêkerde, tavi nuşte dekerd pêşê Amîna Xane.

Amîna Xane va: “Lawo Reşîd! To se kerd? To senî ard vîrê xo, to no fen dî?”

Êdî Amîna Xane xo ro zûran nêqelibna û dima nuşte da destê Reşîdî û va: “To nika bawer kerd ke tesîrê ey esto. Êdî baş miqate be û wa seba heme reyan to rê lazim bo.”

Reşîdî nuşte dekerd tûnika xo û xeleyê aye ci rê bar kerd. Amîna Xane bi tewreyê xeleyî wa ver bi Kanîpanke kewte rayîr, Reşîdî zî ver bi Çemê Tete hû lez kerd.

Kurmanckî ra tadayîş: Roşan LEZGÎN

Çime: Hesên Qizilci, Kenê Parsek, Ji soranî bo kurmanckî Şikrîya Salih & Firat Kelehkî, Weşanên Avesta, Stenbol 2001, r. 75-81

XEM NÊBO TO RÊ

| Huseyîn ÇAKAN |

Axê mi xelisîyayîşê to yo ey qowm
Rayîrê to de merg û cuyîn tena yew gam'
Merg newroz o ma rê de vaje ey Dêrsim
Welat pêro hişyarî de vazdanê yew dim'

Mevaje ewro zaf rew o ti tena mendî nezan
Siba zaf erey o rezîl mebe mîyanê şaran de
Wexto ke ti merdî cuyîn benî mîyanê zerrîyan de
Wa çimê to nêmano rayîr de heya gonî bibo în ganî de

Meterse vîr ra nêbeno rencê çareyê to
Heya estbo ganfedayê birayê to
Yewîye dûrî nîya tena mend yew gam'
Wa her tim ma rê roşnî bo nuştîşê zazakî

MA SERÊ KOYAN DE GOŞ BIDÎ QERÎYE (Meselayê Derheqê Metûn de)

| Ahmet SAY |

-Îlhan Baranî rê-

- Metûnijyeeen! Hê metûnijyeeen! Ma semedê hûmaritişî nufusî ameyî! Ma nieşkênî bîyêri dew! Ma kamca ra bîyêri? Metûnijyeeen! Ma senî vêci cor? Rayîrî tîyayî çin o? Çin ooooo?

Çend metûnijî ke kerreyî ser o tîk pay vindertbî, qerayî, veng da cêrînan:

- Çin o, çin oooooooooo!

- Eyla ma kamca ra bîyêri?

- Aha tîya raaaa! Kîştê kerreyê nenguçe ra! Tîya raaaa!

O cayo ke ti ra “Kerreyê Nenguçe“ vacîyayin memurî nufus nieftayî bi-ewnî uca ra. No kerre hendê yew nenguça gird bi, o qede bî ke to vatêni na hel yeno to ser. Mela ti sey qirestikê vêrî astarekan bî ke ti biêşkî tîya ra şîyerî dîyar.

- Tîya yew dêso duz ra xirabêr oooo! Dês ra zî xirabêr ooooo! Ma se bikeri?

Metûnijî ke cor de qîl ser a bî, înan yew nimûneyê ardimperwerîye nişan da: Yew kendir verada war.

- Aha kendir tepişêniiiiiii! Tepişêniiiiiii! Kaş kêniiii, kaş keniiii bîyêreniiii!

Eger memuran ra tena yewî bizanayni kendir tepişo û kaş kiro, ê eşkayêni vêci serî kerreyê nenguçe. Cuwa pey rehet bi. Uca ra eşkayêni reyna bizelîqî kendir a û şîyerî dewê Metûn. Mîyanî înan ra kes nieşka nayê bigîro xo çim. Seba ke rojanî hamnan zî nieşkayî şîyerî dewê Metûn, no rid ra nieşkayî dewijan bihûmarî, tepîya agerayî.

Raşta rayîrî Metûn çine bi? Kerat bo zî tik bo zî yew şiqîyefo ke yew însan, yew biz bieşko ti ra ravîyero, nêrdiwanî ke kerran ser virazîyayî, yew rayîro nimitik çine bi? Metûn de pes, dewar zî ciwîyayêni. No pes û dewar şînî merganî cêrînan de çerayêni. Heywanî dew senî şînî cêr û amênî cor? Qey kendir tepîştîyeni! Yanî qey bizî, dewarî, gamêşî kendir a zeliqîyayni û şînî û amênî! Mêşnayan zaf hes kerdêni ke bibî pîrike. Qey kesayan pelî nayêni xo ya fir dayêni! Leglegan kurrî zîyayni û deşt de zirna cenayêni, maseyî zî şîbî

Metûn û cor de kendir veradayni!

Qey seserrê yewindesin de mîreyanî Westfalya yê tewr girdan ra Kont d'Estenbach yew roj amebi no Metûn dîbi, tîya ra şibi serê ê qilê tewr tûjî de ke Çemî Rheinî tira herçenê xo tadûno, şatoyî xo nabi rue!

Rašta ey meymuni meqes ardbi fistan û qeftan fasilnayêni. Şovalye von Huppenbrock qey tepîya maneno? O zî şino kerreyê keratan yê şatoyî d'Estenbachî binî varanî tîran de dêsanî sey qela yê nê şato ya ancîyeno dîyar.

Koyo ke dewê Metûn pa biyî, hîrê hezarî maseyî tede zimistan vîyernayêni û nê koyî eke çim biginayêne kesî, verê xo heto bîn a açarnayêni. Metûnî ma sey teyrê bazî berz ra perayêni. Kes nieşkayêni şîyero nêzdî tîyayî. Mewajî ke sîrinijî qet nieşkayêni şîyerî nêzdî ey. Eke yew xerîb biaysayêni, metûnijan kerrê kuayêni pa, kuayêni pa! Wexto ke gerguşî metûnijan bulkotîş vîyertêni, erd ra yew kerra girotêni û eştenî cêr. Hela wa bîyerî eşîrî ke dişmêni, wa bîyêrî! Wa hê bîyêrî nêzdî kerreyê nenguçe, ma vîni!

Pêrodayîşî eşîran ver metûnij serî koyan de mêndbî, no lejo ke bi seserran o dewam keno ra sayeyê naye de selamet vecîyaybî. Vanî qey hinî qoxê eşîran çîn o. Labelê yew dewê Sîrîn estbî, înan û metûnijî semedê warî ya kotîbî pîye. Înan waştêni ke merayê Metûn de dewarî xo biçîrnî. Dewarî înan amêni merganî cêrînan de teli û gewen aryedayêni. Merganî cêrînan de gozê hot gozeran aryedayêni.

Wiş? Metûn ra muye antiş ha? Metûnij serî koyî de semedê kam roji vindeno? Kam biamenî kerra dayêni sere re! Kerra dayêni sere re!

Ware ke vanî ganî cayo berz de bo. No rid ra kes "vecîyeno ware". La nê metûnijî semedê ware ya amêni war! Pêro wareyî dinya hê hetî corî dewan de, dewî hê cêrê wareyan de. La Metûn corî wareyî de yo, metûnij amêni war ke şîyerî ware. Mesele çi yo? Mesele no yo, Metûn berzan de yo! Heqê metûnijûn esto.

Yew cînîya metûniji bî, nameyê aye "Derdi" bî. Xidari bî. Xidari ke çi xidari. Derdi tîya muxtari bî. A ke Metûn lingan ser o wina tûj pay vindarnayêni, na cinî bî. Aye niverdayêni sîrînijî bîyerê nîzdê kerreyê neguçe zî. Eke kes biamêni, kerreyî kuayêni pa, kerreyî kuayêni pa! Gerguşî ke bulkî şîni, înan erd ra kerreyî girotêni...

Derdi yew cînîya didûn zengle û gebeşi bî. Zaf bêexlaqî, laneti bî. Sey qijike yew gil ra nîştini gilo bîn. Pisîngan gama ke çim ginayêne a ye ra sey dijeyan xo ardiyêni xo şedênayni û pixxî kewtêne ser. Eke sîrinijan ra biperşayni, vatên Derdi asmên ra pîrê îblîsan a.

Derdi eşîrpereste bî. A zaf giredayîyê edetan bî. Yewna peym nezarnayêni, kes zî vateyê aye ra nivêciyayêni. Derdi mîyanê banan de gî û mîzî qebul nêkerdêni. Tîya serî koyî de cayêko hîrê vincî duz. Yew cayo wina de lêm nebînî. Badê neweşî pêyda bînî. Badê însanî merdêni, şar qir bînî. Badê sîrinijî

amêni nêzdiyê kerreyê nenguçe.

Metûn de benatê banan de gî û mîzî nikerdêni. Camîyerdo ke mîzê xo bikerdêni, şîni serî qilî de pay vindertêni, uca ra sinacêr kerdêni. Eke ma bîyeri cinîyan û destawa pîle ser... Her kes yew mîyînî xo estbi, her kesî re yew mîyîn, her kes şîni mîyînî xo de tepîştêni. Mîyînî xo de tepîştêni û serî keratî ra qîna xo dayne hewayî koyan ver, pat û pat hetî cêr a kerdêni.

Derdi gerguşî ke bulkî şîni ra zaf hers bîni. Çike înan benateyî banan de ekê xo kerdêni. Derdi çuweyî xo mocnêni gerguşan:

- Herindê teyran de wa bûm biwano ha?

Eke gerguşî kotêni pay û vazdayêni, înan rê xususî yew mîyîn virazîyayêni. Gerguş şîni mîyînî xo tepîştêni. Xususî!

Qijî cahîl Derdi fehm nikerdên. Kam ke awirî aye mesinasnayêni, ca de tû kerdêni rî ey. Kam a bidîni, murizî rîyê xo gilokê muyan vêşêr ardêni pêser.

Yew lajî na Derdi Çerko estbi, zimêlî ey qeytan bîy, la yew merdimo xulqê xo ra zaf mazlum bi. Kincî ey dirnayê, yew merdimo milşikite bi. Mên-dîyêni xedemanî verî berî hukmatî.

Yew mereqî Çerkî bi, ziwani qertalan ra fehm kerdêni. Pêro emrî xo de qertalan ra dest tîyeşunabi. Teyrê qertalî zî ey ra zaf hes kerdêni. Qertal sereyî ey ser de gêrayêni, silum dayêni Çerkî. Çerkî qertalkî hol qisê kerdêni. Yewna çî nezanayêni. Eşîr-meşîr, qoxe, şer xemî ey de nêbi. Mîyanî destî ey de parçeyî goşt, veng bi qertalan dayêni.

Derdi lajî xo Çerkî ra zaf hêrs bîni. Çike aye vatêni, nivatêni, Çerkî goştari aye nikerdêni.

- Ti çi ewnnîyeni hewran ra selxûne! Verî xo hetî deşta cêrîn a biçarni.

Çerkî niewnîyayêni deşta cêrîn a. Halbukî çi bi nê deştanî cêrînan de bi. Derdi şîni ey ser:

- Dost zî uca ra, dişmen zî uca ra yeno! Biewnî deştanî cêrînan ra!

Çerkî manayî na qal nezanayêni. Çerk ewnîyayêni hewran ra.

Derdi bînî gej. Derdi zurîyet waştêni, veyve waştêni, torn waştêni.

Çerkî goş Derdi ser ninayêni.

Derdi zaf nipawit, şî yew veyva sey aşma çaresşewîye rinde ardi. Veyve ardi sey xurma Çerkî ver de rona.

Aye ra vatên "Îzna", veyvê Derdi sey yew şoqî gilî koyan bîy. Biruyî aye, mujeyî aye sey sirmeyan bîy. Qame aye mendêni gilê selwî, rîyî aye mendêni şanê hingimêni kuwareyan. Hurîyan ra yew veyveka hurî bî, belka zî yew melek bî. Wexto ke ameyî dew kiştê ziwani aye ra didani aye yê sey incî aysayêni, alişkanê aye ra gulî amenî çînayaş.

- Karacaoxlan Îzna bidêni aye ser o destan nuştêni.

Wina yew veyve ke sey çiçegê waran boye dana, dest nikotêni. La Çerkî na dîlber nidîni, bidîni zî verî xo açarnayêni. Çerk varar neşînî milî aye ra û

aye pît nikerdêni. Aye nigirotêni û nişînî cêran de tede kay nikerdêni. Çerk qet nişînî no rayîro cêrin o melûm.

Îzna tenatîye antêni. Felek xap kerdbi pê, a serî koy verdaybî. Seke çol de sey yew xezala sipî bî. Wirdi-wirdi bermayêni, seke serreyî aye ser de yew laşwer gerayêni. Cîgerî aye quli bo, erd giniro, yew dest nidîni ke aye erd ra wedaro. Yew ziwan nidîni ke derdî xo ci rê vajo.

Badê nê derd û kulan Îzna niwaştêni ke reyna bêro na dinya. Niwaştêni ke tîya de bimano. A bibo sultana Misirî zî niwaştêni bimano. Çike tîya zor estbi, ters estbi.

Îzna nê rojanî sîyayan ke qet niqedîyayêni ra eciz bibî. Sebebî nê hemyan Derdi bî. Derdi aye ardbî tîya serî nê koyan. Derdi axu kerdbi werdî aye, a ke rîyê sey yew guli çelmesnabi, hesretî qewm û qisî verdaybî Derdi bî.

Îzna na cinîya ke sey kardûê boye dayêni ra nefret kerdêni.

Îzna ke yew veyva sey hêgmîn, sey şekerî frenki bî, la sey cewherê ke dîyaya verê simerî bî. Nameyî aye zerd bi la bîye pul. Cîhan aye sere de teng bibi. Bî yew cinîya xêrxilîyayî û zilftadaya.

Yew serê sibayî wina bi: Yew serê sibayî Îzna suratî xo girotbi beyntarê her di destanî xo, çok dabi erd, derdî zereyê xo goştarî kerdêni. Derdi ameyî verba aye de vindert. Herindê sûran de, sîyayî girotbî pira. Hanci Derdi xirab qisê kerd:

- Xîyalê xo xêr bihesibn! Çira rîyî to de herindê gule de teli akeno.

Dewqa Îzna şîye, zerrê aye bî tal. Cewab da:

- Sitarê mi serê kerran o? Ti çira zulim kena?

Derdi hêrs bîy, sey boçê dîkî xo kerd tîk:

- Wa hesirê çimanî to sey laserî bêrî! Ti hîna amegêri û mevîni! Veyva pîs û laneti!

Îzna ewnîya ke Derd verba aye de sifetî visturî de yew dişmen a. Na Derdi, melum o, sey heşî ewnîyena, wexto ke merdim bidîni wiriştêni pay. Îzna wina yew çî va:

- Kam se kero visturî, wexto ke exlaqî aye hol nebi.

Derdi wexto ke na qali eşnawit, bîy gêj, hêrsî xo ra har bîy. Hedî na cinîyê axir zamanî mojna ci: Çuwe da sere, paşt û kalekî Îzna rê.

Îzna koti bilîyê canî xo. A tersanî ruhê xo ver rema şî keye, xo eşt zere û xo dima ber zirze kerd. Çerk zî zere de bi, vêre ra barî qertalan abirnayêni. Çerk şaş bi, wina mat mend. Îzna paştê xo şanabî ber, pîta nefes dayêni û girotêni. Derdi amêbi verî berî. Aye o qede ber kuwayêni ke tu vatêni nika berî şiknena. Kerranî ke no veng eşnawitêni, ê teraş ra lêr bîyênî şîyênî cêr. Çerk o qede tersa ke mujeyî ey zeliqîyayî birûyanî ey ya. Rojê qîyûm bimendêni Derdi giranê Îzna girotêni. Eger aye wehd kerdo, nika Îzna tepîştêni. A ca de bivêcîyayêni serî banî, xo lojine ra bieştêni war. Îzna tersan ver tengnefes bîbî.

Cuwa pey xo eşt linganî Çerkî. Çerkî aye erd ra kerd berz, dest kerde riyê aye rê, gijîkî aye vilêna. Belka reya verên bî ke Çerkî ina hawa yew çî kerd.

Destî Derdi ra taway nixelisîyayêni. Nika zî yew tuwerzîn ardbi, ber şik-nayêni. Dewijani ke na qiyûm eşnawit, înan ra zî kesî nivatêni, “ma na Derdi tepişî”.

Derdi niamênî tepiştiş. Aye her tuwerzîn piryedayiş de sey “hîh” yew vengo kînin, hewayin vetêni, her tuwerzîn piryedayiş de seke sereyî Îzna tira-pernayêni. Pênî de ber cayî surmeyî ra qelişna. Desteyî tuwerzînî xo no qeleş ra kerd zere û surmeyî berî kerd berz. Gama ke kiftî xo şayî ber, ber abi.

Derdi sey yew keleşî koti zere. Çimî aye zî keleşî bî. Kiftî aye sey telî bîbî tîk. Îzna û Çerk yew koşe de varar şîbî yewbînan ra û pilisîyaybî. Derdi dimî tuwerzîni kerd pît. Çerkî zî gijîkî Îzna vilna. Destî Derdi bî sist. Fekî aye bibi pirê gewele. Kam ke awirî aye nisinasnayêni, aye tû kerdêni riyê ey rê. Aye waşt ke tu bikero, la caverda, tuwerzîn eşt erd, tepîya ber ra koti teber şî.

Çerkî gijîkî Îzna vilênayêni.

Îzna vararê Çerkî de sey yew dara wişke mend. A xelisîyayişî xo rê nê keyf kerd, nê zî qehrîyay.

A roj ra pey Derd hîna bî xirab, hîna zaf xinzîrî kerd. Xuyî aye Şeytan ra zî bi bêtar. Herkesî ra hêrs bînî, herkesî ra eciz bînî. Qet taway xo Îzna de nedayêni, Îzna nisinasnayiş ra amêni, Îzna bidinî rayîrî xo bedîlnayêni.

Derdi derdan ser o derdî pêda kerdêni.

Pêro gileyî Îzna pilisîyaybî. Erd nêbi ke vincîye vincîye biqelişîyo! Awe nebî ke lêl bo û newe ra zelal bo. Îzna sey veyve amebî Metûn...

A tîre ke ginaya aye re eceba pelî aye bîy? Sêne aye dirate bi, barî aye xem bi, xem girotêni, xem ernayêni.

Emser zî melûl û mehsûn yew hal de pawit. Yew hêvî, yew embaz pawit. Milî xo kerdêni derg, Çerkî ra hevî pawitêni.

- Çerko bê ma naye rê yew çare vîni, ti hal ra fehm kenî, ma bibi embaz, serê sibayî ra hetanî şand ma bibi heval...

Çerkî na qal ra taway fehm nikerdêni.

- Goştari bikeri Çerko, qalê mi semedê to ya. Ez fikirîyaya, eger Derda bela nêbo...

Eke na Derda bela nêbo, nê her di serî yew gilî koyî de sey guli ciwîyayêni. La Çerkî rê şîret kar nikerdêni. Çerk tersayêni. Çerkî niwaştêni torî ina hawa gureyan bo, xo nê gureyan a dawo. Destî ey de parçeyî goşt, ewnîyayêni qertalan ra.

- Ma her di, serî yew qilî de sey gul...

Çerk, sey yew mêşna ke hewayî rojawanî dayo pirye, o qede têşunîyayêni.

Îzna canî xo ra bêzar bî. Riyê xo bidayêni berî kam rê?

Derdi tam har bîbî. Hêrsî xo ra erd û asmên veşnayêni. Nika zî kotibî yew “cebîlxaneyî” dima, cebîlxaneyî aye zî yew quçê kerran bî, waştêni ke metûnijî tîya de nobete bitepişî. Cîni, camêrd nezanayni, qicî zî şawitêni nobete.

Derdi qulingê ke hewa ra peraynê kerdênî qaze.

Halo rehet de çi pêrodayiş? De eşîrî dişmen hê ça de yê? Sîrinij hê ça de yê?

Sîrinij niamenî. Da-des serrî yo ke sîrinijan dewarî niardêni mera de niçirnayêni. Wina bo, çira metûnijan cebîlxaneyî ser de pawitêni? Çi qori kenî, kam ra nimitêni. Qey mal û milkî Metûn estbi, karwanî Metûn ke îpeg bar-kerde yo estbî ke serf bikerê? Kam kamî ra remnayêni?

Derdi naye fehîm nikerdêni. Derdi bitedarîk bî. Qet belu nebeno, tu dî ke dişmenî peyê kerran de xo nimit û xayîn xayîn ame. Derdi nê ke xayîn xayîn yenî, nê pawitêni, bi çimanî xo hukim kerdêni hewt qiralan. Eke hêrs bibîyêne koyî, kerreyî kerdêni têmîyan, koyî kerdêni duz. Ganî bêro zanayiş ke çermeyî çewres kelceyan solanî Derdi rê zor vetêni. Eke biwariştêni û bikewtêne vernî eskeranî xo, Osmanîyan Heleb girotêni. O qede kerreyî eştêni, o qede kerreyî, o qede tûreyî, mizraqî, o qede rûno vêşnaye varnayêni ke Şovalye Hup-penbrock qet nieşkayêni bêro nêzdiyê kerrayê nenguçe.

Sîrinij naye rê şaş bîy. Çiyê înan û metûnijan têmîyan de çîne bi. Sîrinij hende wehşî nêbî. Ê Hûmay ra razî bî. Deştanî cêrinan ra zî razî bî. Wa metûnij nêverdê ê teli, gewen vecî, naye rê zî razî bî. Wa metûnijî hewt gozeranê girdan milkî xo bizanî, ê razî bî. Teman razî bî, çike sîrinijan niwaştêni no rid ra pêrodayiş bibo. Niwaştêni gonîya kefine birişîyo. Niwaştêni ke pêrodayiş eşîran ke qalûbela ra mendo, birûmo.

Esas sîrinijan çi waştêni? Eynî sey dewanî bînan yê deşta cêrîn, eynî sey înan, biratî, hevaltî waştêni. Yewbîyayiş waştêni. Heq waştêni. Waştêni ke zulim, zorbazê wedarîyo, ters biqedîyo. Waştêni ke mergan de yew mîrçika sipî bifiro, mîrçika sipî binişo mergan. Waştêni ke na dostaniye mîyanî eşîretan de vila bo. Waştêni ke wa roşan bo, wa hêrsbîyaye, dişmenî nêmano, şênî, nîzam, duzen bibo. Înan hemin waştêni ke yew bê, yew gel bê.

Lakîn Derdi fehîm nikerdêni. Bê eşîr yewna cins, yewna sulale nisinas-nayêni. Bê eşîrê xo her kes dişmen hesibnayêni.

Derd qulingê ke hewa ra perayêne kerdênî qaze. Gilê koyî de hîna sîrinijî pawitêni. Hewnanê xo de sîrinijî pawitêni. Xîyaleyanî aye de sîrinijî kotêni sîfatî morceleyanî hendê herî û şînî nêzdiyê kerrayê nenguçe, şînî serî kerrayê nenguçe de ronîştêni. Wexto ke Derdi xîyalê xo de na dîyênî mîyanî ereq de mendêni, bi bendî amenî gîredayene û amênî aliqnayene, hewl dayêni ke bendî milî xo ra bixelîşîyo.

Derdi xozo sîya xo rê kerdêni cemî werî. Şew û roj têmîyan ra nivetêni. Bê wext mîz kerdêni.

Îzna çiyayêni, zaf çiyayêni. Kesî xemî zerreyî aye nigirewtêni, kesî halî

aye pers nikerdêni. Serê koyî bêveng bi, serd bi. Niesşkayêni bixelisîyo û birembo. Keso ke aye rê bibermo, çîne bi. Geyrêni ke yew embaz vîno, sîrrî xo ci rê vajo, la kes nidînî. Mîyanî mîrçikan de sey yew mîrçika sipî bî Îzna. Kesî ra aye rê xeyr niamênî, Çerkî ra zî niamênî. Ti cîranan vajî, cîranan nameyî aşman, nameyî rojan, cismî Îzna nizanayêni. Mîyanî yew halo ecayib de, bel bel ewnîyayêni û ina hawa ciwîyayêni.

Yegayo bure de sumbul biramitêni Îzna? Eger hewce bikerdêni, a eşkayêni nayê zî bikero. Çi bibo, çî nêbo, ganî a no derd ra bixelisîyayêni. Çi wext ra aye xo rê yew wext tayîn kerdbi, bi serran sabir kerdbi. Dumûnî axî aye nika erş girewtbi. Ganî yew çareyê nayê, çareyê nayê bibo, çilaya hewnaşîyayî ganî bivêşo.

Ganî mîyanî telîyê sîyayî de yew guli bivecîyayêni.

Verî ke qewl û qerarî xo bido, zaf fikîrîyaybî Îzna. Heta hewa nêyero, bir nileqeno. Ganî yew hewa bibo, hewa aye koyan ser ra bero.

Qey hewa çin bi? Hewa amêni. Zerê sîneyî Îzna ra wenik wenik yew hewa amêni, gilê daran ke têşîyayêni ê bînî weş, bînî weş. No hewa zerrê Îzna ra vecîyayêni, bînî vila, sey mêsan veng vetêni û şînî asmen. Boye hewayî ra Îzna boye dewanî deştanî cêrinan sinasnêyêni. Zerrê aye de awazî pêro dewan dayêni pêro, gonê pêro însanan darê sîneyê aye de gêrayêni.

Dêmek no wextî akerdeşî sumbulan bi. Wextî golbîyayîşî çeman bi.

Dêmek, Îzna ra yew aşma beriqîyayî aysayêbî.

Çimanî aye de aşmî bêriqîyayêni, ~~ta~~ tersî aye cade naye ra bi:

Darbê aye giran bî, niesşkayêni erey bimano. Niesşkayêni ke vajo na aşm nêbî wa aşma bîni bo. Niesşkayêni vajo ke rayîrî çamurî wa ziwa bî, ez şina. Hinî niesşkayêni erey bimano. Ganî cemedî koyan bihelîyayêni, erey nemandêni bihelîyayêni, vewrê bihelîyayêni.

Îzna niwerd, nişimit, şew û roj Derdi teqîb kerdi. Lakîn Derdi nê eman zanayêni ne zî zeman. Merdim nêzanayêni Derdi çî wext xoztîye kena. Tu dî ke aye bê wext mîz kerd.

Derd çî wext mîz kena? A çerxî felek na pers de bi.

Eger Îzna bivîno Derdi çî wext mîzê xo kena, a eşkayêni çerxî felek ters biçarno.

Na zî bîy: Îzna yew serê sibayî şî mîyînî xo het, aaaa, ewnîyayî, Derdi timûnî xo vetî hêtê xo yo sey legenî şiqîyef ra sinacêr kerdo, a zî zeliqîyaya mîyînî xo ya! Îzna vindert, bi dîqet ewnîyay, mîyînî Derdi hol kerd xo çim a. Derdi ke şî, Îzna şî mîyînî Derdi nêzdî ra sinasna. Temam, no mîyîn o!

A şew seke sancîyê Îzna esto, werişte şî ke desmacî xo bixeripno. Tarî zîlmatî bi, la aye ancî zî mîyînî Derdi dî. Aye dest kerd ci mîyînî Derdi leqna. Lakîn mîyîn zaf zîxm bi. Seke mîyanî kerran de kok bido. Îzna xêlyek araq vet, niesşkayî mîyîni sist bikero.

Îzna reyna mîyîni leqna, mîyîn cayî xo ra kay nikerd. Way no senî yew mîyîn bîyo? Çewras serrî yo zeliqîyawo kerreyî Metûn a! Bêlka Nebî Nuhî ra mendo! Seke mîyîn nîyo, guneyî aye yî!

Hinî gune-mine, mîyîn nisinasnayêni Îzna. Aye bine ziwar da xo, mîyîn kerd we, eşt. Ewnîya dormeyî xo ra, ox kes çîne bi. Mîyîn hîna ca de rona, herra binî ey pê destî xo ya gezî kerd, bine zî vaş kerd ser ra, cuwa pey şî keye.

Îzna mîyanî cilanî xo de qeldîyayî ra, serê sibayî pawit.

Rewna serê sibayi amebi, Derdi hewn de mendbî. Eman û zemanî Derdi çîne bi. Tu dî fecîrî sibay de şî mîz kerd.

Derdi erê hîşar bîy. Wext ke Îzna na dîy, kewt teber hetî mîyînî xo ya şî. Gurê xo qêdna, o wet de pey yew kerraya gird de xo nimit.

Eger qismet bo Derdi erê nikewna.

Derdi bine erê amê. Ameyîş ke, çi ameyîş? Ca bidîyeni koyî Derdi ha yena! Derdi bi xurm xurm pay nayêni erdî ser û amêni. Seke yew sultan bo, wezîr bo. Seke namehram bo, seke xatun bo. Seke embazê aye, na dinya de tekê aye çîne bo.

Îzna şiqîyefî kerraya tûj ra ewnîyayêni.

Na Derde de gönî çînebî, rî aye zerd bi. Bellî yo, xozo sîya werdbi aye. Xumar xumar ewnîyayêni, çimî aye serxoş bî.

Derdi mîyîn ra bî nêzdî û vindert. Bellî yo ke aye waştêni pê qedr û qîmet şîyero.

Lakîn aye hama nişîya cehnim, yew pers estbî:

Demek na bî ha, pêro dewan tersnayne? Demek na bî, verba biratîye embazê vindena? Na bî, qulingê ke hewa ra perenê kena qaze?

Îzna şiqîyefî kerra ra ewnîyayêni.

Derdi şalwarî xo, timûnî xo ardî war, bîy çewt bi saltanat ronîştî. Hêtê aye yo sey yew legenî, zit û çiqirîyaye bi. Bê bîsmîlah mîyîn tepişt. Senî ke mîyîn tepişt hewa ra mendî. Verî werîşt fir da hewa. Destî aye yo raşt de hema mîyîn tepiştêni hewa de. La hêtê aye yo sey legenî aye hetî cêr a ant. Derdi nişkay hewa de bipawo, serserkî zinar ra şî war. Derdi resay Kerreyê Nenguçe.

Bê Îzna kesî nidî. Metûnijan cuwa pey kerreyê nenguçe ser o mêyît dî. Cîranan nêzana se bikerî, cor de pawit. Bel bel ewnîyayî û pawit.

Çerk zî ame, yew çim eşt kerreyê nenguçe û wina va:

- Sey yew hakî qertal ke xeletîye ra ginayo erd rê, teqaya.

(1988)

YADÎGARÎ

| Akman GEDİK |

Mekan ca de ro, ware mi dest ra vecîya,
Bîme wayîrê punikî, pergâlê mi şikîya
Bextîyarîye pers meke, comerdîye ra tepîya
Sitarê xo kî rojê yena, roja hîrayî ya

Xortan zimêlî taştênê, azeban bisk û biruyî viraştênê
Sewda çila zereyî bîye xwezila ê wextî
Peşkîra destan bîye, çinî bîye hona bêbextênî
Jû fek werdê jû çim huyêne her ca saray û textî bîyênê

Ver bi cêr însan xij beno, şono
Buko kila adirî tiramî ra eno
Xo vîr ra mekê fecirê şodirî xorîyê tarî der o
Ver bi cêr qaytkerdiş hertim serdestê corî yo

Aqil serê ma ra pera, ma bîme bûdêla
Dabî ma ro sura koyan, zereyê ma pukelek a
Wa to rê yadîgarî bê cîgera mi, qesa mi bike goşê xo
Vêşan vînde sereyê xo werteyê şeqanê xo meke

NÊWEŞÎYA MASEYAN

| Roşan LEZGÎN |

“Balîîx balîîîîîyyêêxx!... Hemsî balixî, balîîîîîyyêêxx!...”*

Dîyarbekir kura, maseyê Behrê Sîyayî kura?

No veng, vengê maseroşî yo. Tim ha goşanê to de. Ge-ge bi şewe zî yeno hewnê to. Ti hesyenê xo. Ti nefesê xo de gênî. Ti goşê xo danê ser, çend de-qayî pawenî. Ti ewnênî ke veng nêno, hema newe ti tey vejenî ke to hewn dîyo. Ti şukr kenî. Ti bi fesal goşeyê lihêfî de gênî, ancenî serê sereyê xo.

Cayê karê to semtê keyeyê to ra dûrî yo. Ti serê sibayî keye ra vejênî şinî karê xo. La no veng zî ha to reyra, tim ha goşanê to de:

“Balîîx balîîîîîyyêêxx!... Hemsî balixî, balîîîîîyyêêxx!...”

Ti vejênî teber, bidîqet ewnênî nat û wet ra. Erebeyê maseyan cayêk nêaseno. Ti vindenî, pawenî. Kam gama ke ti emîn benî ke veng tekrar nêbeno, hema ti agêrenî karê xo ser. Ti tey vejenî ke no veng, esas, goşanê to de mendo. Mîyanê mezgê to de tekrar beno.

To dî merdim gama ke şino konserêk. Konser qedêno, merdim vejêno teber. La hetanî saetêk badêna zî vengê muzîkî goşanê merdimî de maneno, xumî keno. Her ke wext vîyareno na xumî kêmi bena. Axir roja bîne bin ra goşanê merdimî ra bena xalî. Hiş yeno bi sereyê merdimî. A no veng zî eynî winî, ha goşanê to de, xummeno.

Hema vaje ke her roja Homayî, serê sibayî rew, no veng kuçeyê şima ra kêmi nêbeno:

“Balîîx balîîîîîyyêêxx!... Hemsî balixî, balîîîîîyyêêxx!...”

Kesî hema vengêko hende bass nêeşnawito. Merdim vano qey têlanê qirika ey ra çend hebî bineyke verisîyayê, bîyê pirtikinî. Coka veng, bassêko diryaye yo. Esas maneno gurrîya hewran.

To bi xo o nêdîyo la vengê ey viştereyêkê boxî ano bi vîrê to. Viştereyêko box ke zimistanî axur de xususî weye bîyo. Aşma gulane de mergan ra çerayo. Hende çayîr û çîmen, gul û vilikê wisarî werdê ke êdî hêç bîyo. Çimsûr bîyo. Gayî verê çimê ey de bîyê sey bizêkan. Hereşan keno. Bi linganê xo yê verê-

* Maseey, maseyyîî!... Maseyê hemsî, maseeyyyîî!...

Nuçç! Şarê Botanî zî nîyo.

Şarê ma yê hetê Dêrsimî zî vengnazik ê. Mîyanê lewan ra qisey kenê. Hende nazik, hende kîbar, hende serê lewan ra qisey kenê ke herinda “xo” de vanê “ho”. Herinda ke vajê “keye”, qet zehmet nêdanê xo, hema serê lewan ra vanê “çê”. Tirkîya înan zî tam standard a. Gama ke tirkî qisey kenê, tirkan ra weşêr qisey kenê.

Ney! No boxe dêrsimij nîyo.

Şarê Dîyarbekirî? Oooo! Vengê înan borazankî yo. Kertik-mertik qiriçe de çin o. Gama ke qisey kenê, mîyanê lewan ra ney hetanî ke înan ra yeno xorînîya qirike ra qisey kenê. Hela yê ke şarê zereyê Dîyarbekirî yê, qet meva-jêne! Vanê:

*“Dîyarbeqir qizlerî qinayî qoyîler baqir sînîye.”**

Ziqlulîke ra veng vejenê.

Ti vanî bibo-nêbo, no vengboxe yê Dîyarbekirî yo.

Ge-ge ti vanî ez vejîyî teber, ez vajî: “Heyran! Ti ma ra çi wazenî? Ti dawê îmanê ma kenî? Dê biney tay biqîre. Vengê xo nizm bike. Ti her roja Homayî şefeqêk hewnê ma herimnenî. Ti tutanê ma tersnenî. Qet nêbo roja yewşeme, roja tehtîlî meye. To huzur-muzur ma rê nêverdayo wey!...” La ti cesaret nêkenî. Ti zereyê xo de vanî, bibo-nêbo wayîrê nê vengî yew boxe yo. Eke hêrs bibo û bi her di destanê xo yê sey pencanê şêrî, sêneyê mi de bigîro, sey yew perperike mi erd ra hewano û zirm bido qîna dêsî ro. Ez sey berate-yêk erd de meridîyena...

Ti nêkewenî derbî ver. Esas ti vanî ez do mîyanê mehla de, verê çimê cinî û tutanê xo de rezîl û riswa bibî, qîymetê mi bibo panc perey. Ti vanî, ez vajî, merdim nêşêyo bi kesî, eybê xo çin o. Camêrd viştereyo box o, ez delalîyê serê sendelîyan a. La ti vanî, ez se bikî zî êdî tu qedr û qîymet camêrdîya mi rê nêmaneno. Ez xo rê bimrî hîna baş o. Hetêk ra zî ti vanî, seba rizqê kulfetê xo nê karî keno. No serd û sipûr de kam canê xo ra ecz bîyo ke werzo bikewo kuçeyan û winî biqîro? Ti xanima xo ra persenî, vanî:

“Xanim, qey Homayî, kam ney ra her roje maseyan herînenno? Qey şarê nê kuçeyî maseyan ra mird nêbeno?”

Xanime vana:

“Cinîyê mehla vengê ey ra hes kenê vengê ey ra. Pê benê mird!”

“Wişşş bawo! No kotî ra vejîya hewwû? To xo rê dîyo! Cinî bi nê vengê boxeyî benê mird ha? Hela hela, na zî esta!”

To rê komîk yeno. Ewilî ti biney huyenî. La yeno vîrê to ke, to kitabêk de wendbi. Gama ke Adolf Hîtlerî qisey kerdêne, awa cinîyan herikîyayêne. Pê vengê Hîtlerî pay ra tatmîn bîyêne. Hema newe hiş yeno bi sereyê to. Ti bi-

* Kênayê Dîyarbekirî hene dekenê sînîya sifrêne.

neyna xorîn de şinî. Tayê fikrê bînî zî gala mezgê to kenê. Cinîyê ma yê sîyasî yenê verê çimê to. Cinîyê ma yê ke di engiştê xo her di destanê înan bineyke çetel bîyaye, hertim sey herfa V amade yê. Laçeka sipîya ke bi murayanê kesk û sûr û zerdan murakerdîye ha sereyê înan de. Veyve de, şîn de mitîng de, qet ferq nêkeno, to hew ke dî, bi engiştanê xo herfa V viraşte û destê xo hewanay. Tilîlîyêka tîre tîrtîrnay û va, “Welato bê boxe, wa jehr tede bo, ma pê se kenê?”

Yaaa! Ma welat bê boxe beno?

Eke boxe çin bo ma welatî pê se kenî? Wa bibo cayê hêla şarî, jehr tede bo!

Vateyê xanime sereyê to de tekrar benê: “Cinîyê mehla vengê ey ra hes kenê vengê ey ra. Pê benê mird!”

Hela hela! Na zî esta? Ecêba girane!...

To serê dêsê banê xo de “Banê Rotene” nuşt. La muşterî nêvejîya. Ma vajin ke to yewna semt de keye herîna. Gelo garantîya ey esta ke no boxe do nêro uca zî? Ney!

Erdo huşk, asmêno berz! Ti se ra şinî?

Serê sibayî rew şima keno haya, hewnê şima hulûheram keno û vîyareneno şino. Şino peynîya kuçeyî ra tadîyeno kuçeyanê bînan ser. Eke texmê keyeyê şima ra vîyart, semedo ke verê ey wetî ser, peyê ey şima ser beno, coka camê pencerayanê keyeyê şima vengê ey ver êdî nêlerzenê. Vera-vera vengê ey dûrî şino, beno kêmi. Labelê veng tim goşanê to de maneno. Hetanî şan goşanê to ra nêvejêno:

“Balîîx balîîîîîyyêêxx!... Hemsî balixî, balîîîîîyyêêêxx!...”

Ti vanî, ez şira doktor. Ti vanî ez bipersa, gelo yew çareyê xo çin o. Ez nêzana perdeyê goşê merdimî zî sey teyrê tûtî vengê ke eşnawenê tekrar kenê, se kenê? Yan, na rewşe psîkolojîkî ya, çi ya?

Law wilay heqîqeten derdê to giran o. Gunek halê to rê!...

Axir ewro senî ke to veng eşnawit, to mergê xo da verê çimê xo û ti weriştî. Ti ameyî teber, to berê hewşî bineyke akerd. To ewnîya ke erebeyêkê maseyan ha wet ra yeno la kes nêaseno. Erebeyo hîrêteker. Lodêk maseyê merdeyî ha ser o quçkerde. Ê erebe bi xo yeno. Her ke çend metreyî hetê keyeyê şima ra yeno. Veng gineno piro:

“Haydê balîîx balîîîîîyyêêxx!... Hemsî balixî, balîîîîîyyêêêxx!...”

Subhanela!

Homa merdimî bisetirno. Ti çimanê xo nutik kenê, wina tûj, ziq ewnênî. No veng kotî ra vejêno hewwûû? Hela hela!...

Niqika to pêsero ginena piro, ti awa fekê xo qurtnenî. Fekê to akerde maneno. Beno zik û ziwa. La erebeyê maseyan dûrî ra ti dîyî. Bineyke leze hetê to ra yeno. Herhal vano, muşterî yo, masan herînenno. Reseno goşeyê banê çiranê to. Hewna qîrî kewena erbeyî ser:

“Abê balîîx balîîîîîyyêêxx!... Hemsî balixî, balîîîîîyyêêêxx!...”

Fekê to helebîyêk akerde mendo. Ti xo rê şaş bîyê. Ti vanî, gelo ez hewn vîna? Ez hema zî hewn de nêbî? La ti vengê ey de xo hesîyenî. Vano:

- Abê balix îstîsen? Çaq kîlo?*

Ti ewnênî ke çi bivînî! Yewêko da-vîstserre, sîyavereko tari, eynî merreyê Amerîka. Muyin, gijik-mijikê ey heme têmîyankewte, qasê bizêkêkê virnikî yo. Gilêzga maseyan ra sêneyê ey, kinc û kolê ey heme pilxin. Ha peyê erebeyî de, sey moza gîyî ke silê heywanî gud kena, dana xo ver û bi pepikanê xo yê verênan gilolo kena bena, eynî winî yo. Sey kerceyî dusyayo peynîya erebeyî ra, destikê erebeyî de girewto. Pey ra linganê xo sey di pîjikan dano erd, beşna xo heme aver kuz keno û erebeyî tehn dano yeno.

Çimê to, her yew sey uskurayêk beloq benê. Fekê to hende abeno ke zebeşe şêna sax şiro fekê to. Des kardê kalanî biginê to ro, ti xo de nêvejenê, çilka gonî to ra teber nêbena. Ti mîyanê berî de sey heykelî cemidênî.

Hewna veng gineno moza gîyî ro:

- Abê balix îstîsen yoxsa yox?*

Vengê ey de ti bineyke hişyarê xo benî. Ti didananê xo pêsero şidênenî. Qirçî ginena didananê to ro. Ti çimanê xo gizgiznenê. Ti zereyê xo de vanî, “Kutikzayê kutikî. Wey mi n... di lana dadîya to bi *balixanê* to ro!”

Ti zereyê xo de vanî, “Ez her di linganê ey de bigîrî û seke merdim pelase roşaneno, eynî winî bidî qina dêsî ro, bidî qina dêsî ro, bidî qina dêsî ro. Hetanî ke zerçuleyê ey qina ey de vejîyê teber. Dima ez yew paskul bidî erebeyê ey ro. Heme maseyan kuçe ra vila *bîkî*. Pay bigeyrî ser...” La a hînge de çimê to gineno piro ke yew kardîya kalanî ha serê erebeyî de, kîştê terazî de. Hema verê destê moza gîyî de. Ti ceniqîyenî. Ti ferq kenî ke ti bi kincanê şewewina destveng ha mîyanî berî de.

Ancîna veng gineno moza gîyî ro:

- Abê alacaxsan al, almîsen, almîsen! Ma zoran vêracax degêlem!***

Wey lawo! No kerce vano se gidî?

Ti bineyke sereyê xo hetê ey ra kenê çewt. Ti brûyanê xo anê pê, çiqrê xorînî tîkankî dekewenê mîyanê çareyê to. Ti çimanê xo tûj kenê, ziq ewnênî ey ra. Ti hol bala xo danî ser. Ti qama ey a çar vincewî ser ra bin feselnenî. Ti zereyê xo de vanî “Belê. Belêê belê... No veng. No veng. No veng eynî ney ra vejîno. Sedeeq.”

Ti hema newe yeqînî pê anî. La ti şoke benê ke no veng kurayê ey ra vejêno. Ti nêşênî çîyek zî vajî. Ti zî benî sey maseyêkê merdeyî, ti ge ewnênî maseyanê merdeyan ra ge ewnênî moza gîyî ra.

* Keko, ti masan wazenî? Çend kîloyî?

** Keko ti masan wazenî yan ney?

*** Keko ti erînenî bierîne, nêerînenê, nêerînenî! Ma ez bi zor nêdana to!

Ewnêno ke ti masan nêherînenî, coka winî pîs-pîs awir dano to. Axir hewna veng gineno piro:

“Balîîx balîîîîîyyêêxx!... Hemsî balixî, balîîîîîyyêêêxx!... Teze balîîîîyyêêêxx!...”

Heme camê pencerayê şima bi şinge-şing lerzenê.

Kerce pey ra linganê xo çutmekî sey pîjikî dano erd. Bi her di pepikanê xo yê verinan sey moza gîyî goga rêxê gayan gilolo keno beno. Şino peynîya kuçeyî. Tadiyeno şino kuçeyanê bînan. Xo ra pey boyêka girane yê maseyanê merdeyan verdano û verê çimî ra beno vîndî.

Ti mîyanê berî de sey heykelî benî kerre û manenî.

Goşanê to de no veng tekrar keno:

“Balîîx balîîîîîyyêêxx!... Hemsî balixî, balîîîîîyyêêêxx!...”

Dîyarbekir, 05.11.2009

“Merdim bi reng û vengê xo rindek o.”

www.zazaki.net

LANET ŞÊRO RÊÇA ŞIMA

| Wisiv PÎRBAB |

*“esluhu, nesluhu
to ke xo nêzana
naletî şêro rêça to.”*

Çik o kerdo no orte Lenîn û Mao!
Kamî ke şima rê vat ‘herzê ma no wo’
Şima kewenê dime ra vanê ‘bawo’
Nê ma kirmanc îme lawo lawo

Şima şîyî xo rê çarixê şarî lişt
Ma rê kî vanê ma bîme sosyalîst
Edet û toreyê ma pêro ca verda
Wuştı ra, ziwane ma orte de verda

Dewan ra birnaye rêça rayber û pîrî
Qewmê ma raya xo ra fit bi dûrî
Milet xapit, raye ser ra kerd, bi zûrî
Doza kirmancî ke qet nêarde xo vîrî

Sey zerence fetilîyenê qebirnenê
Ziwane ma wa ney, ziwane şarî wa wanenê
Tore û usilê qewmê ma caran nêzanenê
Ma kirmanc îme lawo, naye rind bizanê

Nê lawo Stalîn û Lenîn ûris o
Ganî merdîm raver eslê xo bimuso
Ziwane ma beno vîndî kes ke memuso
Bizanê ke o ma rê şeref û namus o

Nika bîyê tirkê Xoresanî mêratî
Eslê xo kî kenê binê erdê hewtqatî
Kirmancî nêbîyî qir kerdî nê hukmatî
Çi rew xo vîr ra kerdî ê rojî û ê saetî

Çem nêqedîyeno bi awa vaye
Kirmancîye ca verdaya, xo vîr ra kerda raye
Nika esteyê şima jan danê bawo dayê
Eslê xo înkâr mekerê, bira wayê

Wisivê mi derdê zerrîya to nayê pêro restî
Nînan xo vîr ra kerda derba hîris û heştî
Doza xo ney, doza şarî kerda xo destî
Ziwanê ma ney, ziwanê şarî kerdo xo piştî

LEHÇEYA DIMILKÎ Û MEWLÛDÊ USMAN EFENDÎ¹

| Celadet BEDIRXAN |

Verê çendeyêk, ez ver bi peynîya taxe wa şîyêne. Dinya ro ma bîbî tarî. Min û hevalêkê xo ma xo dabi binê çirayêk û ma pusula wendêne.

Ma ra pey kalêk ameyêne. Emrê ey dorê pancas û şeştî bi. Selam da ma û xo bi ma da şinasnayîş. Mela Mihemed Nezîr Lajê Hecî Îbrahîmê Dêrşewî. Verê pancês rojan welat ra amebi û ro mi gêrayêne ke [ez] ci rê yan birayê ey rê karêk peyda bikî. Mi va:

- Baş o, siba bêre keye, ma fikirîyenê.

La ziwane ey ziwane cayê Botanî nêbi. Hîna zaf şîyêne fekê Deşta Dî-yarbekirî ser.

Roja bîne kalo ame. Serebutê xo mi rê va. Tirkan ver, tadaya înan ver remabi. Mîyanê qiseykerdişê ey de mi eşnawit ke herçiqaş babîyê ey Dêrşewe ra bo la [o] bi xo Sêwregi de maya xo ra bîyo. Coka şîveyê ey şîveyê cayê Botanî nêbi.

Mêmanê mi mela, melayêk ke medresa dîya. Kêmî û zêde bi herfanê lafînkî zî zanayêne.

Senî ke mi nameyê Sêwregi eşnawit û mi zana ke Mihemed Nezîr mela yo, lehçeya dimilkî* û Mewlûdê Dimilkî amey vîrê mi.

Rewna ra zerrîya mi estbî ke bineyke lehçeya dimilkî ser o mijul bibî. Xaseten Mewlûdê Usman Efendî bigêrî xo dest. Ey bi yewêk ke baş bi dimilkîya Sêwregi zano biwanî, ver a binusî û bidî çapkerdiş. Xora na lehçeya şîrinî de ney ra teber çîyêko bîn nêameyo nuştiş. Ameyo zî mi ne dîyo ne zî eşnawito.

Belê rewna ra yo ez nê Mewlûdî gêrayêne. Di serran ra ver nuştayêk kewtbi destê mi, la natemam. Vernî û peynî ra çend rîpelî kêmî bîy, ê mendeyî nême-dîrraye û tayê cayan de çekuyê şehitîyayeyî estbîy. Hewna zî ez demeyêk pa wa mijul bîya, fayde nêkerd. Mi zî çîyêko erjaye û tekuz nêard teber. Naye ra wetêr zî mi rê ardimkarêk hewce kerdêne. Ardimkarêko winasî, her çîyo ke mi nêzana, bieşko mi rê mana bikero.

¹No nuştayo ke mi alfabeya erebkî ra açarnayo alfabeya lafînkî, hûmara 23. ya kovara Haware (25 temmuze 1933) de vejîyayo. Ancî a serre de, Mewlûda Nebî – Bîyîşa Pêxemberî (bi kurdîya dimilî, zarawayê Sêwrekê) -ke 46 rîpelî yo û Şam de sey weşanê 4. yê Haware çap bîyo- de, seba pêşkêşîye ca girewto. (Notê Malmîsanîjî)

*Celadet Bedirxanî vato “dumilî”. (Notê Roşan Lezgînî)

Melayê mi herçiqas kurmanc* [bi] la Sêwregi ra bi. Mi ci ra persa eke bi dimilkî zano. Xo ra ewle û razî ro mi açarna:

- Qasê kurmanckî ez bi dimilkî zî zana. «Jinik» ra «cenêk», «meriv» ra «merdim» û «av» ra «aw» vanê.

La zerrîya mi ro vateyê ey ronênîştêne. Seba ke bi xo kurmanc bi. Zaf kurmanckî estê ke bi dimilkî zanê la qiseykerdiş de her di lehçeyan kenê tēmîyan ra û sey xo nêzanê vajê. La tayê dimilkî estê ke kurmanckîya înan de tu kêmanî çin a, sey ma kurmanckî zanê. Seba ke kurmanckî mîyanê kurdanê corî de zıwanê pêroyî yo û lawik û deyrê dimilîyan bi kurmanckî yê.²

Naye ra mi rê yew lazim bi ke ganî dimilkî zıwanê dayîk û bawkê ey bo. Mi Melayî ra persa:

- Ti senî dimilkî musayê?

- Ez dayîka xo ra musaya. Bawkê mi Dêrşewe ra ameyo Sêwregi, Sêwregi de dadîya mi marre kerda. Dadîya mi bi xo dimilkî ya. Kênaya Mela Suleymanî ya, Mela Suleyman lajê Hafız Îsayî yo, o zî datizayê Usman Efendî, muftîyê Sêwregi yo. Yanî ez warizayê dimilîyan a. Ez bi xo mîyanê dimilîyan de pîl bîya. Xora Sêwregi de bi dimilkî qisey kenê. La bi kurmanckî zî zanê. Şarê dorê Sêwregi zî dimilkî yê. Ez tim şîyêne dewan û mi her game şarî rê Mewlûdê Dimilkî wendêne.

Êdî mi zanayêne ke badê çend serran ez rastê merdimê xo ameya. Mela Nezîr [do] bi kêrê min biameyêne. Dimilkî zıwanê dadîya ey, zıwanê ey bi. La bi zıwanê babîyê xo zî sey xo, pak zanayêne. Eşkayêne her çiyê dimilkî mi rê bi kurmanckî mana bikero. Melayê mi melayêko zor, melayêko kitab binçeng bi. Mewlûdê Dimilkî, yê Melayê Bateyî û Nechul-Enamê Mela Xelîlê Sêrdî ey het bîy.

Badê di rojan melayê mi da ber ro. Her hîrê kitabî binê çengî de...

Mela Nezîrî nuştayê xo serra 1321³ de pancêsê menga nîsane de bi xo nuştbi.

La ewro çimê ey nêweşîyêk ver hende tarî bîyê ke nêşkayêne destnuştayê xo biwano. Coka mi ey rê her beytêk yew bi yew wendêne ey mana kerdêne zêr û ziber edîlnayêne, mi zî bi her di herfan, erebkî û latînkî nuştêne. Demeyê nuştîşî de û bi behaneyê her çekuya newîye mi bala xo dayêne qaydeyan, destûrê zıwankî ardêne teber û notî girewtêne. Bi no hawa ez resayêne bingehê lehçeya dimilkî û mi kurmanckî reyde dayêne têver.

Heto bîn ra, ganî mi bizanayêne û wendoxan rê bidayêne zanayîş, gelo no key ameyo nuştîş û bi çi hawayî Usman Efendî rê bîyo qismet.

*Celadet Bedirxanî vato “kurdmanckî”. (Notê Roşan Lezgînî)

2Lawik û deyrê dimilîyan, bi pêroyî kurmanckî nîyê, dimilkî yê. (Notê Malmîsanijî)

3Rastê serra 1905 ya Miladî yena. (Notê Malmîsanijî)

Goreyê vatişê Mela Nezîrî melayanê Sêwregi ra yew, bi nameyê Hecî Yusif mewlûdêk bi ziwanê tirkî nuşto. O û Usman Efendî yewbînan ra weş nîyê. Herçî ke yewbînan de hemberî kerdêne. Badê vilabîyayîşê Mewlûdê Hecî Yusifî mêldaranê ey vatêne: «Melatî û zanatî wina ya. Bi gal-gale nîya...» Na kurte-piste resayêne verê goşê Usman Efendî zî. Lazim nîyo ke ma vajin her di melayî zî kurd û kurdziwan bîy.

Senî ke Usman Efendî nê eşnawitî nasanê xo ra va: «Eke zanatî bi nuştîşê Mewlûdî ya ez do Mewlûdêk bi ziwanêko wina binusî ke hetanî nika pê kitab nêameyo nuştîş, ne bi tirkî ne bi kurmanckî la bi dimilkî...»

Bi no hawa û na hemberîye ra no Mewlûd ame pê. Verê zerrîya mi de na reya verên a ke hemberî kerdîşê kurdan ra çiyêko baş vejîyayo meydan. Usman Efendî par Sêwregi de şîyo rehmet. Rehma Homayî ro ci bo.

Ancî goreyê vatişê Mela Nezîrî ra, Usman Efendî Mewlûdê xo panc serrî verê Meşrûtiyetî, yanî serra 1319 de nuşto.⁴

Mewlûdê Hecî Yusifî yanî o tirkî xora o wext ginabi çap ro. La yê Usman Efendî çap nêbibi. Reyke nuştayêkê ey şirawito Dîyarbekir, o nuştayo ke mi yê xo ver ra nuşt. La seba ke nêzanayo biwanê apey açarnayo. Seke pelê ey ê vernî de nuşto: «Bîlxassa selam we senadan sonra îstîfsar-ı xatir ederim. Mez-kûr kîtab gerû îade edîldî. Sebebî: oquyamamışlardır. Baqî selam. 12 Hezîran 1322.⁵ Imza nêna wendiş.»

Badê Meşrûtiyetî, datizayêkê mi Faîz Beg Bedirxan bibi qaymeqamê Puturke. Babîyê Mela Nezîrî, Hecî Îbrahîm şîbi ey het. Mewlûd nîşanê ey dano. Zaf nêşi Faîz Beg ame ezkerdiş û agêra Îstanbul. Mewlûd zî xo reyde berd ke bido çap ro. La Îstanbul de zî ê nêşkayê biwanê. Naye ser o Faîz Beg Hecî Îbrahîmî rê nuseno ke yan o bi xo yan zî lajê ey xo biresnê Îstanbul, Mewlûd înan rê biwanê ke ê zî bieşkê çap bikerê. La ne laj ne babî nêşi Îstanbul û Mewlûd nêgina çap ro û Homayî Usman Efendî rê hes nêkerdêne ke keda xo bi herfanê sîyayan bivîno. Ma nê çapî sabe şakerdişê ruhê ey pêşkêşê ey kenê.

*

* *

Heto bîn ra mi zanayêne ke verê Mihemed Elî Ewnî Efendî* de zî nuştayêkê Mewlûdî esto. Mi ey rê [xebere] şirawite û nuştayê ey ard. Mi her di nuştayî têver de ronayî. Ma dî ke mîyanê înan de kê mîyanê zêde ferqî estê.

Verê verkan destpêkê nuştayê ey de des beytî estbîy, yê ma de tena hîrê

⁴Rastê serra 1903 ya Mîladî yena. (Notê Malmîsanîjî)

⁵Rastê serra 1906 ya Mîladî yena. (Notê Malmîsanîjî)

yê. Mi no Mela Nezîrî rê wend. Ey va:

- Bi mi beytê zêdeyî badê ameyê îlawe kerdiş, herhal yewî xo ver o vatê.

Na babete de ez çiyêk nêvana. La seke wendoxî do bi xo bivînê weznê nê beytan de çewtî û kêmanî zêde yê. Usman Efendî bi xo nêşkayêne beytanê bêweznan yan çewtweznan binuso. Ci rê mewlûdê ey şahid o.

Hewna zî ma beytan bê ke çiyêkê înan bivurnin, raste-rast neqlê tîyayî kenê:

Bi namey wahîrê no erd û azmên
 Ki ma dest kerd bi no girwe rengîn
 Şima hemdê xwe Ellayî rê biyarin
 Şew û roj qapîdê ey di biqarin
 Pêxemberî rê silawatî biwanin
 Tim û tim derdê ci ver di binalin
 Mîsalê na dinî zanê ti merdim
 Ti citêrên î, girwey to jî toxim
 Ki to zanan ki no dinya senîn o
 Bizani a dinî cayê ciwenî yo
 Wedaro ey çi ki citêr bikaro
 Ki citêr[î] çi karit ey wedaro
 Bes o tobe biyarin hey xedarîn
 Dinyay di toximê hewl[î] bikarin
 Gunahdê xo rê arê bin binalin
 Birejnin hersî çiman ra, bikalin
 Bibo 'effw gunahê ma yê vêrdo
 Gunahkarî ki 'umrê xo di kerdo
 Selewatî biwanin rind û bolî
 Biresnin pêdîma gandê resûlî

Ney ra pey metn de, zafê cayan de mîyanê nuştayê ma û yê Mihemed Elî Efendî de ferqê bînî zî estbîy. Ma nê ferqî not kerdîy û bin de yew bi yew nîşan kerdîy.

La ferqê sey vernî û peynî de bîyayîşê çeku û herfan û vurîyayîşê zemîran nêercîyayêne ke ma înan nîşan bikin. Seke beyt û misrayanê cêrênan de asenê.

1 – Çaxo qurban bî devê Ellay resa (Wexta qurban bî devê Ellay resa)

2 – Kam kî adir ra xelas xo rê waşt

Wa biwano ê resûlê rê selat

(Kam kî adir ra xo rê xelas waşt

Wa resûlê rê biwano es-selat)

3 – Kerdo înan ard bi Ellay bol nîyaz (Kerd înan û ard bi Ellay nîyaz).

Nê yê ferqê bingehîni mîyanê her di nuştayan de. Nuştayê Mela Nezîrî

de ma tena çîyê winasî vurnay ke vera-vera rengê xo yê eslî kerdbi vîndî û baş nêameyêne wezn.

*

* *

Lehçeyê ziwanê kurdî yê bingehînî hîrê yê. Lehçeyê Welatê Corînî, yê Welatê Cêrînî û lehçeya dimilkî. Seke eyan o, lehçeyê Welatê Corînî kurmanckî ya û kurmanckî de ferqê fekan û şîveyan estbo zî kurmanckî bê tu kêmanî yewbîyena zimanêk nîşan dana. La ziwanê Welatê Cêrînî wina nîyo. Mîyanê xo de ro lehçeyanê bînan vila beno û ca ca cêra aqityeno, sey baba-kurdî⁶ û lorî. Ney ra pey nê welatî de lehçeyê bîni estê lehçeyê Welatê Cêrînî ra epey dûrî yê û kewenê nêzdîyê lehçeyanê bînan.

LEHÇEYA DIMILKÎ

Na lehçe ziwanê kurdanê dimilî yan zî zazayan o. Kurdê dimilî Welatê Corînî, rojawanê nê welatî de ronîşte yê. Zafane kurmancan reyde pîya yê û verê lehçeya xo de kurmanckî zî zanê⁷. Goreyo ke mi eşnawit lehçeya dimilkî de zî çend birrî estê, la bingeh de nê birrî didi yê. Mîyanê nê her di birran de veng û qaydeyan de ferqê eşkerayî asenê.

Vengan de – Fekê Sêwregi de herfa **J** bi qasê kurmanckî çin bo zî, tayê çekuyan de yena dîyayîş. La dimilîyanê bînan de sey fekê Paliyî, **J** bin ra çin o û cayê ey de **Z** yêk yan **C** yêk weriştö. Coka eke dimilîyan ra seba ke cayê **J** yê kurmanckî de **Z** vanê⁸ zaza ameyo vatiş, dimilîyê Pali û Madenî dimilîyanê Sêwregi vêşêr zaza yê. Yan zî eke yeno vatiş zazayêr î.

Lehçeya dimilkî de çekuyê her lehçeya kurdî yenê dîyayîş, kurmanckî,

⁶Babakurdî: kurdkiya cêrî (sorankî) (**Notê Malmîsanîjî**)

⁷Dimilîyanê ke kurmancan reyde dayîş û girewtîşê înan zaf esto ra teber, zafê dimilîyan kurmanckî nêzanî. (**Notê Malmîsanîjî**)

⁸Hûmara vateyê ke tede dimilî herinda J yê kurmanckî de Z vanî, zaf nîyê. Herçiqas ke xaseten fekê Dêrsimî de, rey-rey herinda “J”yî de “Z” yeno vatiş zî rey-rey herinda “Z”yê kurmanckî de “J” yeno vatiş. Tîya ma do nê her di tewir çiyabîyayîşan ra çend mîsalan binusin:

	Kurmanckî	Dimilkî
J- Z:	jî	zî
	tajî	tanzî
	mij	miz (fekê Dêrsimî)
	roj	roz (fekê Dêrsimî)

babakurdkî, hewramkî ûêb.

Na lehçe de **V** esto û zaf o. Beno ke kurmanckî ra vêşêr zî. La tayê çekuyan de no **V** sey babakurdan bi **W** vurîyayo û herinda **av** û **şev** de **aw** û **şew** vanê.

Qaydeyan de – Lehçeya dimilkî qaydeyan de her lehçe ra vêşêr nêzdîyê kurmanckî yo. Verê verkan zemîrê **ez** û **min**, zemîrê zindî, na lehçe de sey xo mendê û **ez** zî nêkewto. Coka seke kurmanckî de yo, dimilkî de zî fîlê întansîtîf û transîtîfî cîya-cîya yenê antiş.

Tenê meselaya cîsnî de fekê Paliyî kêmî kerdo. La fekê Sêwregi makî û nêrkîya xo sey xo muhazeze kerdê. Tayê cayan de, mesela cînsî na lehçe de kurmanckî ra vêşêr, xorînêr û hurdîyêr a. Hende ke fîlan de zî asenê. Badê ke ma nê ferqî bi kilmekî vatî ma do wendoxan rê meselayêk bi di fekan bidin zanayîş, bi yê Sêwregi û yê Palûwî.

Na mesela sanikêka mukrî ya. Par xortêko heştêsserre welatê Mukrî ra, na sanike mi rê vatbî mi zî nuştî. Mi na mesela bi her di lehçeyanê cêrînan da açarnayîş. Ya verêne Mela Nezîrî ra ya diyine Muhyeddînî ra. Muhyeddîn, şarê Paliyî yo. Dewa Meman ra eşîra Qasiman ra.

Seba ke yew nêkewo binê tesîrê fekê ê bînî mi her diyan rê meselaya mukrî wende û bi fekê înan da açarnayîş, bê ke yew a bîne bivîno.

*
* *

DIMILKÎYA SÊWREGI

Rojê rojan di dewên di hawar dekewt. Şarê dew pêro remayê. Dewi miyan di kergên û des leyrekî ca di mendê. Lûyêndo vêşan înan ra peyda bî. Kerg xeylî tersa. Lûy ay rê va:

- Ez do to bora tewrê leyrekan.

	Kurmanckî	Dimilkî
Z- J:	zên	jên
	mîz	mîj
	zîndan	jîndan
	zuha, zuwa	joa

Tîya de ma bîyarî virê wendoxan ke tayê kurdê Îraq û Îranî yê ke bi kurdkîya cêrî (so-rankî) qîsey kenê, kurdanê ke bi kurmanckî (yê corî) qîsey kenê ra “zaza”, lehçeya înan ra zî “zazayî” vanê. (Notê Malmîsanijî)

Kerg cirê va:

- Heta hewt rojî vindir.

Lûy cirê va:

- Qandê çiçî ?

Kerg cirê va:

- Leyrek bol werdek î.

Lûy zana dew di kes çinyo veng nêkerd, şî. Kerg kewt qesawet. Tew rê leyrekan dew ra vijiya. Şî arzeyî het. Uja aşwançî ê dînay. Kerg hewar kerd, cirê va:

- Ewro lûyên ma ra peyda bî. Min rê va: «Ez do to bora». Min cirê va: «Heta hewt rojî vindir». Lûy şî, veng nêkerd. Ti nika tazî û kutikan hadire ki heta Dedi Lûy yenno.

Aşwançî va:

- Bol rind o.

O wext postê lûy neway çeturî kerdê. Aşwançî xeylî pê weş bî. Kergî rê va:

- Ezo no meydan di lanên biken. Ezo tewrê kutik û taziyan dekewin. Eger Dedi Lûy ame tenekî ey dir ra kay bike. Odo to rê vajî:

- Ey kergê, kergê, kergê ! Ezo to borî tewrê leyrekan.

Bado ti ci ra vaji: «Ey Dedo Aşwançî, ti bixwe û kutikê qundî bê teber.»

Lûy ame meydan, vanda kerg, kerg şî, cirê va:

- Çunkî ti nika mi borî, min rê weş o tenekî kay keran.

Destê jewbînî girewtî. Kerg cirê va:

- Min rê deyrî biki.

Lûy va:

- Ey kergê, kergê nika ezo to bora tewrê leyrekê to.

Kerg va: «Nobeta min a» dest pa kerd:

- Ey Dedi Aşwançî bê teber, ti bixwe û kutikê qundî.

Lûy tersa, va:

- Hunî mevaji, axir ez tersenno.

Qissey tamam kerdî, Dedi Aşwançî vijiya. Tazî û kutikan wexto lûy dî-nayî, girewtî û fetisnay. Aşwançî bi lûy, kergî bi leyrekan bî şay.

DIMILKÎYA PALIYÎ

Rwecî rweca dewêkî de hewar kewt. Şarê dew pyero remay. Miyanê dew, ca mend kerg tewlê des lîçikana. Yîne rî lûyek peyda bî zehf veyşan. Kerg zehf tersê. Lûy tira va:

- Ez to borî tewlê lîçikanê tuwîya.

Kerg tira va:

- Vindir heta hewtena rwecî.

Lûy tira va:

- Qey çine ya?

Kerg va:

- Lîçikî zehf qic î.

Lûy zanani dew di çew çîno, veng nikerd, şî. Kerg kot dişmîş biyayîş. Dew ra tewlê liçikanê xoya vicyay, şî arye. Ûca arbançîyê dî. Kerg hewar kerd, tira va:

- Eyro lûyek min rî peyda bî. Min ra va: «Ez to borî». Min tira va: «Vindir hewtna rocî». Lûy şî, veng nikerd. Ti inkey tanzî û bwecî hedre ki heta Apo Lûy yenno.

Arbançî va:

- Zehf hewl o.

In wexti d' postey lûy neway çeturî kerdîyê. Arbançî zehf pê weş bi. Xo hedre kerd, kerg ra va:

- Ez in meydan di qulêk bikeyn. Tewlê tanzî û bweciyan dekuwî. Eger kî Apo Lûy ame tey cirî bireqisî. Wi tue ra vaco:

- Hey kergê kergê ... Ez to borî tewlê liçikanê tue ya.

Bacî ti tira vac:

- Hey Apo Arbançî, bê teber, ti bixo w bwêcî qundî.

Lûy amey meyda, venda kerg da, kerg şî, tira va:

- Qey gî ti inkey min borî min rî weş o ez bineykekî bireqes.

Lûy va: «Hewl o». Destê yobînî gured. Kerg tira va:

- Bineykekî ma rî dêrî biki.

Lûy va:

- Hey kergê, kergê, ez inkey ti w liçikanê ti piya borî.

Kerg va: «Serêy min o»:

- Hey Apo Arbançî bê ti bi xo bwecîy qund ya.

Lûy tersa, va:

- Ano me vac, axirî ez tersenna.

Qalê xo tamam kerdî Apo Arbançî vicya. Tazî w bwêcî hela g' lûy dî, di hal de guret û xeneqay. Arbançî bi lûy, kerg û liçikan şa bî.

*

**

Badê ke mi Mewlûd û no nuşte nuşt, her di nîşanê birayê Şêxê rehmetî⁹

Şêx Eydirehîm Efendî day.

A game ey mi ra va ke nê Mewlûdî ra teber Mewlûdêko bîn zî bi lehçeya dimilkî ameyo nuştîş û îlawe kerd: «Goreyo ke vîrê mi de mendo ney ra dergêr bi û bi şîveyê Sêwregî ney la bi yê Pêçarî bi. Yewêk bi nameyê Ehmedê Xasî nuştbi».

La Mela Nezîr ke dimilkîya Sêwregî ra teber tu dimilkîyêk nêcibneno vano:

- Belê, Ehmedê Xasî zî Mewlûdêk virašto û o Mewlûd resayo Sêwregî zî. Mi o nêdîyo. Hema hîrê çar pelikî bîy. Pirrî çekuyê kurmanckî bi. La badê ke Mewlûdê Usman Efendî vejîya o betal bi.

La seba ke zerrîya mi çin a ez ey betal bikî, ez wendoxan ra hêvî kena eke pê zanê û eşkenê peyda bikî nuştayêkê ey mi rê bişirawê ke ez ey zî çap bikî.*

**Şam, Taxa Kurdan
16 Temmuze, 1933**

*No nuşte “Hêvî, Kovara Çandîya Giştî, Hejmar 2/Gulan 1984, rîpel 77-85” de bi kurmanckî weşanîyayo, mi uca ra tada dimilkî ser. Herçiqas ke metn de nameyê neqlkerdoxî nêvîyareno zî mi texmîn kerd ke mamosta Malmîsanijî no metn kovara Haware ra neqlê kovara Hêvî kerdo. Mi bi xo mamosta Malmîsanijî ra persa, va rast a. Û badê ke mi tercumeyê metnî tamam kerd, mi ey rê şawit. Tayê xeletîyê ke metnî de estbîy, ey bi xo rast kerdîy. Seba ke notê 10. de, tayê cayî xelet nusîyaybî, ma o mîyanê notan ra vet. **(Roşan Lezgîn)**

ZERAJ TI QEY QAQIBNENA

| Umer Farûq ERSOZ |

Xerîb kewta refê xo ra
Zeraj ti qey qaqibnena
Dûr ra bêkes a, serbur a
Zeraj ti qey qaqibnena

Koy' vewrbereq vîyarta ti
Dere û layî verdi weti
Kam wazeno to xo hetî
Zeraj ti qey qaqibnena

Menda hey lemine hayî
Derdanê mi finena payî
Çey pel' to ha girêdayî?
Zeraj ti qey qaqibnena

Ti çey pelşikite nîya
Her di pelê to hê pîya
Ver' xo bide hetê berzî ya
Zeraj ti qey qaqibnena

Dar û birr' to adir girewt
Nêkena sewt, bîya milçewt
Embazê to to ra dûr kewt
Zeraj ti qey qaqibnena

Qedr û qîymet' to nêzanî
Qest' gan' to kenî seydwani
Tek menda sey mi ti şanî
Zeraj ti qey qaqibnena

Ez zî hewn ra bîya aya
Zerr' mi gonî ya vay a
Qaqibê to wa vêşaya
Zeraj ti qey qaqibnena

Taket-naket mevind tîya
Het' rindî ya tade vîya
Mevîn xo rê felek' sîya
Zeraj ti qey qaqibnena

TERCUMEKERDOX

| Murad CANŞAD |

Mi Xal Osman hepîsxane de nas kerd. Emrê xo pancas estbî. Merdim nê emrê xo de peyê dêsan de bo! O wext mi rê zaf ecêb ameyêne.

Qet mekteb nêşîbî. Dewe de çend serrî medrese de wendbî. Bi alfabeya erebkî wendiş û nuştişê xo estbî. Cad kerdbî, alfabeya latînkî de zî wendiş û nuştiş musabî.

Hes û hewesê xo ziwan, tarîx û edebîyatê kurdan ser o bî. Mîtolojî û tarîx tēmîyan ra kerdêne. Çiyê mîtolojîkî sey çîyanê tarîxîyan, sey çîyanê rasantan zanayêne. Bi goreyê ey, rast a ke Rustemê Zalî herêko yabanî kîşt, ronîşt bi tena sereyê xo reyêk de werdo, qedênayo!

Xal Osman zaf enerjîk bî. Ma çî kar bikerdêne, qet ma ra nêvisîyayêne. Ma ra zêde kerdêne, kêmi nêkerdêne. Sporê xo zî wina bî, xebata xo zî wina bîye. Ma ra zafêr wendêne. Eke qenaetê ey çiyêk ser o ronîşt, êdî mumkin nîyo ke ti ey îqna bikerî. Vatêne, qet şik û şubhe çin o ke Hz. Îbrahîm kurd o. Hezretî Mehemed zî kurd o, vatêne, kurêsij o, eşîra Kurêşan Dêrsim de ya...

Ma het îdeolojî, felsefe û sosyalîzmî ser o kitabî estbîy. Kîşt berzînê ey de zî kitabê kurdî estbîy. Xaseten zî Dîwanê Melayê Cizîrî. Dîwanê Cizîrî wendêne ha wendêne!

Rojê ma hîna vêşî bi wendişê kitabana vîyartêne. Ma pêrine pîya wendêne. Yew waneno, ê bînî goşdarî kenê, dima, ser o munaqeşe kenê. Beno ke yew roje de hewt-heşt saetê ma bi nê hawayî vîyartêne. Babetê ma, sey kitabana destê ma îdeolojî, felsefe, sosyalîzm, sîyaset bîy. Ma ke ara dayêne, Xal Osman werîştêne kitabê kîşt berzînê xo girewtêne xo dest.

Yê ma edet bî, emrê kamî çî beno wa bibo, her kesî yewbînî ra vatêne “heval”. Wazena xorto hewtêsserre bo, wazena kalo hewtayserre bo. Laj û pî pîya dekewtêne peyê berî, lajî pîyê xo ra vatêne “heval”, pîyê lajê xo ra vatêne “heval”. Xal Osman bisebr û zarweş bî. La eke to ey ra bivatêne “Xalê Osman” zerrîya ey teng bîyêne. Ma rê zî keyf û kay lazim o! Ma şîyêne qestikênî ey ra vatêne “Xalê Osman”. Seke bê hemd û halê ma bîyo, seke fekê ma ra perrayo! Hema çimî sere de bîyênê sey tasan. Çend rey kombîyayîşan de ma îqaz kerdîy ke ma ey ra nêvajin “Xal Osman” ma vajin “Hevalê Osman”. Cigirîyayêne. Vatêne, Cemîl Bayik serranê mi ra yo, şima ey ra vanê “Hevalê Cuma”

la şima mi ra vanê “Xalê Osman”! Qey ez şima ra vana “biraza” yan “wariza”?

O ke dêza virazo qey nêzano çembilan pirano! Qisimê cinîyan de embazê ma estbîy. Mabeynê ma weş bî. Ge-ge çimê ma ginayêne yewbînî ra. Ma ê temî kerdêne ke ey ra vajê “Xalê Osman”. Hîrê-çar kênayan dorê ey girewtêne, kerdêne cîkî-wîkîye: Xalê Osman, Xalê Osman, Xalê Osman... Bîyêne irenira ey, çimî ardêne pêser. Deh!... Ma nêvano çi faydeyê nirrayîşî esto!

Romanê Haydar Işikî “Dersim Tertelesi” newe neşr bibî. Xal Osmanî o kitab zî girewtbî kîştâ berzînê xo. Zaf pê qayîl bibî. Vatêne, ez nê kitabî tercumeyê kirdaskî kena. Mi ra va, ti zî ardimê mi bike. Mi va, ez to rê senî ardim bikera? Mi qet karê tercumeyî nêkerdo. Xora ez kirdaskî nêzana. Va, kitab de tayê çekuyê kirmanckî estê, ez manaya înan nêzana. Rast a. Mî o roman wendbî. Tede çekuyê kirmanckî estê. Nuştoxî sey notê cêrinî nênuşto ke nê çekuyî tirkî de yenê çi mana. Mi va, eke mesele çend çekuyê kirmanckî bê, çiman ser.

Xal Osmanî dest pêkerd...

Kîştâ berzînê xo de di-hîrê ferhengî nay pêser. Verê ferhengan de yew defter, defterî ser o zî kitabê “Dersim Tertelesi”. Kam wexto ke fîrsend keweno bi dest, hema ver de sendelî anceno binê xo. Ge-ge yeno dîyarîyê mi, vano “mereke” çi ya? Ez vana, “samanlık”. Vano, temaamm, werzeno şino. Şopêk ra tepîya ancîna vejêno yeno. Vano, “eskefte” çi ya? Ez vana “maxara”. Vano temaamm, ancîna agêreno şino. —

Xal Osmanî bi nê hawayî çend rîpelî dêm day! Êdî ke bi çi şekl tercume keno, tercuemyê ey rast o yan şaş o, ez nêzana.

Xal Osman şî û şî. La cayêk de tey mend.

Qisaya ke tey mendo “çiçeği burnunda” ya tirkî ya.

Ana beno, se keno, çitur keno, na qîsa tercume nêbana.

“Kulîlk li ber pozê (Vilike verê pîrnike de).”

Ney!

“Kulîlk li ser pozê (Vilike serê pîrnike de).”

Ney!

“Kulîlk di nav pozê de (Vilike mîyanê pîrnike de).”

“Poz di nav kulîlkê de (Pîrnike mîyanê vilike de).”

“Poz bikulîlk (Pîrnike bivilike).”

Ney, ney, ney! Welhasilî kelam nêbeno!

Xal Osmanî hem wina ardêne berdêne hem zî kewtêne meydan, vatêne:

“Gidî ji bona Xwedê, ev tirkî çi zîmanekî ecêb û bêmentiq e! Yanî ne dêmek şimdî ‘çiçeği burnunda’? Ewqas ehmeqî dibe?!”

(Gidî qey Homayî, na tirkî çi zîwanêko ecêb û bêmentiq o! Yanî ne dêmek şimdî ‘çiçeği burnunda’? Hende ehmeqî bena?!)

ROJA BIMBAREKÎ

| Wisif PÎRBAB |

Ewro wisar o, şîrin a roja bimbarekî
Dormeyê rojî de ameyê pêser embazan girê dayê çekî
Kila adirî kenê xo ro kirmancê birayê felekî
Ewro Newroz a, kom bîyê pêser horî û melekî

Ewro wisar o, şîrin a tîja rojî
Mazlumî xo veşnayo bîyo kila newrozî
Na roje roşan a ma rê az û azî
Bîyarê bicenê ma rê dawul û sazî

Na roja bimbarek a, kila aye de benîme sûrî
Şonîme raya Alî, Akîf, Xeyrî û Kemal Pîrî
Rahşane adir û kile verdaye Kelaya Îzmîrî
Ronahî û Bêrîwane newroz de anîme xo vîrî

Kila ke roştî dana roştîya çimanê şima wa
Gonîya ma zaf rişîyaya, ca nêverdanîme na dawa
Zekîya bi Sema wa veng danê Asinkar Kawa
Adirê newrozî kila canê xortanê ma wa

Na roja bimbareke de xirabîye birîyena
Awe kewena dar û berê yabanî tede girîyena
Serra kan û newîye yewbînî de vurîyena
Ewro Newroz a, bimbareke zaf şîrin a

ZÎYARE

| Bedrîye TOPAÇ |

- Xalê, xalê! Heq kena vinde. Erê ti şona kotî?

Zilfe xala xo dima zaf voştûbî. Mîyanê ereqî de mendîbî. Sêneyê Zilfe ra vengê zerrîya Zilfe amêne hesnayene. Fekê aye hin ke bibî ziwa, endî nêşîkî-yêne ke qîsey bikero. Dormê fekê aye bibî sipî. Peynîye de resaye xala Bese. Harmê Bese pê girewt û va:

- Xalê, ala mi ra vazê, şona kotî? Heq bo ke ez to ra sewbîna çîyê pers nêkena. Xizir bo. Ez endî to dima kî nîna.

Zilfe qayîtê zereyê fekê xala xo kerdêne ke fekê aye ra yew çeku bive-jîyo. La Bese harmê xo destê Zilfe ra xelesna û tepîya kewte ra rayîre. Zilfe bi vengêde berminikî aye dima vat:

- Xalê, erê to dima çaqûnê mi de dermen nêmend. Ti be sereyê lajê xo kena vinde. Ti na germê peroji de şona kotî?

Bese vinete. Vileyê xo peyser çarna û bi dej qayîtê Zilfe kerd. Seke çîyê ra tersena hin çekuyî fekê aye ra hêdî- hêdî vejîyay.

- Ez şona zîyare.

Zilfe xeylê wexto ke fekê xala xo ra yew veng nêhesnaybî. Endî vengê xala aye, aye vîr ra şîbî. Teyna Zilfe nîye, dewe de çend serrî yo ke kesî vengê Bese nêhesnaybî. Dewijan vatenê “Bese vengê xo kênaya xo de vînî kerdo.”

Hesirî çimanê Zilfe ra sey şîliye amey war û alişkê aye bîy hît.

- Xalê, ez binê linganê to de bimirî. Na cencîya mi to rê qurban bo. Mi vengê to hesna. Mi vengê to hesna. Ez to rê bimirî, mi vengê to hesna...

Zilfe hem bermênê hem kî hetê xala xo ser şîyêne. Eke şîye leyê Bese destê xo kerd derg û oncî harmê aye pê girewt. Va:

- Xalê, Heq kena, ti oncî qisey bike.

Bese bi vengêde nermek:

- Ez şona zîyare.

Zilfe bêçîka xo berde serê lewanê xo, o dima kî berde na çareyê xo ra. Hîrê rey kelê xo birna.

- Heq qebug kero xala mi. Heq qebug kero. La no germê peroji de ti teyna çitur şona zîyare? No germ de mar û milawinî zaf ê. Ti vinde ma pîya honikê şanî de şonîme.

Bese veng nêkerd. Zilfe zaf tersaye û oncî berma.

- Xalê, Heq kena çîyê vase. Bêvengîya to ez kerda mezele. Qisey bike. Ti bi sereyê lajê xo kena reyna qisey bike.

Bese oncî va:

- Ez şona zîyare.

Zilfe qayîte destanê xala xo kerd, va:

- Xalê, bê mîyaz nêbeno. Xala mi, ti bê keye de ronîşe, ez to rê mîyaz pewjî, o dima ma pîya şomê. Ez zî xeyle wext o zîyare nêşîya.

Bese hesra xorine onte, qayîte dormê xo kerd û va:

- Ez şona zîyare.

Zilfe destê aye girewt zereyê destanê xo û kerd rîyê xo ra:

- Xalê, bê mîyaz nêbeno. Zîyare de tenya qul nêpaweno. Şan de teyr û turê yavanî yenê. Heş û vergê yavanî yenê. Dar û kemer yeno ziwan, xalê. Pêro bara xo pawenê. Guna ya, bê mîyaz nêbeno. Ez qedayê xala xo bigerî.

Bese burîyê xo ardî pêser, rîyê xo kerd tırş, va:

- Ez şona zîyare de pêro dana. Destê to weş bê Zilfa min a zerrtenike la ez mîyaz nêbena.

Zilfe oncî bêçîka xo na fekê xo ra, kelê xo birna.

- Ya Xizir. Xalê ti rind nîya. Heq kena ke hîn qisey meke, guna ya. Çend serrî yo ke to ra veng û vaj nêvejîno. Ma vengê to rê hesret mendîme. Se bîyo, nîya qisey meke. Ti mi tersnena.

- Çitûr qisey bikerî Zilfa mi? Mi ra vazê çitûr?

Zilfe çimû oncî kerdî pirê hesiran û va:

- Xalê, ez kî zana ke derdê ewladî giran o. Sey adirî gineno zerrîya merdimî ro. La endî bes o. Guna zîyare çin a xalê. Her çî vîyard ra şî. To bêvengîya xo da, ma kî bêveng verdayme. Ma kî sey to sîya gire da la endî bes o.

Bese hetê zîyare ser qayît kerd, destê xo ê hetî ser kerd derg û vengê xo rind kerd berz:

- Guna ya? Erê Zilfê guna çik a? Ez hewtay serran der a. Erê guna çik a? Mi be na fuqarîyêna xo loqmeyî day, qurban kerd. Her roja Heqî mi mîyaz pewt. Erê mi kamî rê se kerdo?

Bese tenê vinete, solixode xorin girewt. Qayîte zereyê çimanê Zilfe kerd:

- Erê, mi her şewdir rîyê xo çarna nê koyan, mi va zîyara ma Heq ra nêzdî ya. Mi va, mi rê, di domonanê mi rê, Usenê min ê bêkesî rê bena sitare. Erê, se bî? Mîyazê mi şî kotî?

Bese sankî xo vîr ra kerdo ke duştê aye de Zilfe esta, hîn qayîte dûran kerdêne. Dejê hewtay serran zereyê aye de endî ca nêgirewtênê û aye viritêne ra.

Zilfe nêzana ke se bikero, çi vazo, teyna va:

- Hîn mevaj xalê, guna ya.

- Erê guna çik a? Erê lajê mi hîna xort bî nêweşîye ra merd. Erê mi va Heq ra ama ez se bikerî?

Mi kemerî nay zerrîya xo ra. Erê kênya mi hîna hîris serran de bîye, hîna hine kefa aye de bî. Çixê nê koyan ame û a mi ra girewte. Meyîte kênya mi vergan werd. Erê Usen domonanê xo dima aqile xo vînî kerd û şî vînî bî. Erê ez endî se vajî?

Zilfe oncî va:

- Xalê mêvaj, Heq kena ke mêvaj. Înan endî dinyaya xo vurna ra, endî înan dima qiseykerdiş guna yo.

Bese va:

- Ya şî. Erê înan waşt ke şêrê? Erê dar û kemer cencîya domonanê mi rê berma.

- Kam wazeno şêro xalê.

- Erê, domanê mi hîna bext û muradan verde bî. Usen înan dima bî pepûg şî. Weş o? Merde yo? Kes nêzano. Erê şima nika vanê "Dewe kenê tal." Erê, Usenê mi belka hîna na koyan de geypreno. Erê mezela Xidire mi îta ra. Erê, asteyê kênaya mi pîzeyê verganê nê koyan der ê. Erê, ez îta ra çitûr şerî sewbîna wele? Ah! Zilfa mi, mi qayît kerd ke kes zeze-mela bêvengîya mi nêhes- neno, mi va, ez şêrî zîyara ma de pêro dî. Rayîra mi ra vejîye Zilfe mi. Ez xo rê şona zîyare de dana pêro. Erê qarişê mi mebe ez xo rê şêrî.

Bese peyê xo çarna Zilfe, hêdî-hêdî ver bi zîyare kewte rayîr. Zilfe qet veng nêkerd. Tayê wext Bese dima hin qayît kerd. Çîta xo ra rîyê xo kerd pak, va:

- Şo xala mi şo. To çend serrî yo ke sey heşa dirbetine dinya xo rê kerdbî tarî. To çend serrî yê ke rayîrê zîyare xo vîr ra kerdbî. Şo xala mi şo. Ebi mir- dîye biberme. Zîyara ma girs a, zîyara ma nêzdiye Heqî der a. Şo xala mi şo, dejanê xo zîyara ma ra vase. Zîyara ma de pêro de.

WELATÊ MA

Ezirom, Qers, Wan
Çiqas weş o welatê ma
Kam heyran kam qurban
Bê bivîne welatê ma

Çewlîg, Xarpêt, Dîyarbekir
Dîyarbekir welato şekir
Kam heyran, kam gorî
Çiqas weş o welatê corî

Ruha, Şirnex, Mêrdîn
Çiqas weş o Dêrsim
Kam heyran kam gorî
Bê bivîne welatê corî

Hesen BEKTAŞ

ESTETÎK!

| Sînan SUTPAK |

Musayîşê wendiş û nuştîşê bi ziwane dayîke dekewt rojeva ma û tepîya her roje vateyêk ser o munaqêşe beno xorîn û hîra. Jû fin kî munaqêşe hende beno sûr ke merdim nêzane gelo o munaqêşe qandê fehmkerdişê beno yan qandê dayîş qebulkerdişê vateyê xo beno.

Nê munaqêşeyan ra jû verşanêk virazîyabi. Jewên ke nêzanayê do bi-vatê embazî lej kenê. Munaqêşe vateya “estetîk”î ser o bî. Embazan nê vateyî ser o munaqêşe kerdê, cigêrayê ke bizanê ziwane ma de “estetîk” çîçî yo.

Embaz Xêroyî vateya “estetîk”î ra zaf hes kerdê. Serê vateyê xo binê vateyê xo “esestetîk” bî. Wexto ke qalê çîyên bikerdayê, vatê “wina estetîk bî, wina estetîk bî...” Wexto ke embazên çîyê biviraştê yan kî ser o bixebitîyayê, Xêro şîyê ê embazî het û vatê, “Wa wina estetîk bo ha! Eke wina nêbo estetîk nêbeno!”

Munaqêşeyê ê verşanî zî embaz Xêroyî dest pêkerdbi. Ey rê bibî meraq ke ziwane ma de estetîk çîçî yo. Munaqêşe xeylek bibî derg. Vengê xire-cire şîyê teberê hepîsxaneyî la netîce nêgêrîyayê.

Embaz Rûşen a xire-cire ra zaf teng bibî. Rojname wendene la embazan nêverdayê ke biwano. Rûşenî sereyê xo rojnameyî ser ra hewa na û vat: “Ma bêkuşat (bêhenek), şima nêzanê estetîk çîçî yo? Şima nêzanê bi ziwane ma estetîk senî yeno vatiş?”

Embazî pêro vindertî û wînîyayî Rûşenî ra. Rûşenî vat: “Keyê şima nêveşo! Ma şima senî nêzanê bi ziwane ma estetîk çîçî yo? Xêro yo Xêro!”

VINAJANS

KARÊ AJANS, REKLAM Û METBEA

Koop. Mah. Gevran Cad. No: 11

Şen Apt. Kat:2/9

Yenişehir (Ofis)/Diyarbakır

www.vinajans.com

+90 (412) 238 21 80

info@vinajans.com

ŞEWÇILA

FORMÊ ABONEYÎYE

Seba 4 hûmaran 30 TL

Hesabê Dovîzî :

T.C. ZIRAAT BANKASI OFIS/DIYARBAKIR SUBESI

ROŞAN LEZGİN OKCU

TCZBTR2A

IBAN: TR 04 0001 0011 5057 3019 1750 02

Hesabê TL :

T.C. ZIRAAT BANKASI OFIS/DIYARBAKIR ŞUBESİ

ROŞAN LEZGİN OKCU

TCZBTR2A

IBAN: TR 31 0001 0011 5057 3019 1750 01

Name - Peyname:

Adrese:

E-Mail:

Tel:

HERAKLÊITOS

Malmîsanij

Bi çareyê to Herakleîtos,
ay hewawo ki to va
hima ay hewa.

"Panta rej, panta rei"*:
heme çî herrikîyêno, şono.

"Polemos"** ki ma lej vanîm
hima nêvindert.

Lej bêvernî, bêpeynî...

Labelê haya to pey esta Herakleîtos,
ti zanî se vanê ma ra?

Kenê ki
ma rayna
royo verîn di bişuwê.

De ti vaje,
no aqil o Herakleîtos?
Wazena wa bawkalê yînî Cengîz bêro,
yew ro di caran
di finî şuwêno kes?

Stockholm, 1983

***panta rei**: (yunankî di) heme çî herrikîyêno

****polemos**: (yunankî di) lej, ceng

Çime: Malmîsanij, Herakleîtos, Weşanên Jîna Nû, Uppsala,

1988, r. 32

ŞEWÇÛA

5 TL